

**UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA**

ANTON KALIN

**PRAVNA ANALIZA PRIMERA NA PODROČJU
ONESNAŽEVANJA S HRUPOM**

Diplomsko delo

Maribor, 2015

**UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA**

Diplomsko delo

**PRAVNA ANALIZA PRIMERA NA PODROČJU
ONESNAŽEVANJA S HRUPOM**

Študent: Anton Kalin

Številka indeksa: 71162518

Študijski program: UNI PRAVO

Študijska smer: poslovno-gospodarsko pravo

Mentor: prof. dr. Rajko Knez

Maribor, marec 2015

Zahvala gre mojemu mentorju dr. Rajku Knezu, ki mi je s svojo strokovnostjo, ažurnostjo in kreativnostjo pomagal pri izdelavi tega diplomskega dela.

Obenem pa se še iskreno zahvaljujem moji družini in prijateljem, ki so me tekom študija bodrili in podpirali.

KAZALO

KAZALO	II
POVZETEK	IV
ABSTRACT	V
ZUSAMMENFASSUNG	VI
1 UVOD	1
2 OKVIRNA PREDSTAVITEV DEJANSKEGA PRIMERA Z UGOTOVITVAMI	2
3 OPREDELITEV POJMA HRUPA	3
3.1 O HRUPU NA SPLOŠNO	3
3.2 HRUP KOT FIZIKALNI POJAV.....	4
3.3 HRUP KOT PSIHOLOŠKI, FIZIOLOŠKI IN DRUŽBENI DEJAVNIK VPLIVA NA ČLOVEKA.....	5
3.4 SLOVNIČNA DEFINICIJA HRUPA IN AKUSTIČNO PODOBNIH ZVOKOV	6
3.5 HRUP KOT IMISIJA V PRAVU	6
4 HISTORIČNI PREGLED TEMELJNIH CIVILNOPRAVNIH PREDPISOV NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM	8
4.1 OBDOBJE PRED SPREJEMOM VELIKIH CIVILNIH KODIFIKACIJ IZ 18. STOLETJA	8
4.2 OBČI DRŽAVLJANSKI ZAKONIK	8
4.3 ZAKON O TEMELJNIH LASTNINSKOPRAVNIH RAZMERJIH	9
4.4 STVARNOPRAVNI ZAKONIK.....	10
4.5 OBLIGACIJSKI ZAKONIK	12
5 DRUGE NACIONALNE UREDITVE NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM	14
5.1 AVSTRIJSKA UREDITEV	14
5.2 NEMŠKA UREDITEV.....	15
6 MEDNARODNI PRAVNI AKTI, PRAVNI AKTI EVROPSKE UNIJE IN DRUGI TRANSNACIONALNI PRAVNI AKTI NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM	15
6.1 MEDNARODNA SKUPNOST	15
6.2 KRATKI PREGLED RAZVOJA OKOLJSKEGA PRAVA EU	16
6.3 LISTINA O TEMELJNIH PRAVICAH EU	17
6.4 EVROPSKA KONVENCIJA O VARSTVU ČLOVEKOVIH PRAVIC IN TEMELJNIH SVOBOŠČIN	18

6.4.1	Moreno Gomez proti Španiji (App. No 4142/02)	18
7	USTAVNO VARSTVO NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM...	19
7.1	VARSTVO PRAVICE DO ZDRAVEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA	19
7.2	PRAVICA DO ZDRAVEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA V RAZMERJU DO SVOBODNE GOSPODARSKE POBUDE	21
7.3	NAČELO SORAZMERNOSTI.....	22
8	OKOLJEVARSTVENA ZAKONODAJA IN AKTI NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM.....	23
8.1	PRAVO OKOLJA KOT GENERIČEN POJEM.....	23
8.2	ZAKON O VARSTVU OKOLJA	23
8.3	NPVO.....	26
8.4	OKOLJEVARSTVENO DOVOLJENJE	27
8.5	UREDBA O MEJNIH VREDNOSTNIH KAZALCEV HRUPA V OKOLJU.....	29
8.6	PRAVILNIK O PRVEM OCENJEVANJU IN OBRATOVALNEM MONITORINGU ZA VIRE HRUPA TER O POGOJIH ZA NJEGOVO IZVAJANJE	33
8.7	PRAVILNIK O ZVOČNI ZAŠČITI STAVB IN PRAVILNIK O ZAŠČITI PRED HRUPOM V STAVBAH.....	33
9	KAZNOVALNOPRAVNO VARSTVO PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM	34
9.1	KAZENSKI ZAKONIK.....	34
9.2	ZAKON O VARSTVU JAVNEGA REDA IN MIRU.....	35
10	UPRAVNO VARSTVO PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM	36
10.1	OBČINSKO UPRAVNO VARSTVO	36
10.2	DRŽAVNO UPRAVNO VARSTVO	39
10.2.1	POLICIJSKO VARSTVO	39
10.2.2	INŠPEKCIJSKO VARSTVO	40
10.2.2.1	SANITARNA INŠPEKCIJA.....	44
11	UPRAVNA DOVOLJENJA V OKVIRU GRADBENIH PREDPISOV NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM.....	45
11.1	GRADBENO DOVOLJENJE.....	45
11.2	UPORABNO DOVOLJENJE	46
12	SKLEP	48
13	BIBLIOGRAFIJA	50

POVZETEK

Namen diplomske naloge je v analizi dejanskega primera na področju onesnaževanja s hrupom iz diskoteke s pomočjo aplikacije ustreznih pravnih virov. Hrup je namreč danes zmeraj bolj nezaželen dejavnik v vsakdanjem življenju kot kdajkoli prej v zgodovini človeštva, še posebej pa to velja za njegov vpliv v nočnem času, v katerem smo toliko bolj občutljivi in dovzetni zanj. V tem delu se osredotočam na raziskovanje primera z uporabo veljavne in pretekle zakonodaje, ki zajema ustavo, zakone, uredbe, pravilnike, občinske akte, pravno teorijo, sodne primere in predvsem dopise državnih in občinskih organov.

Uvodoma je prikazan kratki oris hrupa kot takega in njegovih vplivov na zdravje iz znanstvenih in strokovnih aspektov. Sledi podroben pregled materialnih določb imisije hrupa in njihov razvoj v okviru temeljnih civilnopravnih predpisov ter mesta teh določb v dveh tujih in evropski zakonodaji. S predstavitvijo podobnega primera na ravni Evropskega sodišča za človekove pravice, je prikazana relevantnost upoštevanja te vrste imisije za domačo sodno prakso. Znotraj ustavnih določil v slovenskem pravnem redu je poudarek na ugotavljanju varstva pred onesnaževanjem s hrupom kot integralnega dela ustavne in človekove pravice do zdravega življenjskega okolja. Največji del raziskovanja je namenjen okoljevarstveni zakonodaji, v katero se onesnaževanje z imisijo hrupa prednostno uvršča, pri čemer so ponujene pravne rešitve. Srž problema se tukaj najverjetneje išče v okoljevarstvenem dovoljenju za vire hrupa ter v *Uredbi o mejnih vrednostnih kazalcev hrupa v okolju*.

V zadnjem delu se ukvarjam z varstvom pred onesnaževanjem s hrupom z vidika kaznovalnega prava, s težavami uprave in inšpekcije pri spoprijemanju s to vrsto imisijo v praksi ter morebitnimi razlogi za njihova ravnanja. Skušam ugotoviti, zakaj upravni, občinski in še posebej inšpekcijski organi ne zagotavljajo varstva pred diskotečnim hrupom in tako spoštovanja človekove pravice do zdravega življenjskega okolja učinkoviteje. Med drugim se zastavlja vprašanje, čemu je ta pravica uresničljiva zgolj na civilnopravni, ne pa tudi na upravnopravni način. Prav tako ne gre prezreti prostorske in gradbene zakonodaje, ki sta neločljivo povezani z okoljevarstveno, zato so še v zaključnem delu predstavljena upravna dovoljenja in napake pri njihovem izvajanju. Vse skupaj pa se seveda razlaga skozi prizmo dopisov dejanskega primera, ki se je zgodil pred par leti v Mariboru.

Ključne besede: hrup, imisija, pravica do zdravega življenjskega okolja, onesnaževanje okolja, pravo varstva okolja, okoljevarstveno dovoljenje, diskoteka, inšpekcija, policija, gradbeni predpisi.

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to analyse an actual case in the field of noise pollution from a discotheque through the application of relevant legal sources. Noise today represents a more adverse factor in everyday life than any time before in history of mankind, especially in the night time, in which we are much more sensitive and receptive to it. The focus is on exploring the case, using the current legit and previous legislation, which includes the constitution, laws, regulations, policies, municipal acts, legal theory, case law and in particular letters of state and municipal authorities.

At the outset a short outline of the noise itself is shown and its effects on health from scientific and professional aspects, followed by a detailed examination of noise immission provisions and their development in the framework of fundamental civil regulations and the place of such provisions in two foreign and European legislations. With the introduction of a similar case at the European Court of Human Rights, the relevance about this type of immission for domestic case law is demonstrated. Within the constitutional provisions in Slovenian law the emphasis is to determine the protection against noise pollution as an integral part of the constitutional and human right to a healthy living environment. The largest part of my research is devoted to environmental law, to which immissions of noise pollution primarily belong, with some suggestions of legal solutions. The essence of the problem is most likely found in the environmental permit for noise sources policy and the *Regulation about border indicators of noise in the environment (Directive 2002/49/ES)*.

In the last part I deal with protection against noise pollution from the perspective of criminal law, the problems of administration and inspection in tackling this type of immission in practice and possible reasons for their behavior. I try to figure out why the administrative, municipal and especially the inspection bodies do not provide a more effective protection against disco noise and consequently not respect the human right to a healthy living environment. Among other things the question arises, why this right is feasible only in civil, but not in the system of administrative law. I can't avoid spatial planning and building legislation, which are inseparably linked to environmental legislation, therefore I present in the final part also the administrative permissions and errors in their execution. All this is, of course, interpreted through the prism of letters from an actual case, which happened a few years ago in Maribor.

Keywords: noise, emission, right to a healthy environment, pollution, environmental law, environmental permit, discotheque, inspection, police, building regulations.

ZUSAMMENFASSUNG

Das Ziel dieser Arbeit ist es einen konkreten Fall im Bereich der Lärmbelastung einer Diskothek durch die Anwendung der einschlägigen Rechtsquellen zu analysieren. Lärm stellt im heutigen Alltag einen negativen Faktor da als jedes Mal zuvor in der Geschichte der Menschheit, vor allem in der Nacht, in der wir viel empfindlicher und empfänglicher sind. Der Fokus ist auf der Erkundung des Falles mit der aktuellen und früheren Regelung, die die Verfassung, Gesetze, Verordnungen, Richtlinien, Gemeindeakten, Rechtstheorie, Rechtsprechung und insbesondere die Korrespondenz des Landes- und Kommunalbehörden umfasst.

Zu Beginn ein kurzer Überblick über den Lärm an sich wird gezeigt, und seine Auswirkungen auf die Gesundheit von wissenschaftlichen und professionellen Aspekten, gefolgt von einer detaillierten Untersuchung der Geräuschimmissionen Bestimmungen und deren Entwicklung im Rahmen der bürgerlichen Grundvorschriften und dem Platz solcher Bestimmungen in zwei Fremden und der europäischen Gesetzgebung. Mit der Einführung von einem ähnlichen Fall vor dem Europäischen Gerichtshof für Menschenrechte, wird die Relevanz über diese Art der Immission für inländische Rechtsprechung demonstriert. Innerhalb der Verfassungsbestimmungen in slowenischem Recht liegt der Schwerpunkt auf den Schutz vor Lärmbelästigung als den integralen Bestandteil der Verfassungs- und Menschenrechtes auf eine gesunde Umwelt zu bestimmen. Der größte Teil meiner Forschung ist dem Umweltrecht gewidmet, zu welchem die Immissionen der Lärmbelastung in erster Linie gehören, mit einigen Vorschlägen von rechtlichen Lösungen. Der Kern des Problems liegt hier wahrscheinlich in der Umweltgenehmigung für Lärmquellen und in der *Verordnung über die Grenzanzeigen von Lärm in der Umwelt (Richtlinie 2002/49 / ES)*.

Im letzten Teil befasse ich mich mit dem Schutz vor Lärmbelastung aus dem Blickwinkel des Strafrechts, die Probleme der Verwaltung und der Inspektion bei der Bekämpfung dieser Art der Immission in der Praxis und mögliche Gründe für ihr Verhalten. Ich versuche herauszufinden, warum die Staats- und Gemeindeverwaltung, und vor allem die Inspektion, nicht einen effektiveren Schutz gegen Discolärm bieten und folglich auch nicht das Menschenrecht auf ein gesundes Wohnumfeld respektieren. Unter anderem stellt sich die Frage, warum dieses Recht nur im Zivil-, aber nicht in dem System des Verwaltungsrechts durchführbar ist. Ich kann auch nicht die Raumplanung und das Baurecht umgehen, die untrennbar mit Umweltschutzvorschriften verbunden sind, deshalb sind im letzten Teil die administrativen Berechtigungen und ihre Fehler in der Ausführung dargestellt. All dies wird natürlich durch das Prisma der Briefe bzw. Korrespondenz von einem konkreten Fall, der vor ein paar Jahren in Maribor passiert ist, interpretiert.

Schlagworte: Lärm, Emissionen, Recht auf eine gesunde Umwelt, Umweltverschmutzung, Umweltrecht, Umweltgenehmigung, Diskothek, Inspektion, Polizei, Bauvorschriften.

1 UVOD

Z naglim gospodarskim in tehnološkim razvojem se Slovenci čedalje bolj srečujemo z novim okoljskim problemom, ki ga prinaša novodobna industrializacija, urbanizacija ter prosti pretok blaga in storitev. S pristopom Slovenije v Evropsko unijo (EU) je ta problematika toliko bolj pereča, saj odpira vrsto možnosti podjetnikom in potrošnikom do nabave najrazličnejših proizvodov in storitev, od katerih pa hkrati mnogo predstavlja vir nezaželenega in zdravju škodljivega hrupa. Ta prednost prostega pretoka blaga in storitev s sabo nosi tudi premajhno seznanjenost ljudi s to vrsto imisije, skromne tehnološke zaščite pred njo in neustreznega razumevanja njenih negativnih učinkov na zdravje ljudi. Ustava in zakon sicer ščitita posameznike pred hrupom skozi ustavno zajamčeno pravico do zdravega življenjskega okolja in področne ureditve le-te v krovnem ZVO-1 in raznih uredbah ter pravilnikih, vendar zgolj deklaratorno. Posameznikom mimo upravnega varstva preostane le sprožitev civilnega postopka. Upravni organi nemalokrat ne znajo primerno ukrepati v situacijah povezanih s hrupom, bodisi je to v medsosedskih sporih, ali v razmerjih med posameznikom in podjetnikom, ki obvladuje vir hrupa.

V Sloveniji in drugod po Evropski uniji v pretežni meri ogroža prebivalce prometni hrup. Ne glede na to kritično dejstvo je, še posebej v urbanih okoljih kot so mesta, problematičen hrup iz diskotek in drugih gostinskih lokalov, na kar se bo zlasti nanašala moja diplomska naloga. Da je hrup iz gostinskih lokalov ali diskotek takoj na drugem mestu za prometnih hrupom je pokazala anketna raziskava v Mariboru.¹ Ta vrsta hrupa zna biti izredno moteča, če se kontinuirano izvaja skozi celotno noč, da so spanca potrebni bližnji stanovalci oropani počitka, in periodično ponavlja vsakih par dni. Bolj kot to pa bode v oči pasivna drža ogroženih oziroma oškodovanih prebivalcev, ki se zaradi različnih vzrokov ne znajo zoperstaviti viru hrupa oziroma njegovemu imetniku. Razloge je predvsem iskati v ekonomsko različnem položaju vpletenih in iz tega izvirajoče nemoči ene od strani. Dejstvo je, da se posameznik velikokrat raje ne odloči »vtikati« se v posle ekonomsko močnejšega subjekta, saj ta zaradi tega položaja vzbuja vtis dejansko močnejše stranke v morebitnih civilnih postopkih. Zaradi tega skuša svojo pravico doseči v okviru upravnih postopkov državnih in občinskih organov. Posameznike izpostavljene hrupu spremljajo tudi iracionalne okoliščine kot so strah pred tržnim mogotcem, kakor tudi pred državo, ki bi mu naj bila naklonjena. Vse to pa več ali manj bazira na nepoznavanju predpisov in lastnih pravic.

¹ Počivalšek Dunja, Problemi učinkovitega varstva pred hrupom kot elementa pravice do zdravega življenjskega okolja, magistrsko delo, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Kranj, 2006, str. 22.

2 OKVIRNA PREDSTAVITEV DEJANSKEGA PRIMERA Z UGOTOVITVAMI

Trgovec A je leta 2007 v Mariboru odprl v svojem objektu zabaviščne dejavnosti, med katerimi je bila tudi nočna diskoteka, ki se je sicer pojavila malce kasneje in je hitro začela privabljati mnogo ljudi ter posledično načela nočni mir in počitek bližnjim stanovalcem. Od nasproti molečih garaž se je občutno širil hrup preko kričanja, hupanja, avtomobilske glasbe in naglega zavijanja oziroma objestne vožnje voznikov ponoči. Prav tako pa je prihajal hrup iz zvočnih naprav diskoteke v obliki donenja, hreščanja in vibracij, takrat tridesetih mega sub-wuferjev, ki so poseben dodatek za ojačitev novodobne mehanske glasbe.

Z nočnim hrupom so se začele vrstiti prijave, ovadbe in razni drugi dopisi s strani bližnjih stanovalcev. Največ jih je bilo med leti 2009 in 2011, ko so se tedensko včasih odvile tudi do 4 zabave v diskoteki v trajanju od 22h do 5h zjutraj. Dopisov je bilo samo med leti 2008 in 2011 več kot 60, kar je razvidno iz dopisa Policijske uprave Maribor 15.4.2011.² Leta 2009 se je tudi zagnala civilna iniciativa, ki je s podpisi stanovalcev in nato njihovih predstavnikov obeležila bolj aktivno vlogo pri uveljavljanju svojih pravic. Toda naletela je tako kot že prej na nezmožnost ureditve razmer s strani upravnih organov, ministrstev in lokalnih organov. Ti niso, razvidno iz dopisov, po navadi našli pravne podlage za ukrepanje ali kršitve predpisa, čeprav ima vsak državljan v naši državi garantirano ustavno pravico do zdravega življenjskega okolja. Hrup je trgovec sicer delno saniral z zapornico pred garažo objekta, ko se je ugotovilo preseganje zakonsko dovoljene ravni na podlagi obveznih periodičnih (občasnih) meritev³ zavezancev za meritve in tako onemogočil voznikom avtomobilov dostop v garažo. Vendar pa to ni zajezilo konstantnega, v pozne jutranje ure, trajajočega hrupa, ki je prihajal iz diskoteke in se je tudi preko vibracij širil iz konstrukcije garaže po tleh do hiš stanovalcev. Stanovalci so bili v tem obdobju večji del tedna oropani spanja in počitka skoraj celotno noč.

Ne samo, da je gradnja garaže že med procesom gradnje začela vzbujati sum logistično neustrezne postavitve, saj je molela neposredno na stanovanjsko in ne na industrijsko območje, so se začeli porajati tudi dvomi o doseganju dovoljene stopnje hrupa. Da bi se razjasnila zadeva okoli morebitnega preseganja dovoljenega nivoja hrupa, se je kmalu izvedla na račun dveh stanovalcev meritev hrupa⁴ pri pooblaščenem izvajalcu meritev. Ta je v svojem zaključnem poročilu januarja 2010⁵ na podlagi meritev hrupa iz dne 18. na 19.2009 in 19. na 20.2009 pokazala preseganje zakonsko dovoljene ravni hrupa, tako mejne kot tudi kritične. Nekaj časa pred tem je trgovec tudi sam moral izvesti meritve v okviru obveznih periodičnih meritev za vsake 3 leta, ki so izkazale prav tako preseganje dovoljene stopnje hrupa. Na osnovi tega poročila je okoljski inšpektor z odločbo uvedel inšpekcijski postopek proti trgovcu A glede izvajanja njegove dejavnosti.⁶ Trgovec je takoj za tem opravil še enkrat sam meritve, ki so pa izkazale čisto drugačno stanje, to je, da hrup ne presega predpisane dovoljene meje. Tržni inšpektorat mu je nato s ponovno odločbo spet dovolil opravljati dejavnost.

² Številka: 223-75/2011/5 (3F692-06), Datum: 15.4.2011.

³ Več o tem v dopisu Inšpektorat RS za okolje in prostor, Št.: 0611-21/2009, 25.1.2010.

⁴ Takšne meritve stanejo okoli 1.500 €.

⁵ A-Projekt d.o.o., Številka poročila: 01/2010, Datum: 2010

⁶ Dopis Inšpektorata RS za okolje in prostor, Št.:06118-32/2009-5104/68, Datum: 23.2.2010.

Problematična je bila med drugim prav tako lega poslovnega objekta, ki bi se naj na podlagi gradbenega dovoljenja iz 26.4.2006 pod šifro: 351-273/2005-7100 in njegove spremembe 13.7.2006 pod šifro: 351-563/2006-8 (7105), uvrščala v III. območje varstva pred hrupom. V isto območje se uvršča tudi območje, kjer bivajo stanovalci. Iniciativa je vzela pod drobnogled uporabno dovoljenje iz 21.3.2007 pod šifro: 351-199/2007-6 (7122), v katerem pa ni bilo izrecno navedeno, da je bilo izdano za diskoteko, temveč za dejavnosti dnevnega in nočnega bara, bowlinga in biljarda, na kar je opozoril tudi predsednik sveta mestne četrti 29.5.2009, po zapisniku mestne četrti pod šifro: 0705-17-109/2009, s trditvijo, da ima dovoljenje za obratovalni čas bowling. Iz istega zapisnika je razvidna tudi izjava člana sveta mestne četrti iz odbora za podjetništvo, ko je opozoril, da so sicer prejeli vlogo občine za podaljšan obratovalni čas le za dejavnost bowlinga, pri čemer glede diskoteke ni bilo besede.

Po prijavi odbora, naslovljeni na Inšpektorat RS za okolje in prostor, da za diskoteko ni bilo izdano uporabno dovoljenje, je glavna inšpektorica RS za okolje in prostor v njenem dopisu⁷ razložila, da se obravnavani objekt uvršča med stavbe splošnega družbenega pomena (CC-SI 12612), podrobneje pa med stavbe za kulturo in razvedrilo, kamor se prišteva ob drugo še plesne dvorane in diskoteke, zaradi česar inšpektor ni imel podlage za ukrepanje. Vendar pa to ne spremeni dejstva, da je za čezmerni hrup, ki izhaja iz diskoteke, potreben še dodaten pogoj, to je okoljevarstveno dovoljenje po 82. členu ZVO-1, ki ga pa v danem primeru ni bilo in še ga ni.⁸ Analiza tega sledi v nadaljevanju.

3 OPREDELITEV POJMA HRUPA

3.1 O HRUPU NA SPLOŠNO

*»Vsak zvok, ki ga poslušalec občuti za neprijetnega, se obravnava kot hrup. Tudi čudovita glasba, če moti od kogar spanec ali učenje, se dojema kot hrup. Vibracije bi se prav tako morale upoštevati kot okoljski dejavnik, ki prinaša motnje k človekovemu udobju in aktivnostim».*⁹ Zanimivo je torej, da vsak človek sliši hrup drugače, čeprav ima objektivno gledano isto jakost oziroma zvočno moč. Treba je razlikovati subjektivno in objektivno jakost hrupa, pri čemer slednjo registrirajo zvočni inštrumenti. Četudi subjektivna jakost raste z objektivno, ta odvisnost ni linearna.¹⁰ Zaradi tega danes hrup ni več samo subjektivna, temveč tudi objektivna kategorija, ki je izmerljiva in bi naj zato ukrepi na podlagi takšnih meritev vsakomur zagotavljali enako mero zaščite.¹¹

⁷ Več o tem v dopisu Inšpektorata RS za okolje in prostor, št. 0611-21/2009, 25.1.2010.

⁸ Glej http://www.arso.gov.si/varstvo%20okolja/hrup/okoljski%20hrup/Seznam_OVD_Hrup.pdf, 19.3.2015.

⁹ Maekawa Z., Rindel Jens Holder, Lord Peter, Environmental and architectural acoustics second edition, Spon Press, Abingdon, 2011, str. 38.

¹⁰ Glej Cindro Nikola, Fizika 1: mehanika-valovi-toplina, tretja revidirana izdaja, Školska Knjiga – Zagreb, 1985, str. 256.

¹¹ Več o tem Počivalšek Dunja, Problemi učinkovitega varstva pred hrupom kot elementa pravice do zdravega življenjskega okolja, magistrsko delo, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Kranj, 2006, str. 3.

Leta 1905 je Nobelov nagradjenec in bakteriolog Robert Koch zapisal: »Prišel bo dan, ko se bodo ljudje morali boriti s hrupom tako neizprosno, kot so se s kolero in kugo.« Njegova primerjava s patologijo je prišla po naravni poti, kajti beseda »hrup« (noise) ima svoj koren v latinski besedi »slabost« (nausea).¹² Hrup je danes že sprejet kot onesnaževalec okolja in tudi kot agens raznih bolezni, vendar je v praksi slabo institucionaliziran in sankcioniran. Največja skupina povzročiteljev hrupa je transportni hrup, kamor spadajo letalski, cestni in železniški hrup, sledi ji skupina hrupa iz industrijskih in gospodarskih objektov ter hrupna delovna sredstva. V tretji skupini najdemo hrup iz gostinske dejavnosti, kulture in turizma, v četrti pa hrup iz bivalnega okolja.¹³

Pri raziskavah o percepciji hrupa je bilo ugotovljeno, da narašča mnenje o njegovi škodljivosti skupaj s starostjo prebivalstva. Prepričanje o hrupu kot onesnaževalcu okolja je bilo pri populaciji, stari med petnajst in petindvajset let, samo petdeset odstotno, medtem ko je starostna skupina, stara med štirideset in šestdeset let, dojemala hrup za onesnaževalca triinosemdeset odstotno.¹⁴ Zaskrbljujoče pa je dejstvo, da bi se mlajše generacije ljudi morale varovati in poučiti o nevarnih učinkih hrupa, saj so ravno one tiste, ki so neposredno najbolj na udaru te imisije, kadar obiskujejo nočne diskoteke.

3.2 HRUP KOT FIZIKALNI POJAV

V fizikalnem smislu je hrup ena izmed pojavnih oblik zvoka, ta pa spada v področje akustike. Zvok se obravnava kot longitudinalno valovanje. S tresenjem predmeta zanihajo delci v zraku, ki se širijo po prostoru do slušnega organa, kjer zadenejo ob bobnič. Preko občutljivega organa koščic v srednjem ušesu in nadalje drugih mehansko-kemičnih procesov v notranjem ušesu se nato po živcih prenese informacija do možganov, kjer se ustrezno interpretira, da lahko zaznamo oziroma slišimo zvok. Pri zvoku kot longitudinalnem valovanju gre torej za energijo, ki se prenaša od delca do delca, dokler ne zadene ob človeško uho, ki ga nato registrira.¹⁵

Vsakodnevno je človek izpostavljen množstvu različnih zvokov iz različnih virov. Ti viri se v okviru fizikalne stroke imenujejo tudi zvočila. Večine zvokov kot so ton, zven in šum človek ne občuti za moteče, medtem ko pa pok in hrup občuti za moteče. Takšni zvoki v posamezniku vzbudijo nelagodje, tako da ga motijo ali pa mu celo škodujejo. Vendar je samo hrup in z njim povezan pok tisti, katerega jakost se meri z za to izumljeno enoto decibel (dBA), po Aleksandru Grahamu Bellu (1847-1922),¹⁶ ameriškemu izumitelju telefona. V spodnji tabeli je prikaz ravni hrupa za tipične izvore zvoka:

Viri hrupa:	dBA:	Učinek:
Mirna soba ponoči	20	Prag sluha
Mirna soba podnevi	40	Sprostitev, mir, spanje
Pogovor	60	Zgornja meja hrupa za miselno delo
Kamion oddaljen 5 metrov	85-100	Možna poškodba sluha pri trajni izpostavljenosti
Diskoteka od znotraj	120	Prag bolečine ¹⁷

¹² Glej <http://www.psmag.com/books-and-culture/silences-loud-goodbye-43063>, 24.3.2015.

¹³ Počivalšek Dunja, n. d., str. 4.

¹⁴ Ibidem, str. 21.

¹⁵ Povzeto po Kladnik Rudolf, Energija, toplota, zvok, svetloba, DZS, Ljubljana, 2013, str. 152.

¹⁶ Glej Cindro Nikola, n. d., str. 56.

¹⁷ Povzeto po Neyen Susane, Dobro, da imam ušesa! Dobro, da slišim!, Nacionalni inštitut za javno zdravje, Ljubljana, 2014, str. 13.

Pri tem še je treba opozoriti, da pomeni že majhno zvišanje ravni zvoka, kar je par decibelov, bistveno zvišanje zvočne energije. Tako raven npr. 93 dBA predstavlja dvakrat večjo moč zvoka od zvočne ravni 90 dBA, čeprav je razlika v decibelih le 3 enote. Tukaj velja še poudariti, da človeško uho razlike treh decibelov, kar je dvakrat več v smislu zvočne moči, ne zazna, šele razliko 10 decibelov zazna kot dvakratno povečanje zvoka.¹⁸

3.3 HRUP KOT PSIHOLOŠKI, FIZIOLOŠKI IN DRUŽBENI DEJAVNIK VPLIVA NA ČLOVEKA

Kadar je oseba dolgo in pogosto izpostavljena hrupu, je ta še posebej nevaren za njen sluh. Ob tem pa še vpliva na druge organe in organske sisteme v telesu in je eden izmed ključnih dejavnikov, ki povzročajo stres.¹⁹ Fiziološke funkcije telesa kot so prebava, dihanje, krvni obtok in živčevje so lahko ob izpostavljenosti hrupu moteni in lahko privedejo do začasne ali trajne okvare. Verjetno je najbolj prepoznavna posledica prekomerni izpostavljenosti hrupa prav njegova izguba. Pri začasni izpostavljenosti, to je pri kratkotrajnem močnem hrupu, je posledica sicer začasna izguba sluha, ki se nato povrne. Nasprotno, lahko človek pri dolgotrajni izpostavljenosti hrupu tvega trajno okvaro sluha oziroma njegovo izgubo, ki je nepopravljiva. Iz psihološkega vidika povzroča prekomernost hrupa vznemirjanje in motnje koncentracije, ki se odražajo v zmanjšani zmogljivosti in privedejo do napak v delovnem procesu. Moti tudi počitek in spanec. Prav tako lahko hrup iz ozadja ovira pretok informacij, vpliva na družbeno življenje človeka in njegovo učinkovitost. Hrup cestnega prometa lahko zmanjša vrednost bližnjih nepremičnin. Vpliva na zdravje in rast naših otrok kakor tudi živine in pa tudi, po poročilu Ando and Hattori iz 1970, celo na zarodkovo življenje. Zato lahko danes o hrupu trdimo, da je vseprisoten v naši družbi.²⁰

Hrup lahko moti spanje na različne načine. Onemogoča nam, da zaspimo in spravi nas iz spanja, da se zbudimo. Spremeni lahko tudi naše vzorce spanja. Spanje, prekinjeno zaradi hrupa, vodi v spremembo razpoloženja naslednji dan, občutke vznemirjenja in glavobole. Motnje spanja se pričnejo že pri 30 dBA za konstantni hrup in pri 45 dBA za kratke hrupne dogodke (impulzni hrup).

Glavni učinek hrupa je vznemirjenost, ki se kaže v občutku nezadovoljstva, nejevolje, neugodja in tudi obupa. Občutljivost ljudi na hrup je različna, kakor tudi njihova reakcija nanj. Približno manj kot 55 dBA je dovolj, da nekaj ljudi resno postane vznemirjenih in nad 65 dBA, da večina postane vznemirjena pri hrupu ponoči.

Svetovna zdravstvena organizacija priporoča, da bi hrup v življenjskem okolju človeka v letnem povprečju ne smel presegati 55 dBA v dnevnem času in 40 dBA ponoči. Na otroških igriščih pri šolah

¹⁸ Glej Tratnik Etbin, »Prenehajte s tem hrupom!«, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ljubljana, 2005, str. 21.

¹⁹ Ibidem, str. 2,4.

²⁰ Povzeto po Maekawa Z., Rindel Jens Holder, Lord Peter, Environmental and architectural acoustics second edition, Spon Press, Abingdon, 2011, str. 38.

in vrtcih naj hrup v času igre ne presega 55 dBA.²¹

Hrup zmanjšuje življenjsko aktivnost, kar vodi v duševne bolečine, slednje pa so ena izmed pravno priznanih oblik nepremoženjske škode.²² Veliko ljudi opravlja svojo delo tudi ponoči ali pa samo ponoči, zato jim nočni hrup lahko v veliki meri omejuje koncentracijo in odvrne pozornost in to še posebej od dela, ki zahteva več intelektualnega napora. Da je hrup tesno povezan s stresom, so pokazale raziskave pri ljudeh, izpostavljenih hrupu. Slednji so imeli namreč visoki krvni pritisk. Spet druge raziskave so pokazale korelacijo izpostavljenosti hrupu z ishemično srčno boleznijo in vplivu na imunski sistem. Čeprav hrup neposredno ne vpliva na fizično zdravje človeka, ima posreden vpliv preko stresa, ki je psihološki dejavnik. Nekaj dokazov meri v smer, da bi naj hrup nad 80 dBA vodil v agresivno obnašanje in da bi neprekinjena izpostavljenost močnemu hrupu prispevala k občutkom obupa pri šolskih otrocih. Vseeno pa je potrebno opozoriti, da se najpomembnejši vpliv hrupa pri ljudeh odraža na njihovem počitku, rekreaciji in gledanju televizije²³

3.4 SLOVNIČNA DEFINICIJA HRUPA IN AKUSTIČNO PODOBNIH ZVOKOV

Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) opredeli hrup v prvi vrsti kot močne, medsebojno pomešane neskladne glasove, ki so navadno različnega izvora. Takoj na drugem mestu pa pomeni lahko tudi živahno, vznemirljivo ali razburljivo dogajanje,²⁴ kar spominja na prireditev oziroma diskoteko. Ker smo ugotovili, da je hrup subjektiven lahko pri različnih ljudeh sproži različna občutja in reakcije in se zato lahko doživlja kot nekaj pozitivnega ali negativnega, odvisno pač od posameznika. SSKJ nam ponuja tudi definiciji dveh hrupu podobnih slovničnih pojmov, šuma ter ropota. Pri prvem gre za neizrazite, nezveneče in medsebojno pomešane glasove ali spet za živahno, vznemirljivo ali razburljivo dogajanje, zaradi česar je po tej definiciji sinonim za hrup. Pri drugem pa imamo opravka z močnimi in kratkimi glasovi, predvsem pri udarjanju oziroma zadevanju ob kaj.²⁵ Zvok oziroma hrup pa po fizikalni definiciji dejansko nastane pri udarjanju ob kaj, zaradi tega se tudi ropot delno prekriva z definicijo hrupa. Iz tega izhajajoč je v nadaljevanju za šum ali ropot mišljen hrup.

3.5 HRUP KOT IMISIJA V PRAVU

Hrup se v pravu obravnava kot imisija in predstavlja enega izmed najbolj tipičnih sosedsko-pravnih institutov. »Pod pojmom imisije (*immissio iz immittere – vpeljati, vnesti*) razumemo delovanje, vplivanje, učinkovanje na tujo nepremičnino in osebne vrednote.«²⁶ Najbolj pomemben veljaven predpis, ki ureja imisijo, je pri nam SPZ. Do sprejetja ZVO-1, jo je urejal tudi ZVO. Sicer pa ima teorija

²¹ Po strokovni oceni Sonje Jarem, Nacionalni inštituta za javno zdravje, dne 4.3.2015.

²² OZ, Uradni list RS, št. 97/2007 z dne 24. 10. 2007, 179. člen.

²³ Povzeto po J. Peters Robert, *The Noise & Acoustics Monitoring Handbook*, First edition, Coxmoor Publishing Company, Hipping Norton, 2002, str. 36-38.

²⁴ Glej <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>, 19.3.2015.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Praviček Maja, *Sosedsko pravo, Pojasnila in napotki za uspešno reševanje sosedsko-pravnih zadev*, Založba Forum Media d.o.o, s. l., marec 2010, str. 9.

tudi svoje poglede na ta institut. »Imisije najpogosteje opredelimo kot negativno vplivanje na ljudi, živali in rastline ter druge stvari z onesnaževanjem zraka, hrupom, tresenjem, svetlobo, toploto, sevanjem in podobnimi škodljivimi učinki.«²⁷ Drugačna definicija izhaja iz 5.2. točke 5. člena ZVO, ki je določal, da je imisija koncentracija snovi in drugih pojavov v okolju kot posledica emisije in delovanja naravnih in antropogenih dejavnikov.²⁸ Iz te definicije, ki je nekoliko preciznejša, lahko vidimo, da je imisija med drugim tudi posledica človekovega dejanja. Da pa sploh nastane je sprva potrebna emisija. Ta izvira od povzročitelja (emittere) in se gleda in meri po izvoru, medtem ko se imisija obrača na receptorja oziroma »naslovnik«. To razlikovanje je relevantno za opredeljevanje mejnih še dopustnih vrednosti.²⁹ Emisija je bila po 5.1. točki 5. člena ZVO vsako izpuščanje oziroma oddajanje snovi (v tekočem, plinastem ali trdnem stanju) ali energije (hrup, vibracije, sevanje, toplota, svetloba) iz posameznega vira v okolje.³⁰ Po ZVO-1 pa je emisija na podlagi, tokrat 3. točke 3. člena, neposredno ali posredno izpuščanje ali oddajanje snovi v tekočem, plinastem ali trdnem stanju ali energije (hrup, vibracije, sevanje, toplota in svetloba) ali organizmov ali mikroorganizmov iz posameznega vira v okolje.³¹ Iz definicija emisije, ki se je nekoliko spremenila, a v osnovi še vedno pomeni izvor imisije, je razvidno, da je hrup vrsta energije. Tudi iz teh dveh zakonov izhaja bolj natančna opredelitev, ki vključuje hrup kot vrsto energije.

Stvarno pravo definira imisijo v prvem odstavku 75. člena SPZ. »(1) Lastnik nepremičnine mora pri uporabi nepremičnine opuščati dejanja in odpravljati vzroke, ki izvirajo iz njegove nepremičnine in otežujejo uporabo drugih nepremičnin čez mero, ki je glede na naravo in namen nepremičnine ter glede na krajevne razmere običajna ali povzročajo znatnejšo škodo (prepovedana imisija).«³² Ta določba imisijo, ki ima ob tem predznak prepovedana, opredeljuje kot dejanje sosednjega lastnika nepremičnine čez mero, ki je še dopustna. Implicira torej možnost, da vsaka imisija ni nedopustna. Z nasprotno interpretacijo si lahko pomagamo in sklenemo, da imisija ni prepovedana, če ne gre čez mero, ki je glede na naravo in namen nepremičnine ter glede na krajevne razmere običajna ali povzroča znatnejšo škodo. Ta oznaka zakonsko prepovedane imisije sovpada tudi s teoretično definicijo bistvene imisije.³³

Na tem mestu naj še omenim pojem sosedstva ali soseščine, ki je tako kot imisija predmet urejanja sosedskega prava (nem. Nachbarrecht). Soseščina nima natanko določenih mej, zato se sosedski odnosi urejajo vselej tako daleč kot je potrebno, da se zavarujejo zemljišča. To pomeni, da predmet urejanja sosedskega prava obsega prav tako oddaljene nepremičnine, do koder se pač raztezajo učinki vplivanja imisij. Pojem soseščine torej ne smemo razlagati preozko.³⁴ Prav tako ne smemo v okviru njegovega prava vse neprijetnosti, ki jih doživljajo sosedji in ki so posledica imisije, smatrati za

²⁷ Šinkovec Janez, Pravo okolja - načela in mednarodnopravni prikaz, ČZ Uradni list RS, Ljubljana, 1994, str. 189.

²⁸ ZVO, Uradni list RS, št. 32/1993 z dne 17. 6. 1993, 5.2. točka, 5. člena.

²⁹ Povzeto po Šinkovec Janez, Pravo okolja - načela in mednarodnopravni prikaz, ČZ Uradni list RS, Ljubljana, 2002.

³⁰ Glej ZVO, Uradni list RS, št. 32/1993 z dne 17. 6. 1993, 5.1. točka, 5. člena.

³¹ Glej ZVO-1F, Uradni list RS, št. 92/13 z dne 8. 11. 2013, 3. točka, 3. člena.

³² Stvarnopravni zakonik, Uradni list RS, št. 87/2002 z dne 17. 10. 2002, prvi odstavek 75. člena.

³³ Več o tem Juhart Miha, Berden Andrej, Keresteš Tomaž, Rijavec Vesna, Tratnik Matjaž, Vlahek Ana, Vrenčur Renato, Stvarnopravni zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2002, str. 390

³⁴ Vrenčur Renato, Varstvo pred imisijami po SPZ, Pravna praksa, Priloga, št. 7/2004, GV Založba, februar 2004, str. 1-6.

nedovoljene. Za skupno življenje v soseščini je namreč neizogibno potrebno, da se trpi nekatere neprijetnosti,³⁵ toda to ne pomeni, da se mora trpeti vsako neprijetnost, še posebej ne tisto, ki je posledica zakonsko prekoračene imisije.

4 HISTORIČNI PREGLED TEMELJNIH CIVILNOPRAVNIH PREDPISOV NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM

4.1 OBDOBJE PRED SPREJEMOM VELIKIH CIVILNIH KODIFIKACIJ IZ 18. STOLETJA

Jasno je, da je hrup predvsem novodobni pojav civiliziranih družb. Njegova problematika je naraščala premo sorazmerno s tehnologijo in porastom prebivalstva. Tako lahko domnevamo, da je bil v preteklosti manj izrazit. Ne glede na to je mogoče iz raznih rimskih virov kot so epigrami, satire in dopisi mogoče izslediti, da je hrup bil redni spremljevalec rimskega nočnega življenja. Juvenal se je v svoji satiri pošalil o neskončnem prometu v ozkih in zvutih ulicah, ki je bil tako hrupen, da bi lahko vrgel iz spanja samega Klavdija.³⁶ Nadalje pesnik Marcial opisuje vire hrupa zvečer (npr. kovaštvo, ličkanje koruze), zaradi katerih človek ne more mirno spati in vpraša: »Le kdo bi lahko preštel brezštevilo (mnogo) kratek spanja ponoči v Rimu?«³⁷

Rimsko sosedsko pravo je hrup poleg dima, odteka vode in letenja drobcev kamenja na sosedovo zemljišče ter povzročanja vlage na sosedovi steni v okviru varstva negatorne tožbe, uvrščalo med imisije.³⁸ Viktor Korošec ga sicer v svoji knjigi rimskega prava omenja kot šum in ropot, kar pa pomeni po ustrezni slovnični interpretaciji teh dveh besed več ali manj hrup.

»Sosedsko pravo iz rimskega prava se je bolj ali manj ohranilo skoraj dve tisočletji. Spoštovale so ga zakonodaje srednjega veka, prevzel ga je tudi obči državljanski zakonik (ODZ), ki je veljal v Srednji Evropi in je služil za osnovo zakonu o obligacijskih razmerij in civilnim zakonodajam sosednjih držav.«³⁹

4.2 OBČI DRŽAVLJANSKI ZAKONIK

Obči državljanski zakonik (nem. Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch) iz leta 1804 je uredil področje hrupa pod 364. členom v sklopu ostalih imisij tako, da je smel lastnik zemljišča prepovedati sosedu

³⁵ Glej Odl. US Up-88/94

³⁶ Juvenal, SatIII:232-267 And Then There's the Traffic, http://web.ics.purdue.edu/~rauwn/Hist_416/hist420/JuvenalSatirespdf.pdf, dne 16.3.2015.

³⁷ Pesnik Marcial, EPIGRAMI 12, 57, http://www.tertullian.org/fathers/martial_epigrams_book12.htm, LVII. TO SPARSUS, dne 16.3.2015.

³⁸ Povzeto po Korošec Viktor, Rimsko pravo, 1.del, osebno, stvarno in obligacijsko pravo, 2. izpopolnjena izdaja, 5. ponatis, Uradni list RS, 2000, Ljubljana, str. 188.

³⁹ Strojnik Tone, Osnove prava okolja, ČZ Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1994, str. 205.

vplivati na njegovo zemljišče z odtočno vodo, dimom, plini, toploto, smradom, hrupom, pretresanjem in podobno, ampak le toliko, kolikor je presevalo krajevne običajne mere in kolikor je bistveno kratilo oziroma škodovalo krajevni običajni rabi zemljišča.⁴⁰ Ob prepovedi preseganja krajevne običajne mere še je v tem členu poudarek na bistvenem kratenju oziroma škodovanju krajevne običajne rabe zemljišča z omenjenimi imisijami. Gre torej za to, da so lahko takšni vplivi ne samo ovirali, temveč celo zmanjšali vrednost lastnikovega zemljišča s tem, da so otežili njegovo rabo. Verjetno ni treba omeniti, da je lastniku takšnega z imisijo razvrednotenega zemljišča bilo le-to tudi težje prodati. Vsebina določbe pa se do danes po svojem bistvu, razen nomotehnične razlike, ni kaj dosti spremenila. *ZTLP* je stanje, ki se lahko uresniči, konkretiziral ter aktualiziral pravni pristop, katerega je treba ubrati, če pride do takšnih stanj. *ODZ* je imel pomanjkljivost, ker njegova materija ni določala zahtevkov, s katerimi bi lahko lastnik iztožil svojo pravico v primeru čezmerne imisije iz dovoljene dejavnosti.⁴¹ Poleg tega pa je *ZTLP* prav tako določal prepoved dejanj oziroma vzrokov, ki povzročajo znatnejšo škodo, le da je tu namesto bistvenega kratenja oziroma škodovanja krajevne običajne rabe zemljišča iz *ODZ*, mišljena znatnejša škoda. »*ZTLP govori o znatnejši škodi, kar pa lahko enačimo s pojmom bistvena škoda*«,⁴² ki pa po drugi strani spet ne pomeni samo škode na zemljišču oziroma nepremičnini.

Najbrž je bil v preteklosti, če primerjamo določbi *ODZ* in *SPZ*, manjši poudarek na dobrini človeka, kot fizičnega in psihološkega bitja v smislu varstva pred imisijami, saj so v prvi vrsti, razvidno iz določbe *ODZ*, želeli zavarovati svoje zemljišče. Temu je botroval tudi manjši pomen razvijajočih se človekovih pravic, takrat še imenovanih naravnih pravic oziroma pravic človeka. S sprejemom kasnejših predpisov *ZTLR* in *SPZ* dobrina človekove osebe sicer ni pretehtala dobrine zemljišča, se pa mu je v okviru odškodninske odgovornosti zaradi imisij priredila. Določba *SPZ* namreč o opuščanju dejanj in odpravljanju vzrokov, ki povzročajo znatnejšo škodo, ne omenja specifično škode na zemljišču kot jo je starejša *ODZ* določba in zato nekako implicira možnost tudi osebne škode.

4.3 ZAKON O TEMELJNIH LASTNINSKOPRAVNIH RAZMERJIH

ZTLR je bila naslednja generacija predpisa na področju imisijskega prava. Sprejet je bil 30.1.1980 in je derogiral arhaične določbe imisijskega prava iz *ODZ*, vendar se po drugi strani ni razlikoval glede taksativnega naštevanja imisij. Nomotehnično je bila problematika imisij zajeta v 5. členu *ZTLR* in je v oklepajih naštevanja imisij omenila tudi hrup, sicer kot ropot. Na podlagi istega člena se je tudi razširil domet varstva negatorne tožbe, saj je vključeval poleg zahteve opustitvenega tudi zahtevo storitvenega ali aktivnega ravnanje lastnika nepremičnine, od koder so prihajale imisije. S tem se je spremenil oziroma razširil koncept imisijskega varstva napram 364. členu *ODZ*. Oblikovala so se tudi stališča, da gre pri negatorni tožbi odslej za posebno *sui generis* negatorno tožbo.⁴³

⁴⁰ Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, 13. Izdaja, Wilhelm Goldmann Verlag, München, 1989, str. 92.

⁴¹ Glej Strojnik Tone, Osnove prava okolja, n. d., str. 206.

⁴² Tratnik Matjaž, Vrenčur Renato, Omejitev lastninske pravice in posebni pravni režimi na nepremičninah, GV Založba, Ljubljana, 2009, str. 132.

⁴³ Povzeto po Tratnik Matjaž, Vrenčur Renato, Omejitev lastninske pravice in posebni pravni režimi na nepremičninah, GV Založba, Ljubljana, 2009, str. 129.

Spremembe določbe ZTLR se kažejo predvsem v tem, da je nalagal vsakomur in ne le povzročitelju oziroma lastniku sosednjega zemljišča, da opusti svoja ravnanja in dejanja, ki bi utegnili povzročiti imisije. Ni določal več vplivov na sosednja zemljišča, pač pa dejanja ali vzroke, ki rezultirajo v imisijah. Če so imisije otežile rabo drugih nepremičnin tako, da so šle čez mero, ki je glede na namen ter glede na naravne razmere običajna ali pa so povzročale znatnejšo škodo, se je nalagalo lastniku zemljišča opustitev njegove dejavnosti zaradi teh posledic.⁴⁴ ZTLR tudi več ni omejeval vpliva imisij le na sosednje zemljišče, temveč ga je razširil na druga zemljišča. Izhajal je iz spoznanja, da se imisije ne širijo samo k mejnemu sosedu, ampak teritorialno širše tudi do sosedov, katerih zemljišče neposredno ne meji na nepremičnino, od koder izhajajo imisije. Ob tem je treba opozoriti, da pojem sosedstva pravno ni istoveten širšemu pojmu človekovega okolja, čeprav slednji tudi ni ozemeljsko določen. Zato nedoločen pojem kot je »*drugih nepremičnin*« tudi ne smemo razumeti v preširokem kontekstu. Določba še vselej črpa svoj smisel iz nekega ozemeljsko povezanega območja, ko določa krajevno običajno rabo nepremičnin.⁴⁵ ZTLR je besedilo člena ODZ razširil še tako, da je v naslednjem odstavku določil prepoved motenja s posebnimi napravami,⁴⁶ kar lahko štejemo kot poseben nomotehnični dodatek zaradi vse večje imisijske problematike razvijajoče se tehnologije.

Iz tega lahko sklenemo, da bi objekt trgovca A, od koder je prihajal hrup, moral to imisijo ustrezno sanirati z določenimi aktivnimi ravnanji oziroma ukrepi. V našem primeru bi tako moral za onemogočanje širjenja hrupa postaviti zaščito proti širjenju hrupa s postavitvijo zadostne zvočne izolacije zunanjih ločilnih elementov, ob tem pa upoštevati ravni zunanjega hrupa ali pa namestiti zvočno izolacijo notranjih ločilnih elementov, ki so v skladu z namembnostjo prostorov ter z ukrepi za zvočno izolacijo obratovalne opreme, kar je lahko kot inštalacija ali naprava tudi zvočna oprema.⁴⁷

4.4 STVARNOPRAVNI ZAKONIK

ZTLR je 1. januarja 2003 bil razveljavljen zaradi novega *Stvarnopravnega zakonika – SPZ*, sprejetega 17.10.2002. V 4. oddelku z naslovom sosedsko pravo je opredelil v 73. členu prepoved medsebojnega vznemirjanja, ki se razume kot nekakšna generalna klavzula prepovedi medsebojnega vznemirjanja med sosedi. Osrednja misel te določbe v prvem odstavku 73. člena SPZ je v tem, da veli lastnikom sosednjih zemljišč izvrševati njihovo lastninsko pravico tako, da se med sabo ne vznemirjajo in tudi drug drugemu ne povzročajo nepotrebne škode,⁴⁸ kar pa izhaja že iz rimskega civilnopravnega načela *laedere neminem*, zajetega tudi med splošnimi načeli obligacijskega prava (10. člen OZ). V drugem odstavku člen določa, da je treba pravice, ki omejujejo lastninsko pravico lastnika sosednje ali prostorsko povezane nepremičnine izvrševati tako, da je to izvrševanje pošteno in v skladu s krajevnimi običaji ter na način, ki najmanj obremenjuje lastnika.⁴⁹ Nasprotno izvrševanje temu, pomeni zlorabo. Kaj so to krajevni običaji, zakon ne definira, vendar pa si lahko s teorijo pomagamo do njihove opredelitve. »*Krajevni običaji predstavljajo nek standard vedenja v določenem kraju. Ta se*

⁴⁴ Povzeto po Strojini Tone, *Osnove prava okolja*, n. d., str. 206.

⁴⁵ Ibidem, str. 206.

⁴⁶ Glej Strojini Tone, *Osnove prava okolja*, n. d., str. 206.

⁴⁷ Več o tem Pravilnik o zaščiti pred hrupom, Uradni list RS, št. 10/2012 z dne 10. 2. 2012, člena 5 in 3.

⁴⁸ Povzeto po Juhrat Miha et al., n. d., str. 389.

⁴⁹ Stvarnopravni zakonik, Uradni list RS, št. 87/2002 z dne 17. 10. 2002.

sicer spreminja in je ob hitrem razvoju tehnike včasih težko določljiv ali ga sploh ni. Za določen način vedenja je treba, da ta postane običaj, enako obnašanje skozi daljše časovno obdobje. Bistvo krajevnega običaja je, da ta ni povsod isti, spreminja se iz kraja v kraj in ga je treba za vsak primer posebej ugotavljati.⁵⁰ Torej gre pri krajevnih običajih za način uporabe nepremičnine. Upošteva se tisti način uporabe, po katerem večina lastnikov na določenem kraju uporablja svojo nepremičnino na isti način. Mišljeno je povprečno uporabljanje stvari, ki se kaže v istovrstnem ravnanju večinskega dela populacije lastnikov nepremičnin na omejenem kraju. Za ugotavljanje krajevnega običaja je treba vzeti v obzir sedanje stanje in ne prihodnje. Prav tako se mora vsak lastnik vzdržati zahteve, da se okolje naj ne prilagaja razvoju, četudi slednje s seboj nosi vedno večji rizik posegov v sosednje nepremičnine.⁵¹

Trgovec A s tem, ko je povzročal hrup z dejavnostjo diskoteke bližnje stanujočemu prebivalstvu v soseski, evidentno ni uporabljal svojega objekta na isti način kot večina prebivalcev, ko je oddajal hrup v soseščino oziroma okolje in je zato kršil drugi odstavek 73. člena SPZ. Objekt bi moral uporabljati v skladu s krajevnimi običaji tako, da bi zmanjšal nivo glasbe in s tem preprečil hrupnost. Kršil je tudi prvi odstavek 73. člena SPZ, saj je vznemirjal stanovalce in jim ponoči kratil počitek in spanec. Povrh pa še je zagotovo na podlagi kršitve istega odstavka tega člena peščici nastala nematerialna škoda na zdravju.

Naslednji pomembni člen imisijskega varstva v *Stvarnopravnem zakoniku* je 75. člen, ki je hkrati tudi člen, ki opredeljuje prepovedano imisijo. Določa da mora lastnik nepremičnine pri uporabljanju svoje nepremičnine opustiti dejanja in odpravljati vzroke, ki izvirajo iz njegove nepremičnine in otežujejo uporabo drugih nepremičnin čez mero, ki je glede na naravo in namen nepremičnine ter glede na krajevne razmere običajna ali povzročajo znatnejšo škodo. V sosedskem pravu vsakršnih vplivov na sosednje zemljišče ni mogoče izključiti, zato se jih še do določene mere tolerira. Ne šteje se namreč za protipravno vse vplive, marveč zgolj tiste, ki presežejo prag tolerance, ki pa se v različnih krajih različno ocenjuje. 75. člen nam tako daje ustrezna merila razmejitev nedopustnih od dopustnih imisij, torej tistih, ki jih še toleriramo in tistih, ki jih več ne toleriramo.⁵² Oškodovancu škoda nastane zaradi takšnega obsega imisije, ki presega normalne oziroma običajne mere in ga zato v konkretnem primeru ni dolžan tolerirati.⁵³ V tem smislu teorija ločuje tudi bistvene od nebistvenih imisij, pri čemer je pravno varstvo dano samo bistvenim. Ob tem se mora tudi upoštevati naravo in pomen nepremičnine, zato bo imisija, namenjena stanovanjski nepremičnini, drugače tretirala kakor imisija namenjena nepremičnini gostinskega lokala. Prav tako teorija razlikuje med neposrednimi in posrednimi imisijami. Medtem ko so posredne ali indirektno imisije tiste, ki pridejo na sosednjo nepremičnino brez vplivanja tistega, s čigar nepremičnine izvirajo - sem spadajo naravne sile in naključje -, so direktne ali neposredne imisije posledica vplivanja tistega, s čigar nepremičnine izvirajo.⁵⁴ Zanimivo je, da se hrup uvršča pod kategorijo posrednih imisij.⁵⁵ Direktne imisije so vedno

⁵⁰ Juhtrat Miha e tal., n. d., str. 384.

⁵¹ Ibidem.

⁵² Povzeto po VSL sodba I Cp 590/2012, v obrazložitvi.

⁵³ Povzeto po VSK Cp 1215/2007, v obrazložitvi.

⁵⁴ Povzeto po Tratnik Matjaž, Vrenčur Renato, Omejitev lastninske pravice in posebni pravni režimi na nepremičninah, GV Založba, Ljubljana, 2009, str. 132.

⁵⁵ Ibidem, 133.

prepovedane, razen če za to obstaja v skladu z drugim odstavkom 73. člena SPZ kakšen pravni naslov.⁵⁶

Če vzamemo pod drobnogled naš primer, trgovec A ni v celoti opustil dejanj in odpravil vzrokov zaradi katerih se je v stanovanjsko okolje oddajal hrup, ki je presegal mero, ki je glede na naravo in namen nepremičnine ter glede na krajevne razmere običajna. Preseganje te mere so pokazali izvidi monitoringa hrupa. Lahko domnevamo, da je nastala tudi znatnejša, tako premoženjska kot nepremoženjska, škoda. Torej je šlo v tem oziru za bistveno imisijo, ker so bili izpolnjeni pogoji prvega odstavka 75. člena SPZ. Pri teoretični interpretaciji hrupa kot posredne imisije pa se nekoliko zatakne. Če bi naj bila posredna imisija tista, ki nastane zaradi naravnih sil ali naključja, potem hrup, ki izvira iz človeške dejavnosti kot je diskoteka, prav malo ustreza tej razlagi. Vendarle se v nadaljevanju istega teksta zgoraj citirane literature omenja za posredno imisijo. Če prezremo to razlago in upoštevamo, da je hrup po naravi stvari *inter alia* tudi rezultat človeške dejavnosti in kot tak neposredna imisija, ki je zmeraj nedopustna, če ni ustreznega pravnega naslova, potem je trgovec A s tem, ko ni imel okoljevarstvenega dovoljenja, ravnal nezakonito.

V slovenski zakonodaji pojma diskoteke ni nikjer obrazloženega, je pa zato sodna praksa tista, ki lahko zapolni njegovo vsebino. Diskoteko definira kot kompleksen pravni pojem v sklopu stvarnega prava, pri čemer je vodilo razlage treba iskati v namenu diskoteke, ki je v predvajanju glasbe in izvedbe glasbenega programa za ples in zabavo.⁵⁷ *»Ločnice tudi ne predstavlja okoliščina, da od časa do časa gostje zapojejo, si dajejo pri tem ritem ali pa celo priložnostno zaplešejo. Vse to storijo često tudi v lokalih, ki po splošnem prepričanju niso diskoteka. O tem, da je nek lokal diskoteka je torej mogoče enotno sklepati šele tedaj, ko takšna oblika druženja (s plesom) postane tipična in prvenstvena oblika druženja v nekem lokalu. Takšna postane zato, ker je takšna narava lokala. To naravo opredeljujejo objektivni dejavniki (ne pa priložnostno ravnanje obiskovalcev). Ti dejavniki so predvsem glasna, za ples namenjena glasba, ustrezna osvetlitev in jasno odmerjen plesni prostor.«*⁵⁸

4.5 OBLIGACIJSKI ZAKONIK

Problematiko hrupa lahko še v okviru temeljne civilnopravne zakonodaje subsumiramo pod določbo 133. člena OZ, ki je po vsebini ostala nespremenjena glede na 156. člen ZOR. Razlika s stvarnopravno določbo imisijskega varstva je v tem, da slednja omogoča zahtevek z *actio negatoria* samo prizadeti stranki po prvem odstavku 99. člena SPZ,⁵⁹ medtem ko je pa pri obligacijski določbi varstvo aktivne legitimacije širše, saj zajema možnost vložitve zahtevka vsakomur, komur grozi večja škoda. Ta člen, ki posreduje tako imenovano *actio popularis* ali popularno tožbo, zaradi svojega splošnega učinka

⁵⁶ Stvarnopravni zakonik, Uradni list RS, št. 87/2002 z dne 17. 10. 2002, drugi odstavek 73. člena.

⁵⁷ Glej VSL sodba II Cp 3040/2008.

⁵⁸ VSL sodba II Cp 3040/2008.

⁵⁹ Uradni list RS, št. 87/2002 z dne 17. 10. 2002, prvi odstavek 99. člena.

napram 99. členu SPZ, ki posreduje negatorno tožbo, velja za *lex generalis*.⁶⁰ Po mnenju naše teorije je zato treba 75. člen SPZ-ja dojemati v njegovi povezovalni funkciji s 133. členom OZ.⁶¹

Z razlago zakonskega besedila 133. člena OZ se lahko približamo razjasnitvi določenih pojmov, ki se obračajo na hrup kot imisijo. Po prvem delu prvega odstavka tega člena ima ogrožena oseba odstranitveni zahtevek, če gre za večjo škodno nevarnost. Pojem večje škodne nevarnosti je nedoločen in se dojema kot pravni standard. Določba je konkretizacija ustavne pravice do zdravega življenjskega okolja, zato se bo štela za večjo škodno nevarnost vselej tista nevarnost, ki bo ogrožala zdravje ljudi ali naravno ravnotežje okolja, zaradi česar bo pretila tako nepremoženjska kot premoženjska škoda. Za večjo škodno nevarnost pa bo šlo le tedaj, če bo še poleg tega izpolnjen pogoj konkretne nevarnosti nastanka škode. Torej se samo potencialno povečana nevarnost ne bo upoštevala.⁶² Iz našega primera je razvidno, da je stanovalce dejansko ogrožala večja škodna nevarnost, saj so bile ogrožene njihove materialne (nepremičnina) in nematerialne dobrine (zdravje). Večja škodna nevarnost, zaradi katere je prišlo do škode, je izpolnjevala tudi pogoj konkretne nevarnosti nastanka škode. To premiso utemeljuje dejstvo, da je hrup dejansko načel zdravje, ko je presegel določeno z zdravstvenimi standardi pogojeno stopnjo, in premoženje ljudi in ni vzbujal le potencialne možnosti *ex ante*.

V drugem delu prvega odstavka zasledimo pojma vznemirjanja in škodne nevarnosti, ki omogočata ob njuni izpolnitvi opustitveni zahtevek. Vznemirjanje se lahko razlaga v okviru pojmov običajnega oziroma normalnega, pri čemer pomeni, da veljajo za normalne dalj časa trajajoči odnosi iz istega okolja oziroma kraja. Kar gre čez mejo normalnega je vznemirjanje in je zatorej nedopustno. To pomeni, da bi lahko z *argumentum a contrario* prišli do zaključka, da veljajo za vznemirjanje tisti odnosi v soseščini, ki niso več dalj časa trajajoči, torej odnosi, ki gredo čez mejo normalnega. Trgovčevo početje bi lahko označili za takšno vrsto odnosa, ki je prešlo mejo normalnega oziroma dalj časa trajajočega, saj je z njegovim odprtjem diskoteke sunkovito narastlo tudi neodobranje njegove dejavnosti. Sicer pa ne glede na to, da lahko vznemirjanje v določenem okolju po dalj časa trajajočem obdobju postane stalnica in tako normalno ali običajno, ga to ne naredi za dopustnega, če še vedno škodi zdravju in življenju ljudem ter njihovem premoženju.⁶³ Če bi sprejeli nasprotno stališče, bi prišlo do delne ekspropriacije brez nadomestila in razvrednotenjem gospodarske, socialne in ekološke funkcije lastnine iz 67. člena URS.⁶⁴

Tretji odstavek 133. člena OZ določa naslednje: »če nastane škoda pri opravljanju splošno koristne dejavnosti, za katero je dal dovoljenje pristojni organ, je mogoče zahtevati samo povrnitev tiste škode, ki presega običajne meje«.⁶⁵ Za razliko od stvarnopravnega člena, besedilo tega člena zopet izraža generalnost napram prvemu tako, da ne omejuje škode na »krajevno običajne meje«, ampak

⁶⁰ Povzeto po Plavšak Nina, Juhart Miha, Jadek Pensa Dunja, Kranjc Vesna, Grilc Peter, Polajnar Pavčnik Ada, Dolenc Mile, Pavčnik Marijan, Obligacijski zakonik s komentarjem (splošni del), 1. knjiga, 1. do 189. Člen, GV Založba, Ljubljana, 2003, str. 764.

⁶¹ Povzeto po Tratnik Matjaž et al., n. d., str. 139.

⁶² Povzeto po Plavšak Nina et al., n. d., str. 766.

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Ibidem, str. 769.

⁶⁵ Obligacijski zakonik, Uradni list RS, št. 97/2007 z dne 24. 10. 2007, tretji odstavek 133. člena.

na »običajne meje«. ⁶⁶ Za dejavnost diskoteke trgovca A ne moremo trditi, da je v celoti splošno koristna dejavnost. Temu v prid govori dejstvo, da so imele od njegove dejavnosti korist v večini samo mlajše generacije ljudi, medtem ko pa so starejše imele od tega več ali manj le sitnosti oziroma celo breme. Iz dikcije člena niti ne moremo zanesljivo ugotoviti, katero dovoljenje je potrebno, da se lahko opravlja splošno koristna dejavnost (podobno definicijo nepojasnjenega dovoljenja omenja tudi drugi odstavek 75. člena SPZ). Verjetno je v prvi vrsti potrebno dovoljenje občinskega upravnega organa oziroma Urada za gospodarske dejavnosti, dovoljenje pa je dovoljenje za podaljšan obratovalni čas. Vendar pa je pri tem treba še omeniti, da se takšno dovoljenje ne izda v okviru medobčinskega Urada za varstvo okolja in ohranjanje narave, v čigar delovno področje onesnaževanje s hrupom pravzaprav spada. Zato bo gospodarski urad praviloma preverjal le prekoračenje podaljšanega obratovalnega časa. Je pa res, da bi bilo mogoče pod pojem dovoljenja pristojnega organa moč uvrstiti tudi kakšno drugo dovoljenje, na katerem sploh lahko temelji zakonitost obratovanja diskoteke. Tukaj je mišljeno gradbeno in uporabno pa še prej okoljevarstveno dovoljenje, ampak o tem v nadaljevanju.

5 DRUGE NACIONALNE UREDITVE NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM

5.1 AVSTRIJSKA UREDITEV

Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB) ali v našem prevodu *Obči državljanski zakonik* je temeljni avstrijski civilnopravni zakonik in se do danes glede določbe o imitivnem ravnanju lastnika sosednje nepremičnine in pravnih posledicah tega ravnanja ni spremenil. Zato v taksativnem naštevanju prepovedanih imisij še vedno omenja hrup. V Avstriji področje varstva pred hrupom ni urejeno enotno, pač pa se razteza medpodročno. Tako ga ureja zvezna zakonodaja in pa tudi zakonodaje posameznih zveznih držav. Med pomembnimi zakoni na zvezni ravni je poleg zgoraj omenjenega tudi *Gewerbeordnung*⁶⁷ ali po naše obrtni zakonik. Ta obsežno ureja področje gospodarske dejavnosti subjektov na trgu in njihove omejitve. Med slednje spada tudi omejitev zaradi onesnaževanja okolja, ki ga zakon definira v 71b. členu *GewO* kot rezultat človekove dejavnosti, posredne ali neposredne, ki povzroča sproščanje snovi, vibracij, toplote ali hrupa v zrak, vodo ali tla na način, ki škoduje zdravju ljudi ali kakovosti okolja, privede do škode na premoženju ali neupravičeno slabi ali moti z okoljem pogojevano dobro počutje zdravih, normalno čutečih ljudi ali ki privede do drugih nedopustnih izkoriščanj okolja.⁶⁸ Po 2. točki drugega odstavka 74. člena *GewO* se smejo gospodarski obrati postaviti ali obratovati le na podlagi dovoljenja upravnega organa, če zaradi svoje uporabe strojev in naprav, obratovanja ali opreme nadlegujejo sosedo s smradom, dimom, hrupom, prahom, tresenjem ali kako drugače.⁶⁹ Ureditev omejevanja svobodne gospodarske pobude v samem obrtnem zakonu z okoljskimi predpisi predstavlja elegantno rešitev varstva pravice do

⁶⁶ Povzeto po Plavšak Nina et al., n. d., str. 770.

⁶⁷ Glej <http://www.umweltbundesamt.at/umweltsituation/laerm/laermschutz/>, 25.2.2015.

⁶⁸ *GewO*, BGBl. Nr. 194/1994.

⁶⁹ *Ibidem*.

zdravega življenjskega okolja. Slednja, ki danes spada med najbolj kratene pravice, je neposredno zajeta v materijo tiste, ki jo danes najbolj krati.

5.2 NEMŠKA UREDITEV

BGB ali *Bürgerliches Gesetzbuch* je nemški civilnopravni zakonik, ki se v določbi o imisijah na sosednjo nepremičnino bistveno ne razlikuje od *ABGB*, vendar pa je nomotehnično urejen čisto drugače in spominja tudi na slovensko stvarnopravno določbo. Lastnik nepremičnine oddajanja plinov, hlapov, vonjav, dima, saj, vročine, hrupa, vibracij in podobno iz druge nepremičnine ne more prepovedati, v kolikor ti vplivi uporabo njegove nepremičnine bistveno ne omejujejo. Za nebistveno omejevanje oziroma motenje gre, kadar z zakonom predpisane meje oziroma vrednosti niso presežene...⁷⁰ Določba torej izraža pogoje za prepovedano oziroma bistveno imisijo, ki se ne izpolnijo, če ta ne preseže z zakonom določene meje ali vrednosti. V istem členu še zakonodajalec določa enake posledice preseženih vrednosti pri splošnih upravnih predpisih, ki so bili sprejeti z imisijskim zakonom (*Bundes-Immissionsschutzgesetz*).⁷¹ Ta zakon varuje pred škodljivimi vplivi onesnaževanja zraka, hrupa, tresljajev in podobnih pojavov. Ureja področje okoljskega prava in je najpomembnejši pravni mehanizem s praktičnim pomenom na imisijskem področju, ampak le toliko, kolikor drug zakon ne ureja tega področja celoviteje.⁷² En izmed takih zakonov, ki se s svojo določbo neposredno nanaša za varstvo pred hrupom v sosedstvu je *Ordnungswidrigkeitengesetz (OWiG)*, ki bi ga po naše lahko prevedli kot zakon o prekrških. Ta v 117. členu pod naslovom nedopustni hrup določa, da gre za slednjega, če nekdo brez utemeljenega razloga ali v nedopustnem obsegu oziroma glede na okoliščine, ki jih je mogoče preprečiti, povzroči hrup. Takšnega prekrškarja se lahko kaznuje z globo do 5.000€, če njegovega ravnanja ne ureja drug predpis.⁷³ Takšna ureditev je našemu *Zakonu o prekrških* povsem tuja, kar pa ne pomeni, da globe za hrup ne predpisuje drug zakon. Zanimivo je ob tem še to, da nemška ustava, kljub temu da v upravnem predpisu daje velik pomen zdravemu življenjskemu okolju, ko nalaga visoko globo v primeru njegovega kršenja, le-tega ne določa v njeni ustavni materiji.⁷⁴

6 MEDNARODNI PRAVNI AKTI, PRAVNI AKTI EVROPSKE UNIJE IN DRUGI TRANSNACIONALNI PRAVNI AKTI NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM

6.1 MEDNARODNA SKUPNOST

⁷⁰ BGB, BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738.

⁷¹ Ibidem.

⁷² Glej <http://de.wikipedia.org/wiki/Bundes-Immissionsschutzgesetz#Regelungsansatz>, dne 16.3.2015.

⁷³ OWiG, Bl. I S. 602.

⁷⁴ Glej Pichler Dušan, Pucelj Vidović Tanja, Pličanič Sendko, Pirnat Rajko, Kelšin Sonja, Komentar Zakona o varstvu okolja, Inštitut za javno upravo, Ljubljana, 2010, str. 90.

S pravom varstva okolja se je mednarodna skupnost začela ukvarjati leta 1970 v Strassbourgu. Bolj pomembno vlogo je zabeležila konvencija v Stockholmu iz leta 1970, ki je predstavljala takrat pobudo za kasnejša mednarodna usklajevanja glede prava varstva okolja. Na njej je bila sprejeta Stockholmska deklaracija o varstvu človekovega okolja, ki ni omenjala hrupa, je pa zato v njenem 1. členu določala primerne pogoje za življenje človeka v takem okolju, ki bo mu omogočalo dostojno življenje, kar pa sigurno ne implicira možnosti življenja v čezmernem hrupu.⁷⁵ Leta 1975 je bilo v okviru konference o varnosti in sodelovanju sprejeto *Helsinško končno poročilo (Helsinki Final Act)*, ki pa je le omenilo problematiko učinkov hrupa in metod njegovega nadzorovanja, in sicer v 5. točki pod naslovom Izboljšanje okoljskih pogojev v območjih poselitve, v poglavju sodelovanja držav na področju ekonomije, znanosti, tehnologije in okolja.⁷⁶

6.2 KRATKI PREGLED RAZVOJA OKOLJSKEGA PRAVA EU

EU velja danes za eno izmed okoljsko najbolj zavednih organizacij na svetu. Na področju varstva okolja nima izključne pristojnosti, pač pa si jo deli z državami članicami. Kar se tiče spoštovanja predpisov in postavljanja okoljskih standardov ima tudi enega izmed najbolj strogih režimov. Še posebej opozarja na zdravo življenjsko okolje in temu primerno sprejema ustrezne okoljske predpise na področjih, problematičnih s hrupom, redkih vrst, ravnanja ob naravnih nesrečah, kopalnih voda, itd.⁷⁷

EU (takrat še Skupnost) je začela pravne akte prava varstva okolja sprejemati v enakem obdobju kot mednarodna skupnost. Med leti 1973 in 1987 je sprejela štiri okoljske akcijske programe. Problematiko hrupa je šele zajela v drugem iz leta 1977 do 1981, ko je predlagala nova merila za boj proti hrupu. V tretjem akcijskem okoljskem programu, ki je nastal 1982 in bi se naj udeleževal do 1986, je EU namenila določene aktivnosti kot rezultat dognanj predhodnih akcijskih programov. Raziskovalo se je različne vplive hrupa na okolje. Nekoliko težje je bilo opredeliti kazalce hrupa glede na različne vire hrupa. Največji poudarek se je dajal s pomočjo nastalih metod standardizacije letalskemu hrupu.⁷⁸ Leta 1996 je bila v okviru petega okoljskega akcijskega programa (1993-2000), ki je med drugim tudi namenil povečano pozornost hrupni problematiki, sprejeta Zelena knjiga o bodoči politiki zaščite pred hrupom (*The Green Paper on Future Noise Policy*), ki je zabeležila bolj učinkovito politiko zaščite pred hrupom. Ljudi bi se naj varovalo pred hrupom, tako da ne bi smel biti nihče izpostavljen hrupu, ki škoduje njegovemu zdravju in kakovosti življenja, kajti po raziskavah bi namreč naj bilo v EU prizadetih zaradi prekomernega hrupa okoli 20% ljudi, kar je 80 milijonov prebivalcev.⁷⁹ V šestem okoljskem akcijskem programu, sprejetem 2002, je problematika hrupa, uvrščena v sedmi člen, bila precej naravnana v zmanjšanje števila od hrupa prizadetih ljudi v EU, saj so raziskave ponovno izkazale njegovo nedvomno škodljivost, tokrat glede prometnega hrupa.⁸⁰

⁷⁵ Glej Počivalšek, n.d., str. 71.

⁷⁶ Glej <https://www.osce.org/mc/39501?download=true>, dne 16.3.2015.

⁷⁷ Povzeto po http://sl.wikipedia.org/wiki/Varstvo_okolja, dne 16.3.2015.

⁷⁸ Povzeto po Počivalšek, n. d., str. 72.

⁷⁹ Ibidem, str. 73.

⁸⁰ Ibidem, str. 75.

V okviru primarnega prava EU je s sprejetjem enotnega evropskega akta leta 1987 v členih 130r, 130s ter 130t (danes 174., 175., in 176. člen PEU) bila določena politika EU na področjih varstva okolja. V drugi alineji 1. točke iz 130r člena je akt določil okoljski cilj prispevanja k varovanju človekovega zdravja. V naslednji člen je umestil načelo preventive in plačila obremenjevanja okolja. Z amsterdamsko pogodbo oziroma z novim 3c členom se varstvo okolja začne obravnavati enakovredno v sklopu izvajanja politik EU.⁸¹ Sicer pa lahko ugotovimo, da Pogodba o evropski uniji namenja v svojih določbah veliko besed varstvu okolja, le da se ogne predponama »zdravo« in »življenjsko«. Na področju sekundarnih pravnih virov EU, predstavlja pomembno prelomnico krovna Direktiva 2002/49/ES o ocenjevanju in upravljanju okoljskega hrupa, ki je v slovenski pravni red bila implementirana na podlagi dveh uredb, o katerih več v nadaljevanju.

6.3 LISTINA O TEMELJNIH PRAVICAH EU

Listina o temeljnih pravicah Evropske unije spada poleg obeh ustanovitvenih pogodb EU k primarnim virov prava EU. Materijo varstva okolja je zajela v 37. členu. Tako določa v slednjem, da je potrebno v politiko unije vključiti visoko raven varstva in izboljšanje kakovosti okolja. To bi se naj zagotavljalo v skladu z načelom trajnostnega razvoja. Kaj je trajnostni razvoj izrecno pogodba ne definira. Nam pa iz besedila 3. člena ponudi rešitev, in sicer določa, da trajnostni razvoj Evrope temelji na uravnoteženi gospodarski rasti in stabilnosti cen, na visokem konkurenčno socialno tržnem gospodarstvu, ki je usmerjeno v polno zaposlenost in socialni napredek, ter na visoki ravni varstva in izboljšanja kakovosti okolja.⁸² Iz tega člena ugotovimo, da je torej orodje za doseg varstva okolja predvsem ekonomska kategorija,⁸³ kar ni nenavadno, saj je EU v prvi vrsti ekonomska integracija kot izhaja že iz prvega stavka taistega člena. Prav tako trajnostni razvoj za svoj temelj zaobjame še visoko raven varstva in izboljšanja kakovosti okolja, iz česar izhaja, da varstvo okolja ni samo cilj kot nam ga oriše 37. člen, ampak prvenstveno predstavlja enega izmed taksativno naštetih temeljev trajnostnega razvoja. Hkrati pa pomeni še varovalko neomejene gospodarske rasti, kajti slednja ne sme biti nikdar takšna, da bi bilo zaradi nje prikrajšano varstvo okolja. Enako velja tudi za izvajanje svobodne gospodarske pobude trgovcev, ki morajo ob vsakokratnem izvajanju gospodarske dejavnosti zmeraj zasledovati temeljno vrednoto varstva okolja. Zato se morajo čezmerne imisije hrupa, ki vplivajo na življenjsko okolje kot je npr. stanovanjsko naselje nemudoma zaustaviti, saj drugače kršijo enega izmed glavnih ciljem EU, to je uresničevanje trajnostnega razvoja, ki se uresničuje v skladu z varstvom okolja.

⁸¹ Ibidem, str. 78.

⁸² Glej http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/consolidated_versions_of_the_treaty_on_european_union_2012/consolidated_versions_of_the_treaty_on_european_union_2012_en.pdf, dne 16.3.2015.

⁸³ Strojnik Tone, Inšpekcija in okolje, Univerza v Ljubljani, Visoka šola za zdravstvo, Ljubljana, 1998, str. 34. »Današnji svet okolje izrazito obravnava kot ekonomsko kategorijo. Morda je ravno energetika zaradi surovin in posledic za okolje in naravo, zlasti pa z vplivom na zdravo življenjsko okolje, preobrazila mišljenje, da je sleherna ekonomika v človekovo dobro, da nič v naravi ni zastoj in da je vse treba nadomestiti ali si zgolj izposoditi. Gre pa tudi za to, da okolje in predvsem naravo obravnavamo kot kulturno socialno kategorijo... «

6.4 EVROPSKA KONVENCIJA O VARSTVU ČLOVEKOVIH PRAVIC IN TEMELJNIH SVOBOŠČIN

EKČP je leta 1950 sprejel Svet Evrope, ki se nahaja v Strasbourgu in predstavlja najstarejšo in najbolj široko medvladno in medparlamentarno politično institucijo v Evropi. Konvencija v 8. členu določa pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, pri čemer je mogoče na podlagi tega člena uveljavljati tudi varstvo pred hrupom kakor se je nemalokrat izkazalo v sodni praksi Sodišča za človekove pravice. Nekaj takšnih primerov, kjer je sodišče *inter alia* subsumiralo problematiko hrupa pod 8. člen, lahko zasledimo v naslednjih primerih prakse Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP): Lopez Ostra proti Španiji (hrup in smrad iz obrata), Giacomelli proti Italiji (hrup in odpadki iz obrata), Haton in drugi proti Združenemu Kraljestvu (letališki hrup), Mileva in drugi proti Bulgariji (hrup iz obrata), Dees proti Madžarski (cestni hrup, vibracije in smrad), itd.

6.4.1 Moreno Gomez proti Španiji (App. No 4142/02)

Verjetno najbolj pomemben in edini na področju gostinskega hrupa iz diskoteke, ki se je obravnaval v okviru 8. člena konvencije, je primer Moreno Gomez proti Španiji, kjer je sodišče ugotovilo kršitev slednjega člena. Svojo odločitev je oprlo na visoko raven izmerjenega hrupa iz diskoteke, na njegovo permanentno onesnaževanje ponoči ter na dolgotrajnost takšnega onesnaževanja vrsto let.⁸⁴ Med drugim pa je tudi zatrjevalo, da primer ni zadeval posegov lokalnih oblasti v pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja iz 8. člena, temveč njihov neuspeh pri zagotovitvi te pravice, ko je bila kratena s strani tretjih oseb.

Tožnica je tožila Španijo pred ESČP, ker ji njene lokalne oblasti niso zagotovile mirnega spanja in počitka. Hrup ji je tudi preprečeval spanje, zaradi česar je bolehala za insomnijo ali nespečnostjo, prav tako pa ji je povzročil resne zdravstvene težave.⁸⁵ Prvič so se stanovalci začeli pritoževati glede hrupa in vandalizma iz bližnje diskoteke daljnega leta 1983. Deset let kasneje se je na pobudo lokalnih oblasti naročila meritev tamkajšnjega hrupa, ki je izkazala nivoje hrupa med 101 do 115,9 dBA. Šele leta 1996 so lokalne oblasti sprejele odlok, po katerem hrup ni smel preseči 45 dBA med 10h zvečer in 8h zjutraj naslednjega dne. Ta odlok je praktično ostal za ta primer brez efekta, saj oblasti na njegovi podlagi niso ukrepale, čeprav so ga same sprejele. Diskoteka je spadala v tako imenovano »akustično nasičeno območje«, kjer so stanovalci izpostavljeni visokim ravnem hrupa in bi se morala zaradi te karakteristike zapreti. Ne glede na to so lokalne oblasti naslednje leto izdale diskoteki, ki se je nahajala v istem objektu kot stanovanje tožnice, dovoljenje za opravljanja njene storitve. Lokalne oblasti so opravile še vrsto meritev in zmeraj ugotovile preseganje predpisane stopnje hrupa.⁸⁶

⁸⁴ Glej Počivalšek, n.d., str. 89.

⁸⁵ [⁸⁶ Ibidem.](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{%22fulltext%22:%5B%22moreno%20spain%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-67478%22%5D}, 17.2.2015.</p></div><div data-bbox=)

Višje sodišče iz Valencije tožbi tožnice ni ugodilo iz razloga, da meritve niso bile opravljene v njenem stanovanju, pač pa pred vhomom v objekt. Ustavno sodišče pa ni ugotovilo neposredne povezave med hrupom in škodo, ki jo je zaradi hrupa pretrpela tožnica. ESČP je bilo drugačnega mnenja in je tožnici na podlagi kršitve 8. člena EKČP priznalo poleg povrnitve 4500 evrov stroškov še premoženjsko in nepremoženjsko škodo v višini 3884 evrov, pri čemer je nepremoženjsko škodo priznalo predvsem in samo zaradi neuspeha lokalnih oblasti realizirati lastne predpise (*failure to take action*) in tako zagotoviti tožnici človekovo pravico do zasebnega in družinskega življenja.⁸⁷ Ta primer pa ni zanimiv le z vidika ocene sodišča, po kateri je bilo potrebno bolj odločno ukrepanje lokalnih oblasti za zavarovanje človekove pravice, temveč tudi z vidika dajanja prednosti oziroma koristi posameznici nasproti interesom širše skupnosti.⁸⁸ Iz prakse ESČP vnovič zapazimo, zakaj je to sodišče varuh EKČP. En izmed osnovnih značajev človekovih pravic je prav njihova individualnost, ki se kaže v tem, da so namenjene človeku kot posamezniku. Zato vsakokratno kršenje teh pravic, čeprav je kršitev lahko izraz številčnosti oziroma javnega interesa, ki ima praviloma prednost pred osebnim, ne omaja njihove temeljne ideje.

7 USTAVNO VARSTVO NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM

7.1 VARSTVO PRAVICE DO ZDRAVEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA

Ustava je v državi najvišji predpis *lex superior*, s katerim morajo biti usklajeni vsi ostali nižji predpisi. Iz tega aspekta morajo ustavne norme uživati posebno varstvo. Pravica do zdravega življenjskega okolja kot ustavna pravica prava varstva okolja se nahaja v 72. členu *Ustave Republike Slovenije (URS)* pod naslovom »zdravo življenjsko okolje« in nalaga državi, da ta skrbi za zdravo življenjsko okolje in določa pogoje in načine, kako to z zakonom doseči. Ob tem se omenjeni člen, ki spada v III. poglavje gospodarskih in socialnih razmerji v *URS* dotakne tudi odškodninske odgovornosti povzročitelja škode na življenjskem okolju.⁸⁹ »Določbe v tem poglavju so skope, vsebujejo le najnujnejše opredelitve, ki omogočajo razvoj modernega tržnega gospodarstva z nujno funkcijo države v njem. Te norme štejejo pretežno za programske, kolikor vsebujejo tudi nekatere pravice (pravica do zdravega življenjskega okolja), te pravice niso razvite do take ravni, da bi jih bilo mogoče v vseh njihovih elementih učinkovito zavarovati pred sodiščem, kakor je to pravilo v poglavju o pravicah in svoboščinah.«⁹⁰ Čeprav jim manjka učinkovito civilnopravno varstvo, to ne pomeni, da so tudi brez upravnega varstva. Ravno nasprotno, država je dolžna ekonomske in socialne pravice iz tega poglavja na zahtevo posameznikov uresničevati, saj slednje spadajo med tako imenovane pravice pozitivnega statusa.

⁸⁷ Ibidem.

⁸⁸ Glej Počivalšek, n.d., str. 90.

⁸⁹ Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 33/91-I z dne 28. 12. 1991.

⁹⁰ Šinkovec Janez, Pravo okolja - načela in mednarodnopravni prikaz, ČZ Uradni list RS, Ljubljana, 1994, str. 50.

Vrhovno sodišče RS je uvrstilo pravico do zdravega življenjskega okolja med osebnostne pravice.⁹¹ Tako mu je nekako podelilo karakteristiko človekove pravice, čeprav ustavno-tehnično ne sodi v II. poglavje. Tudi Igor Kaučič razume pravico do zdravega življenjskega okolja kot človekovo pravico, kljub temu, da je naša ustava še ni uvrstila v II. poglavje.⁹² V anglosaksonski doktrini človekovih pravic, se umešča ta pravica v tretjo generacijo človekovih pravic.⁹³ Tako sem mnenja, da je pravica do varstva pred hrupom kot sestavni del pravice do zdravega življenjskega okolja, človekova pravica in bi se kot taka tudi morala tretirati.

Naša ustava ne definira pojma »življenjsko okolje«, kot sta ga delno prej republiška in federalna ustava s sicer zgolj naštevanjem njegovih elementov.⁹⁴ Zato ga je potrebno opredeliti s pomočjo teorije in zakonodaje. Najbolj ustrezno definicijo nam morda ponuja ZVO-1, ki v 5. členu opredeli okolje kot tisti del narave, kamor seže ali bi lahko segel vpliv človekovega delovanja,⁹⁵ toda o tem nekoliko pozneje.

Država preko zakonodajnega organa s sprejemanjem različnih predpisov in ukrepov v drugem odstavku 72. člena zgolj skrbi za zdravo življenjsko okolje. Vendar to ne pomeni, da strogo formalno le-tega tudi zagotavlja.⁹⁶ Janez Šinkovec je tukaj najbrž z gramatikalno razlago želel pojasniti, zakaj prizadevanje za zdravo življenjsko okolje ni tako aktivno kot bi bilo, če bi ga država zagotavljala. V drugem odstavku 240. člena USRS in drugem odstavku 192. člena USFRJ iz leta 1974 sicer zasledimo, da se mora zagotavljati pogoje za uresničevanje pravice do zdravega življenjskega okolja, vendar ne s strani države, temveč s strani družbene skupnosti.^{97, 98} Kaj je to družbena skupnost ni definirano v ustavnih tekstih in je predmet drugih strokovnih diskurzov. Ustavi sami po sebi nista jamčili zdravega življenjskega okolja na podlagi teh dveh členov, zato ju je bilo treba jemati v povezavi z njunima naslednjima členoma (241 USRS in 193 USFRJ), ki v prvem odstavku nalagata tistemu, ki uporablja zemljišče, vodo ali druge naravne dobrine, da ravna z njimi kot dober gospodar in tako skladno s tem zagotovi pogoje za delo in življenje v zdravem okolju.⁹⁹ Na tem mestu še je treba opozoriti na dejstvo, da so ustave in zakonodaje realsocialističnih sistemov normirale kar precejšnje število človekovih pravic in svoboščin, vendar so bolj kot ne takšni postulati ostali le na papirju, saj je v prvi vrsti šlo za propagandno tekmovanje z zahodnim blokom in ne toliko za zagotavljanje oziroma udejanjanje teh pravic v praksi.¹⁰⁰

V kronološko kasnejši pravni literaturi in ustavni sodni praksi pravica do zdravega življenjskega okolja pripada vsakomur, država pa jo je v ta namen dolžna zagotavljati. Ustava na podlagi drugega odstavka 72. člena namreč zakonodajalca še posebej pooblašča, da mora slednji z namenom

⁹¹ Vrhovno sodišče RS, Sodba in sklep II Ips 507/92.

⁹² Več o tem Kaučič Igor, Grad Franc, Ustavna ureditev Slovenije, tretja, spremenjena in dopolnjena izdaja, GV Založba, Ljubljana, 2003, str. 151.

⁹³ Več o tem Tomuschat Christian, Human Rights – Between Idealism and Realism, Second edition, Oxford University Press, Oxford, 2008, str. 54.

⁹⁴ Povzeto po Šinkovec Janez, n.d., 1994, str. 51.

⁹⁵ ZVO-1F, Uradni list RS, št. 92/13 z dne 8. 11. 2013, 1. točka 3. člena.

⁹⁶ Povzeto po Šinkovec Janez, n.d., 1994, str. 51.

⁹⁷ Ustava Socialistične Republike Slovenije, Dopisna delavska univerza, s. l., s. a., str. 123.

⁹⁸ Ustava Socialistične Federativne Republike Jugoslavije, Časopisni zavod, Beograd, 1974, str. 95.

⁹⁹ Povzeto po Počivalšek, n. d., str. 33.

¹⁰⁰ Več o tem Strojnik Tone, Inšpekcijsko nadzorstvo, Visoka šola za zdravstvo, Ljubljana, 1996, str. 22.

zagotavljanja zdravega življenjskega okolja določati pogoje in načine za izvajanje gospodarskih in drugih dejavnosti.¹⁰¹ To dikcijo je v svoji odločbi zajelo Ustavno sodišče RS in tako namesto skrbi zapisalo zagotavljanje zdravega življenjskega okolja, s čimer je pravici dodelilo večjo težo. Taisti odstavek se tudi tesno navezuje na 67. člen, ki določa funkcijo lastnine v njeni gospodarski, socialni in ekološki funkciji tako, da država uredi načine pridobivanja in uživanja lastnine. V naslednjem tretjem odstavku obravnavanega člena je utemeljeno načelo PPP (*polluter pays principle*), ki se podrobneje izpeljuje oziroma ureja v ZVO.¹⁰²

7.2 PRAVICA DO ZDRAVEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA V RAZMERJU DO SVOBODNE GOSPODARSKE POBUDE

Naslednji člen, ki je pomemben za razlago problematike varstva pred hrupom v okviru ustavne pravice do zdravega življenjskega okolja je 74. člen *URS*, ki utemeljuje svobodno gospodarsko pobudo. V tem členu je vsebovano pooblastilo državi za uvedbo tržne ekonomije. Gre verjetno za najbolj pomemben člen v razmerju do varstva okolja, saj je v stalni koliziji z njim. Glede na svojo delikatno naravo pretekle ureditve omejevanja, pa predstavlja danes najbolj grob poseg v pravico do zdravega življenjskega okolja. V drugem odstavku se svobodna gospodarska pobuda omejuje, če je v nasprotju z javno koristjo. *URS* nam ne da odgovora na to, kaj je to javna korist, se pa na podlagi teorije uvršča v pojem javne koristi varstvo okolja, zato se gospodarska dejavnost pridobivanja dobička ne sme opravljati tako, da bi se s tem zanemarjalo varstvo okolja in posledično interese drugih.¹⁰³ Razen tega, je Ustavno sodišče RS v eni od njegovih starejših odločb pojasnilo, da so vsebina in meje javne koristi razvidne iz posameznega z zakonom urejenega področja.¹⁰⁴

V eni izmed sodb pred več kot desetletjem je Višje sodišče v Mariboru odločilo v prid organizatorja prireditve, ki je izvajal svobodo gospodarsko pobudo. Ta je bila predstavljena sicer kot javni interes, ugotovljen na podlagi splošno koristne dejavnosti, za katero je dal pristojni organ dovoljenje, pri čemer sta zaradi tega dovoljenja morali trpeti hrup prireditve tožnici. Splošno koristna dejavnost po mnenju toženca ni pomenila zgolj takšne dejavnosti na lokalni, ampak tudi na državni ravni. Potrebno pa je poudariti, da je splošno koristna dejavnost v smislu 156. člena ZOR (sedaj 133. člen OZ) sleherni dejavnost, katero določeno okolje priznava za koristno in potrebno in zato ni le dejavnost, ki bi zagotovila interese omejenega, vnaprej določenega kroga subjektov, temveč dejavnost širše skupnosti. Zaradi tega potrebe in koristi ogroženih stanovalcev ne bi smele biti prezrte. Tožnici, ki sta odškodninsko tožili, namreč nista bili edini izpostavljeni hrupu, tukaj so še bili ostali stanovalci in bolniki iz bolnice nedaleč od vira hrupa. V konkretnem primeru so nivoji hrupa presegli nivo določen v *Uredbi*¹⁰⁵ in tako kršili njene določbe in zahteve dovoljenja pristojnega organa po skladnosti ozvočenja prireditve z omenjeno uredbo. Ker je bil to civilni postopek, je bila ključna težava v dokazljivosti ene izmed splošnih odškodninskih predpostavk, to je škode. Čeprav veljavna zakonodaja

¹⁰¹ Povzeto po Arhar France et al., Komentar Ustave Republike Slovenije, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana, 2002, str. 706.

¹⁰² Ibidem, str. 700.

¹⁰³ Povzeto po Plavšak Nina, Juhart Miha, n.d., str. 761.

¹⁰⁴ Odl. US U-I-76/91.

¹⁰⁵ Uredba o hrupu v naravnem in življenjskem okolju, Uradni list RS, št. 45/1995 z dne 4. 8. 1995.

predvideva za telesne in duševne bolečine ter neugodje odškodninsko odgovornost povzročitelja, je sodišče še vseeno vezano na dokaze (npr. izvedenec), s katerimi se dokažejo te okoliščine. Slednjih pa ni bilo, razen predložene meritve, pri kateri pa preseganje kazalcev hrupa ravno pomeni ogrožanje zdravja, saj drugače ti kazalci v uredbi ne bi bili določeni. Morda se nahaja problem v tem, koliko lahko sodišče afekte kot so jeza in bes ter nemoč, katerih vzrok je stres zaradi hrupa, razume oziroma sprejme kot splošno znano dejstvo, katerega pa ni treba dokazovati.¹⁰⁶ Sodišče ne glede na to vsekakor sme med motrenjem dokazov izvesti tudi druge dokaze, če misli, da je to smotrno.¹⁰⁷ Tako lahko izvede na lastno pobudo tudi ogled s pomočjo izvedenca.

Iz tega primera lahko ugotovimo, da je sodišče posredno favoriziralo interese organizatorja prireditve in zabave železnih obiskovalcev pred interesi peščice, ki je potrebovala tišino, počitek in okrevanje. Gospodarsko dejavnost je prikazalo za bolj pomembno od dobrine zdravja. Podobno kot v primeru Moreno je torej nacionalno sodišče dalo prednost številčnosti interesov izvajanja svobodne gospodarske pobude in tako prikrajšalo interesa posameznic za zagotovitev pravice do zdravega življenjskega okolja.

7.3 NAČELO SORAZMERNOSTI

Pri koliziji pravice do zdravega življenjskega okolja in svobodne gospodarske pobude se ne moremo izogniti načelu sorazmernosti, ki se kaže v njunem tehtanju. Gre za posebno metodo oziroma test, ki ga sodišče uporabi, da razreši določen primer tako, da na koncu presoje dveh enakovrednih ustavnih pravic eno omeji oziroma da prednost drugi. Posebnost tega tehtanja je tudi v tem, da se ne nanaša le na interese nasprotujočih si strank iz konkretnega spora, ampak širše, na družbene interese.¹⁰⁸ V ustavnem besedilu izrecno to načelo ni omenjeno, je pa njegovo izhodišče mogoče poiskati v tretjem odstavku 15. člena URS.¹⁰⁹ Ustavno sodišče je to načelo izpeljalo tudi iz načela pravne države, pri čemer je trdilo, da gre za »splošno ustavno načelo«, ki je izvedeno iz načela pravne države.¹¹⁰

Da je lahko poseg v pravico sploh dopusten morajo biti izpolnjeni trije pogoji. Po prvem pogoju mora biti poseg v pravico nujen, kar pomeni, da cilja, ki se s tem posegom zasleduje, ni mogoče doseči z nobenim blažjim posegom. Poseg mora biti tudi primeren, da se z njim doseže zaželen in ustavno dopusten cilj (varstvo pravic drugih ali javnega interesa). Prav tako pa je za končno oceno nujnosti posega potrebno tehtati pomembnost prizadete pravice, ki se s posegom omejuje, v primerjavi s pravico, ki se želi s tem posegom zavarovati. Zadnje je tako imenovana sorazmernost v ožjem smislu.¹¹¹

V obravnavanem primeru bi bil treba zvočno bolj izolirati notranje ločilne elemente diskoteke, saj bi se s tem hrup občutno manj širil v okolje, s čimer pa bi bil izpolnjen prvi pogoj testa. Cilja varstva pred

¹⁰⁶ Uradni list RS, št. 73/2007 z dne 13. 8. 2007, člen 214.

¹⁰⁷ Uradni list RS, št. 73/2007 z dne 13. 8. 2007, 2. odstavek 213. člena in 218. člen.

¹⁰⁸ Glej Accetto M. et al., (Ustavno)sodno odločanje, GV Založba, Ljubljana, 2013, str. 115.

¹⁰⁹ Ibidem, str. 121.

¹¹⁰ Ibidem, str. 125.

¹¹¹ Ibidem, str. 126.

onesnaževanjem s hrupom v okolje stanovalcev namreč ni mogoče doseči enostavno z zmanjšanjem nivojev glasbe in tako zavarovati ob zunanjih stanovalcih tudi notranje obiskovalce, pri tem pa pričakovati, da bodo slednji zagotovo ostali v diskoteki. Z omenjenim ukrepom bi bil izpolnjen tudi drugi pogoj, ker bi zasledoval zaželen in ustavno dopusten cilj. Primernost ukrepa bi se odražala v tem, da bi se z boljšo izolacijo zaščitilo interese okoliških stanovalcev oziroma javno korist, pri čemer pa se ne bi omejilo interes trgovca in interese obiskovalcev. Poseg oziroma ukrep bi bil tudi sorazmeren v ožjem smislu, saj bi teža posledic ocenjevanega posega v prizadeto ustavno svobodno gospodarsko pobudo izvajanja dejavnosti diskoteke bila sorazmerna vrednosti zasledovanega cilja oziroma koristim, to je zdravega življenjskega okolja.

8 OKOLJEVARSTVENA ZAKONODAJA IN AKTI NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM

8.1 PRAVO OKOLJA KOT GENERIČEN POJEM

Pravo okolja ali okoljsko pravo ima za njegov predmet poučevanja in urejanja varstvo okolja. Okolje je po definiciji 1. točke, 3. člena ZVO-1 del narave, kamor seže ali bi lahko segel vpliv človekovega delovanja.¹¹² Ob tem je treba opozoriti, da je sestavni element narave kot dela pojma okolja prav tako človek.¹¹³ Ker je pravo okolja tako pestro, ga ni mogoče umestiti v zgolj eno pravno panogo, pač pa se njegova problematika razteza poleg civilnega še na kazensko, ustavno in upravno področje. Predvsem se pokriva s civilnim in upravnim pravom. Tako lahko v okviru imisij učinkujejo pravila civilnega in kazenskega prava ter tudi davčni predpisi. Še posebej pa se pri okoljskih problematikah uporablja upravno pravo, ki nekako vedno bolj potiska civilne predpise v ozadje.¹¹⁴

Nekdanji predpis okoljskega prava, ki je urejal področja varstva pred hrupom je bil *Zakon o varstvu pred hrupom v bivalnem in naravnem okolju*. S tem aktom je država uzakonila pravice in dolžnosti zavodov, podjetij, lokalnih skupnosti, da stalno in načrtno preprečujejo hrup v bivalnem in naravnem okolju. Določal je merila za najvišje dopustne ravni hrupa, kakor tudi ukrepe in postopke na osnovi katerih se je urejalo varstvo okolja v krajevnih in lokalnih skupnostih na takšen način, da imisija hrupa ne bi prekoračila mejnih vrednosti.¹¹⁵ Njegova veljavnost je prenehala 7.5.2004 z začetkom veljave ZVO-1.

8.2 ZAKON O VARSTVU OKOLJA

Zakon o varstvu okolja je temeljni zakon na področju varovanja okolja. Sprejet je bil 31.3.2004 in šel skozi vrsto sprememb in dopolnitev. Njegova materija je javnoupravne narave z nekaj določbami

¹¹² ZVO-1, Uradni list RS, št. 41/2004 z dne 22. 4. 2004, 1. točka prvega odstavka 3. člena.

¹¹³ Ibidem, 1.1 točka 1. odstavka 3. člena.

¹¹⁴ Več o tem Šinkovec Janez, n.d., str. 21.

¹¹⁵ Povzeto po Strojini Tone, Osnove prava okolja, ČZ Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1994, str. 215.

civilnega prava in sloni na trinajstih temeljnih načelih, ki jih bom zaradi boljšega razumevanja te veje prava na kratko preletel:

- Načelo trajnostnega razvoja, na podlagi katerega morata država in občina pri sprejemanju aktov spodbujati trajnostni razvoj družbe ob upoštevanju pogojev za dolgoročno ohranjanje okolja.
- Načelo celovitosti nalaga občini in državi, da morata pri sprejemanju svojih aktov vselej upoštevati njihove vplive na okolje. Ti morajo prispevati k ciljem varstva okolja.
- Načelo sodelovanja zahteva od države in občine, da pri sprejemanju njunih aktov omogočita sodelovanje vseh udeležencev
- Načelo preventive zahteva, da so vsi posegi v okolje načrtovani in izvedeni tako, da povzročijo čim manjše obremenjevanje okolja.
- Načelo previdnosti določa, da je vsako novo uvajanje tehnologij dopustno, če ni mogoče pričakovati nepredvidljivih škodljivih posledic na okolje in zdravje ljudi
- Načelo odgovornosti povzročitelja obremenitve okolja določa, da je le-ta kazensko in odškodninsko odgovoren in da mora prav tako odpraviti vir čezmerne onesnaževanja in njegove posledice.
- Načelo plačila za obremenjevanje okolja, ang. *Polluter Pays Principle* (PPP), nalaga povzročitelju obremenitve okolja, da plača vse stroške obremenitve okolja in odprave njegovih posledic
- Načelo subsidiarnega ukrepanja države oziroma občine, če povzročitelj obremenitve okolja ni znan.
- Načelo spodbujanja je osnovano na spoznanju, da učinkovitega varstva okolja ni mogoče zagotoviti le z zapovedmi in prepovedmi, temveč je potreben pristop spodbujanja z večjimi ugodnostmi za tehnologije bolj primerne varstvu okolja in njegovega ozaveščanja.
- Načelo javnosti omogoča javnosti, da se ta udeležuje postopkov odločanja pri dovoljevanju posegov v okolje, nudi se pravica do pritožbe in pravico do dostopa okoljskih informacij.
- Načelo varstva pravic zagotavlja posamezniku pravico do vlaganja pritožb in tožb z namenom varovanja njegove ustavne in človekove pravice do zdravega življenjskega okolja.
- Načelo dopustnosti posegov v okolje dovoljuje le tiste posege v okolje, ki ne povzročajo njegove obremenitve. To načelo se uresničuje na podlagi okoljevarstvenih dovoljenj in soglasij.
- Načelo ekološke funkcije lastnine, izpeljano iz ustavne določbe iz 67. člena *URS*, ugotavlja, da lastnina pravica ni absolutna, temveč je odvisna od njene ekološke funkcije. Pri njeni rabi se ne sme izvajati ukrepov, ki bi preprečevali zagotavljanje ohranjanja in kakovosti okolja.¹¹⁶

Na podlagi teh načel lahko ugotovimo, da ima pravo varstva okolja javnoupjavno naravo in da je njihova uresničitev v veliki meri odvisna od vloge države in občine, ki poskušata z ustreznimi akti zagotoviti ustavno in človekovo pravico do zdravega življenjskega okolja.

Zakon loči v drugem členu med namenom in ciljem, pri čemer za namen zakona določa usmerjanje in spodbujanje družbenega razvoja, ki bo omogočal dolgoročne pogoje za človekovo zdravje, počutje in

¹¹⁶ Povzeto po Viler Kovačič Adrijana, *Okoljevarstvena zakonodaja*, Založba: Fit media d.o.o., Celje, 2010, str. 36.

kvaliteto bivanja.¹¹⁷ Prejšnji ZVO je opredeljeval v 1. členu z naslovom »namen zakona«, da je merilo vsakršnega ravnanja v okolju in posegov vanj človekovo zdravje, počutje in kakovost njegovega življenja ter preživetje. ZVO-1 je pomaknil to merilo, čeprav enako vsebino določa že v 2. členu z naslovom »namen in cilji zakona«, še v 5. člen pod načelo celovitosti, s tem da tukaj pooblašča državo in občino, da pri sprejemanju njunih predpisov, katerih realizacija lahko vpliva na okolje, vselej upoštevata to merilo.¹¹⁸ Na podlagi nove ureditve zakona lahko opazimo, da se je uresničevanje tega delikatnega merila premaknilo v domeno obveznosti same države in pa tudi občine. Njegov poglobitni cilj pa je sigurno preprečitev čezmerne obremenitve okolja in zato tudi človeka, če ne to pa vsaj zmanjšanje obremenjevanja okolja.¹¹⁹

ZVO-1 ima zaradi svoje izključno okoljsko-pravne narave morda največji arzenal pravnih pojmov, s katerimi operira v okoljsko-pravnih zadevah, ob tem pa nam nudi tudi njihovo najbolj ustrezno razjasnitev. ZVO-1 ne definira več imisije, kot ga je njegov predhodnik ZVO. Zato pa toliko bolj izčrpno definira emisijo, ki je neposredno ali posredno izpuščanje ali oddajanje snovi v tekočem, plinastem ali trdnem stanju ali energije (hrup, vibracije, sevanje, toplota in svetloba) ali organizmov ali mikroorganizmov iz posameznega vira v okolje.¹²⁰ Pri tem je treba spet omeniti, da je emisija predpogoj imisije, zato sta si obe v razmerju kot vzrok in posledica. V smislu onesnaževanja okolja nastopa emisija kot onesnaženje, imisija pa kot onesnaženost. Vse kar je emisija rezultira v pravnih posledicah imisije, ki se odražajo v protipravnem ravnanju, škodi, onesnaženosti oziroma posledicah na okolju, itd.¹²¹ ZVO-1 tudi za razliko od ZVO v 3.1. točki 3. člena opredeli mejno vrednost, in sicer gre za predpisano vrednost emisije, ki je določena kot masa, izražena s posebnimi parametri, koncentracija ali raven emisije in v enem ali več časovnih obdobjih ne sme biti presežena.¹²²

Pojem, ki je še pomemben za analizo obravnavanega primera je »onesnaževanje okolja«. Pomeni pa vsako neposredno ali posredno vnašanje snovi ali energije v zrak, vodo ali tla ali povzročanje odpadkov in je posledica človekove dejavnosti, ki lahko škoduje okolju ali človekovemu zdravju ali posega v lastninsko pravico tako, da poškoduje ali uniči predmet lastninske pravice ali posega v njeno uživanje ali v pravico do rabe okolja.¹²³ Onesnaževanje ob rabi okolja uvrščamo pod besedno zvezo »obremenjevanje okolja«, ki pa predstavlja vsak poseg ali posledico posega v okolje, ki je izključno ali hkrati povzročila ali povzroča onesnaževanje okolja, tveganje za okolje, okoljsko škodo ali rabo naravne dobrine.¹²⁴ Tveganje za okolje pa še ne pomeni škode na okolju, ampak zgolj situacijo, ki vzbuja verjetnost, da bo prišlo do škode na okolju ali zdravju ljudi, če se ne bo kmalu ukrepalo.¹²⁵ Kadar obremenitev prekorači mejne vrednosti emisije, standarde kakovosti okolja, pravila ravnanja ali dovoljeno rabo naravne dobrine, imamo opravka s čezmerno obremenitvijo okolja iz 6.1. točke, če pa gre za prekoračenje s predpisom določene alarmantne vrednosti, nad katero so škodljivi vplivi na

¹¹⁷ Povzeto po ZVO-1, Uradni list RS, št. 41/2004 z dne 22. 4. 2004, prvi odstavek 2. člena.

¹¹⁸ Glej Pichler et al., Komentar Zakona o varstvu okolja, Inštitut za javno upravo, Ljubljana, 2010, Str. 140.

¹¹⁹ Ibidem, str. 141.

¹²⁰ Povzeto po ZVO-1, Uradni list RS, št. 41/2004 z dne 22. 4. 2004, 3. točka 3. člena.

¹²¹ Strojnik Tone, Osnove prava okolja, n. d., str 207.

¹²² ZVO-1, Uradni list RS, št. 41/2004 z dne 22. 4. 2004, 3.1. točka 3. člena.

¹²³ Povzeto po ZVO-1, Uradni list RS, št. 41/2004 z dne 22. 4. 2004, 6.5. točka 3. člena.

¹²⁴ Ibidem, 6. točka, 3. člena.

¹²⁵ Glej Pichler et al., Komentar Zakona o varstvu okolja, Inštitut za javno upravo, Ljubljana, 2010, Str. 153.

človekovo zdravje verjetni za vse prebivalce že pri kratkotrajni izpostavljenosti, zaradi česar se mora nemudoma ukrepati, pa govorimo o kritični obremenitvi okolja iz 6.4. točke 3. člena ZVO-1.¹²⁶

V našem primeru trgovca A lahko prepoznamo na podlagi 7. ali 7.1. točke 3. člena ZVO-1 kot povzročitelja obremenitve okolja ali upravljavca naprave obremenitve okolja, saj je s svojim hrupom onesnaževal okolje tako, da se je to onesnaževanje odražalo ne le v mejni, pač pa tudi v kritični obremenitvi okolja (dokaz je meritev hrupa akreditirane družbe). Povzročitelj okolja je po zakonski definiciji iz 7. točke pravna ali fizična oseba, ki neposredno ali posredno, izključno ali hkrati onesnažuje okolje, rabi naravne dobrine ali povzroča tveganje za okolje ali povzroči okoljsko nesrečo ali okoljsko škodo. Upravljavec naprave ali obrata po 7.1. točki pa je povzročitelj obremenitve okolja, ki ima v posesti napravo ali obrat in izvaja določeno dejavnost. Hrup kot tak je moral imeti svoj emisijski izvor v določeni napravi, česar ZVO-1 v svojem opredeljevanju pojmov iz 3. člena prav tako ne prezre. Napravo iz 8. točke opiše kot nepremično ali premično tehnološko enoto, za katero je določeno, da lahko povzroča obremenitev okolja, ker v njej poteka eden ali več določenih tehnoloških procesov in na istem kraju drugi z njimi neposredno tehnološko povezani procesi, ki lahko povzročajo obremenitev okolja.¹²⁷ Zvočnik, od koder izvira emisija hrupa, je naprava za oddajanje zvočne energije in zato lahko povzroča obremenitev okolja.

8.3 NPVO

Nacionalni program varstva okolja ali NPVO je določen v 35. členu ZVO-1. Je temeljni strateški akt varstva okolja, katerega pripravi ministrstvo. V njem morajo biti vsebovani dolgoročni cilji, usmeritve in naloge na področju varstva okolja. Pripravljeno in usklajeno gradivo pristojno ministrstvo predloži vladi v obravnavo, ki ga nato sprejme z resolucijo.^{128, 129} V NPVO iz leta 2005 je bil en izmed ciljev okoljske politike znižanje sedanje stopnje okoljskega hrupa oziroma preprečevanje novih virov hrupa, pri čemer je predpisal, da so viri hrupa vse naprave ali objekti, iz katerih zaradi uporabe ali obratovanja izhaja v okolje stalen ali občasen hrup. Za izvedbo okvirjev NPVO so bili sprejeti operativni programi, ki so vključevali izdelavo strateških kart hrupa in načrtovanje ukrepov za njegovo zmanjšanje.¹³⁰ Dejansko pa se ti akti niso toliko obračali na gostinski hrup kot so se na cestni, železniški in letališki, zato je ostala problematika na ravni gostinskega hrupa nerealizirana.

NPVO med pomembne akterje varstva okolja uvršča državno in občinsko upravo, ki predstavljata osrednja akterja pri urejanju varstva okolja. Občine bi naj predvsem zagotavljale ravnotežje med kvaliteto življenja in razvojem gospodarstva. Z mehanizmi sistematičnega urejanja na lokalnem nivoju se občine na svojih območjih prve srečujejo s problemi vplivov okolja na ljudi, zagotovitve kvalitete njihovega življenja in z okoljskimi riziki, ki jih povzročajo gospodarski subjekti. Vselej pa morajo biti takšni ukrepi izvrševanja občinskih politik v okvirih nacionalnih politik. To pomeni, da morajo biti lokalni programi varstva okolja, ki se nanašajo med drugim tudi na obvladovanje hrupa, zmeraj v

¹²⁶ ZVO-1, Uradni list RS, št. 41/2004 z dne 22. 4. 2004, 6.4. točka 3. člena.

¹²⁷ Ibidem.

¹²⁸ Povzeto po Viler Kovačič Adrijana, n. d., str. 40.

¹²⁹ Uradni list RS, št. 2/2006 z dne 6. 1. 2006.

¹³⁰ Povzeto po http://www.uradni-list.si/files/RS_-2006-002-00003-OB~P001-0000.PDF#!/pdf, dne 17.3.2015.

skladu z zakonodajo. Za izvedbo teh programov občina lahko pripravi ustrezne predpise in izvede bolj podrobni monitoring okolja.¹³¹

Pri svojem raziskovanju hrupne problematike sem ugotovil, da občinska uprava za okolje in prostor izvaja monitoringe hrupa zlasti v mestnem središču, kjer so stanovanja in stanovalci zaradi tesnejše povezanosti stavb še bolj izpostavljeni hrupu. Ena izmed težav, s katero se srečuje ta urad, je predvsem problem povrnitve stroškov na njihovo pobudo izvedenih monitoringov hrupa. Gre namreč za to, da občinski inšpekcijski organ z izvedbo monitoringa ugotovi preseganje hrupa, predpiše zanj globo, ta pa se, ko je enkrat plačana, izteka v državno blagajno. Zakaj občina izgube ne bi mogla zahtevati nazaj z regresnim ali kakšnim drugim zahtevkom od države, ki je zaradi občine dejansko obogatena, mi ostaja neznan, bi pa vsekakor morala biti upravičena do tega.

8.4 OKOLJEVARSTVENO DOVOLJENJE

Teorija je iz zakonodaje razbrala, da gre pri okoljevarstvenem dovoljenju za tri oblike takega dovoljenja. Pri prvi obliki gre za okoljevarstveno dovoljenje po 68. členu za naprave, ki lahko povzročijo onesnaževanje večjega obsega (IPPC naprave); pri drugi gre za izdajo takšnega dovoljenja na podlagi 82. člena za druge naprave, ki povzročijo emisije v okolje, pri čemer je razlago drugih naprav treba iskati v drugih ustreznih predpisih; pri tretji obliki pa gre za okoljevarstveno dovoljenje za obrate, ki predstavljajo večjo tveganje za okolje, to so tako imenovani Saveso obrati.¹³² Za potrebe moje diplomske naloge sta pomembni prvi dve obliki.

Prvo obliko okoljevarstvenega dovoljenja ureja ZVO-1 v 68. členu in nalaga upravljavcu obratovanja naprave, v kateri se bo izvajala dejavnost, ki lahko povzroči onesnaženje okolja večjega obsega in za vsako večjo spremembo v obratovanju te naprave, pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja. To dovoljenje je po tem členu torej vezano na določene naprave, v katerih se bo izvajala dejavnost in na onesnaževanje okolja večjega obsega, ki ga te naprave lahko povzročijo. Obveznost vlade je po tretjem odstavku, da predpiše dejavnosti in vrste naprav, za katere se zahteva okoljevarstveno dovoljenje.¹³³ To so tako imenovane IPPC naprave, ki so zajete v prilogi 1 *Uredbe o vrsti dejavnosti in naprav, ki lahko povzročajo onesnaževanje okolja večjega obsega* (po IPPC Direktivi),¹³⁴ v kateri pa ni omenjenih zvočnih naprav za oddajanje hrupa. Pojma »*onesnaženje okolja večjega obsega*« zakon ne določa, si pa lahko posredno pomagamo pri njegovi določitvi v okviru 68. člena, katerega tretji odstavek napotuje zopet na prej omenjeno uredbo, ki določa IPPC naprave. Tako lahko ugotovimo, da je onesnaževanje okolja večjega obsega tisto onesnaževanje, katerega povzročijo IPPC naprave. Ne glede na zgoraj napisano, se okoljevarstveno dovoljenje izda tudi na podlagi 82. člena ZVO-1, in sicer za obratovanje drugih naprav, s katerimi njihov upravljavec onesnažuje okolje tako, da oddaja v

¹³¹ Ibidem.

¹³² Glej Viler Kovačič Adrijana, n.d., str. 46.

¹³³ ZVO-1, Uradni list RS, št. 41/2004 z dne 22. 4. 2004, četrti odstavek, 68. člen.

¹³⁴ Uredba o vrsti dejavnosti in naprav, ki lahko povzročajo onesnaževanje okolja večjega obsega, Uradni list RS, št. 122/07.

njegove sestavne dele (zrak, tla, voda) emisije, za katere so določene mejne vrednosti v skladu z določbo 17. člena ZVO-1. Tukaj gre za naprave, ki jih ne uvrščamo pod naprave IPPC.¹³⁵

Pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja po 82. členu je druga oblika pridobitve tega dovoljenja in je dokaj podobna pridobitvi okoljevarstvenega dovoljenja po 68. členu. Razliko, po kateri se pridobi okoljevarstveno dovoljenje iz dveh različnih členov, je treba iskati na podlagi dveh kriterijev. Ta kriterija nam povesta, katero okoljevarstveno dovoljenje se mora izdati oziroma pridobiti za določeno napravo. Ali za obratovanje IPPC naprave po 68. členu, ali pa za druge naprave po 82. členu. Prej omenjena uredba (IPPC Direktiva), ki določa vrsto dejavnosti in naprav (IPPC naprav) in je bila sprejeta na podlagi 68. člena, predstavlja na podlagi taistega člena prvi kriterij za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja, medtem ko je treba drugi kriterij iskati v predpisih, izdanih v okviru 82. člena in na podlagi 17., 19. in 20. člena ZVO-1. V teh predpisih so vsebovane določbe tistih naprav ali dejavnosti, za katere se zahteva pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja po 82. členu. En izmed takih predpisov je *Uredba o mejnih vrednostnih kazalcev hrupa v okolju*,¹³⁶ ki v svoji materiji tudi sama podrobneje uredi okoljevarstveno dovoljenje za vire hrupa.¹³⁷

Nekoliko nerodno se je zakonodajalec opredelil glede naprave v 82. členu ZVO-1, za katero je treba pridobiti okoljevarstveno dovoljenje. Člen določa le napravo, medtem ko 19. člen določa tudi možnost izdaje okoljevarstvenega dovoljenja za dejavnosti. Četudi ureditev v teh členih ni najbolj natančna in enotna, se okoljevarstveno dovoljenje lahko izda za dejavnosti,¹³⁸ na kar opozarja že praksa (npr. odstranjevanje salonitk, predelava odpadkov). Tako se je pred sprejemom ZVO-1F pod pojem večje spremembe naprave ali njene razširitve po drugem odstavku 82. člena uvrščal tudi pojem večje spremembe ali razširitve dejavnosti. Temu ustrezno se je na to vezala tudi zakonska zahteva za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja. Zato je moral izvajalec neke dejavnosti, za katero je sicer že imel okoljevarstveno dovoljenje, v primeru sprememb ali razširitev te dejavnosti, katerih sprememba ali razširitev je vplivala na vsebino dovoljenja, pridobiti okoljevarstveno dovoljenje tudi za to spremembo ali razširitev dejavnosti.¹³⁹ V našem primeru bi to pomenilo, da bi trgovec moral dobiti okoljevarstveno dovoljenje tudi za naknadno postavljeno zvočno napravo, ki pomeni razširitev dejavnosti bowlinga v nočnem delovnem času na dejavnost diskoteke.

Pri okoljevarstvenem dovoljenju še je na tem mestu treba opozoriti na razliko z okoljevarstvenim soglasjem. Slednje, ki je urejeno v 50. členu ZVO-1, je treba pridobiti, kadar se mora izvesti presoja vplivov na okolje. Takšno presojo izvede v posebnem upravnem postopku Agencija RS za okolje (ARSO), ki kot organ v sestavi ministrstva ugotovi sprejemljivost oziroma nesprejemljivost okoljskih posledic zaradi posega v okolje.¹⁴⁰ Za katere posege pa je potrebno izvesti presojo vplivov na okolje kot pogoja okoljevarstvenega soglasja, je določeno v prilogah *Uredbe o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje*. Ta uredba je tudi do nedavnega razveljavila prejšnjo *Uredbo o*

¹³⁵ Povzeto po Viler Kovačič Adrijana, n. d., str. 47.

¹³⁶ Povzeto po Pichler et al., Komentar Zakona o varstvu okolja, Inštitut za javno upravo, Ljubljana, 2010, Str. 432.

¹³⁷ Uredba o mejnih vrednostnih kazalcev hrupa v okolju, Uradni list RS, št. 62/10 z dne 30. 7. 2010, 14. člen.

¹³⁸ Povzeto po Pichler et al., Komentar Zakona o varstvu okolja, Inštitut za javno upravo, Ljubljana, 2010, str. 431.

¹³⁹ Ibidem, str. 434.

¹⁴⁰ Glej Pichler et al., Komentar Zakona o varstvu okolja, Inštitut za javno upravo, Ljubljana, 2010, Str. 324

vrstah posegov v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje.¹⁴¹ Trgovec A je pridobil na podlagi te uredbe od ARSO okoljevarstveno soglasje 17.2.2003 za gradnjo objekta.¹⁴²

8.5 UREDBA O MEJNIH VREDNOSTNIH KAZALCEV HRUPA V OKOLJU

Uredba o mejnih vrednostnih kazalcih hrupa v okolju je ena od dveh uredb, ki je bila implementirana v slovenski pravni red na podlagi *Evropske direktive 2002/49/EC* ali END direktive.¹⁴³ Sprejeta je bila 10.11.2005, veljati pa je začela 1.1.2006. Ureja materijo, ki se nanaša na stopnje onesnaževanja okolja s hrupom, mejne in kritične vrednosti kazalcev hrupa v okolju, začasne metode za ocenjevanje hrupa v okolju, prilagoditve, ki jih je treba upoštevati pri izračunu vrednostnih kazalcev hrupa za uporabo začasnih metod ocenjevanja kazalcev hrupa in ukrepe za reduciranje emisije hrupa v okolje. Poleg tega še ureja zavezance za zagotovitev obratovalnega monitoringa hrupa za vire hrupa ter vsebino okoljevarstvenega dovoljenja in primere, za katere okoljevarstvenega dovoljenja ni treba pridobiti.¹⁴⁴

V 6. točki 3. člena uredba taksativno našteva vire hrup, med katerimi pa najdemo v 6. alineji naprave, ki onesnažujejo okolje s hrupom. Hkrati lahko z določitvijo teh naprav zapolnimo vrzel nedoločena pojma »*drugih naprav*« iz 82. člena *ZVO-1*, zaradi obratovanja katerih je potrebno okoljevarstveno dovoljenje. Iz dikcije 6. alineje gre torej za naprave, katerih obratovanje zaradi izvajanja industrijske, obrtne, proizvodne, storitvene in podobnih dejavnosti povzroča v okolju stalen ali občasen hrup...¹⁴⁵ Zvočne naprave iz diskoteke lahko na temelju te določbe subsumiramo pod naprave, katerih obratovanje zaradi storitvene dejavnosti povzroča v okolju stalen ali občasen hrup. Prav tako bi lahko takšne naprave dalje v taksativnem naštevanju zajeli pod objekt za druge javne prireditve. Ne nazadnje pa še je tu možnost naprav kot zabaviščnega objekta (npr. avtodrom, vrtiljak ali športno strelišče).¹⁴⁶ Slednji zgolj na eksemplaričen oziroma vzorčen način našteje par primerov takšnega zabaviščnega objekta, kar pa ne izključuje možnosti »*eksempla*« diskoteke. Ugotovimo lahko, da je mogoče dejavnost diskoteke umestiti pod 3 različne pojme iz 6. alineje 3. člena obravnavane uredbe, pri čemer je najbrž še najbolj prikladna subsumcija pod zabaviščni objekt, ne samo zaradi njegovega bolj natančnega orisa s predznakom »*zabaviščni*«, ampak tudi zaradi njegove eksemplarične narave, ki dopušča možnost zapolnitve pojma z drugimi različnimi (eksemplaričnimi) primeri. Tukaj velja še dodati, da se taksativno naštevanje virov hrupa iz tega člena ujema z zahtevo vrste virov hrupa, ki jih za potrebe okoljevarstvenega dovoljenja za vire hrupa določi na podlagi 14. člena ministrstvo.^{147, 148}

Po besedilu 2. člena te uredbe se njene določbe uporabljajo na posameznem območju osnovne namenske rabe prostora, ki je občutljivo na hrup v okolju in kjer slednji v okolju povzroča stalne ali

¹⁴¹ Uredba o vrstah posegov v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, Uradni list RS, št. 78/2006

¹⁴² Gradbeno dovoljenje, Šifra: 351-273/2005-7100, Datum 26.4.2005.

¹⁴³ <http://www.arso.gov.si/varstvo%20okolja/hrup/karte/>

¹⁴⁴ Povzeto po Uredbi o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju, Uradni list RS, št. 34/08.

¹⁴⁵ Ibidem.

¹⁴⁶ Ibidem.

¹⁴⁷ Uradni list RS, št. 62/10 z dne 30. 7. 2010, 1. alineja tretjega odstavka 14. člena.

¹⁴⁸ Glej http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/hrup/, dne 20.3.2015.

občasne emisije iz enega ali več virov hrupa. Območje osnovne namenske rabe je v okviru 3. člena opredeljeno kot celotno območje, zajeto v občinskem prostorskem načrtu, ki je skladno z vsebino, obliko in načinom predpisa priprave prostorskega reda občine.¹⁴⁹ Za moje raziskovanje je pomembna površina podrobnejše namenske rabe prostora, ki je značilna za II., III. in IV. območje varstva pred hrupom. Gre za tisto površino po 1. točki 3. člena obravnavane uredbe, ki se nahaja na površini območja osnovne namenske rabe prostora, je podrobneje predstavljena v prostorskem redu občine ter zanjo velja določen režim ravni dovoljenega hrupa v okolju.¹⁵⁰ Klasifikacija posameznih območij dovoljenega hrupa v okolje pa je opredeljena v odvisnosti od pretežne namenske rabe¹⁵¹ v teh območjih in jo najdemo za posamezno območje v karti območij varstva pred hrupom.¹⁵²

Uredba razlikuje med 4 conami oziroma območji varstva pred hrupom iz 4. člena, pri čemer ima vsaka cona svojo mejno dovoljeno stopnjo varstva pred hrupom. Glede na zgornjo raven še dopustnega hrupa si sledijo območja od I. območja z najnižjo dovoljeno stopnjo hrupa (najbolj restriktivno območje) do VI. območja z najvišjo dovoljeno stopnjo (najmanj restriktivno območje). Tako je v npr. III. območju dovoljena višja raven hrupa kot v II. območju in v IV. območju višja raven hrupa kot v III. območju.

Za obravnavani primer je pomembna III. cona varstva pred hrupom, kamor se uvrščata stanovanjska okolica z ogroženimi stanovalci in objekt z diskoteko, kar potrjujejo karta območij varstva pred hrupom,¹⁵³ gradbeno dovoljenje objekta,¹⁵⁴ sprememba gradbenega dovoljenja¹⁵⁵ ter dopis¹⁵⁶ Urada za komunalo, promet, okolje in prostor v Mariboru. Na tem območju je dovoljeno manj moteče onesnaževanje s hrupom. Stanovanjsko naselje, kjer živijo stanovalci, je po tej uredbi, v skladu s prej navedenimi dovoljenji, karto in dopisoma ter v skladu s 40. členom (prej 39. člen) Odloka¹⁵⁷ prav to območje III. stopnje varstva pred hrupom. V nočnem času pa je na podlagi priloge 1 *Uredbe o ocenjevanju in urejanju hrupa v okolju*¹⁵⁸ med 22h in 6h zjutraj in po preglednici 1 priloge 1 obravnavane uredbe prepovedan hrup na tem območju, če preseže nočni kazalec *L(noč)* hrupa oziroma mejno vrednost 50 dBA. Preglednica 4 priloge 1 te uredbe ima za merilo presoje čezmerne vrednosti hrupa v III. območju ponoči še napravo, obrat, letališče, itd., zaradi česar določa prepoved prekoračenja nočnega kazalca oziroma mejne vrednosti že pri 48 dBA. Zvočna naprava diskoteke pa v smislu te uredbe je naprava, zato zanjo velja predvsem ta režim mejne še dopustne vrednosti. To potrjuje tudi ocena pooblaščenega izvajalca meritev, ki je na račun dveh stanovalcev opravil meritve in izdelal poročilo. V sklepni oceni tega poročila je zapisano ne samo dejstvo, da raven hrupa na podlagi meritev dveh zaporednih dni, 18./19 in 19./20.12.2009, ni nikdar padla pod 48 dBA (kar nakazuje uvrščanje vira hrupa v četrto najstrožjo preglednico iz priloge 1 obravnavane uredbe), pač

¹⁴⁹ Uradni list RS, št. 105/2005 z dne 23. 11. 2005, 2. točka prvega odstavka 2. člena.

¹⁵⁰ Ibidem, 1. točka prvega odstavka 2. člena.

¹⁵¹ Glej Odlok o prostorskih ureditvenih pogojih za območje urbanistične zasnove mesta Maribor, MUV, št. 19/06, 40. člen.

¹⁵² Vir: Geodetski podatki (C), Geodetska uprava RS, občinski podatki (C), Mestna občina Maribor, Izdelal: Služba za GIS in obdelavo podatkov, marec 2015, Za interno uporabo.

¹⁵³ Ibidem.

¹⁵⁴ Gradbeno dovoljenje, Šifra: 351-273/2005-7100, Datum: 26.4.2005.

¹⁵⁵ Sprememba gradbenega dovoljenja, Šifra: 351-563/2006-8 (7105), Datum: 13.7.2006.

¹⁵⁶ Številka: 35411-9/2009 0302020, Datum: 14.9.2009

¹⁵⁷ Ibidem.

¹⁵⁸ Uredba o ocenjevanju in urejanju hrupa v okolju, Uradni list RS, št. 121/2004 z dne 11. 11. 2004.

pa, da je hrup presegel tudi kritično vrednost,¹⁵⁹ ki je za nočni čas pri 59 dBA po preglednici 2 priloge 1. V zaključnem delu poročila sicer piše, da je vzrok tozadevnemu hrupu, ki presega kritične ravni, promet po cesti ob objektu, toda promet se je prav tako odvijal v garaži objekta, pri čemer je raven hrupa v obeh dneh na podlagi sklepne ocene istega poročila, zaradi posameznih hrupnih dogodkov kot so »kričanje, objestna vožnja, hupanje, pokanje petard, ipd...«¹⁶⁰ prav v tej garaži, presegla celo 85 dBA. Po tem dognanju bi morale območje, kamor spadajo stanovanja ogroženih stanovalcev, v skladu s 12. členom obravnavane uredbe, pridobiti status degradiranega območja. Slednje pa nastane tedaj, če vrednost kazalca hrupa $L(noč)$ ali $L(dvn)$ na kateremkoli mestu ocenjevanja na tem območju presega kritično vrednost za trajno obremenjevanje okolja s hrupom, določeno v preglednici 2 priloge 1 te uredbe.¹⁶¹

Ob tem bi še dodal zanimivost, da so stanovanja ogroženih prebivalcev pred veljavo *Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju*¹⁶² spadala pod III. stopnjo varstva pred hrupom in so se natančneje sumbsumirala pod stanovanjska območja, kamor so spadale splošne stanovanjske površine in stanovanjske površine s kmetijskimi gospodarstvi.¹⁶³ Medtem pa taista stanovanja sedaj v okviru sprememb in dopolnitev obravnavane uredbe od leta 2010 sicer še vedno sodijo v III. stopnjo varstva pred hrupom, s tem da se uvrščajo med vsemi alinejami najverjetneje spet v prvo, pa za razliko od prej veljavne uredbe zdajšnja med stanovanjska območja šteje samo eno območje, to je površine podeželskega naselja.¹⁶⁴ Zastavlja se torej vprašanje, kaj bi naj točno bile površine podeželskega naselja in ali je sploh mogoče mestna stanovanja razumeti za takšne površine. Po prilogi 1 *Pravilnika*¹⁶⁵ v 1.3. točki območij stavbnih zemljišč gre za kmetijske površine z dopolnilnimi dejavnostmi in bivanja. Razen tega se še sprašujem, zakaj niso stanovanja ogroženih stanovalcev in temu podobna mestna stanovanja podvržena restriktivnejšemu hrupnemu režimu II. območja stopnje varstva pred hrupom, kamor bi, vsaj po opisu naštetih stanovanjskih območij (stanovanjske površine, stanovanjske površine za posebne namene in površine počitniških hiš), bolj ustrezala.¹⁶⁶

V četrtem odstavku 4. člena obravnavana uredba sicer določa, da meje območja III. in IV. stopnje varstva pred hrupom na posameznem območju poselitve predpiše občina v prostorskem načrtu, ki ureja rabo prostora. Toda tega ne sme predpisati tako, da ne upošteva podrobnejše namenske rabe prostora in drugih meril za uvrstitev v območja varstva pred hrupom po prvem odstavku 4. člena.¹⁶⁷ Podrobnejšo rabo prostora se da ugotoviti po dejanski rabi stavbe, na podlagi namenske rabe parcele v javnem vpogledu za nepremičnine v okviru Geodetske uprave RS.¹⁶⁸ Za stanovanja ogroženih prebivalcev je dejanska raba stanovanjska, kar pomeni, da ravno ne ustreza stanovanjskim območjem

¹⁵⁹ A-Projekt d.o.o., Številka poročila: 01/2010, Datum: 2010.

¹⁶⁰ Ibidem.

¹⁶¹ Povzeto po Uredbi o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju, Uradni list RS, št. 105/2005 z dne 23. 11. 2005.

¹⁶² Uradni list RS, št. 62/2010 z dne 30. 7. 2010.

¹⁶³ Uradni list RS, št. 105/2005 z dne 23. 11. 2005, c) točka prvega odstavka 4. člena.

¹⁶⁴ Uradni list RS, št. 62/2010 z dne 30. 7. 2010, c) točka prvega odstavka 4. člena.

¹⁶⁵ Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij, Uradni list RS, št. 99/07.

¹⁶⁶ Uradni list RS, št. 62/2010 z dne 30. 7. 2010, b) točka prvega odstavka 4. člena.

¹⁶⁷ Uradni list RS, št. 34/2008 z dne 7. 4. 2008, četrti odstavek 4 člena.

¹⁶⁸ Glej <http://prostor3.gov.si/javni/javniVpogled.jsp?rand=0.6921901052362064>, 27.2.2015.

po režimu III. stopnje varstva pred hrupom, ki določa podeželske površine. V obravnavanem primeru gre namreč za mestna stanovanja, ki so daleč od tega, da bi bila podeželska. Podeželje predstavlja prostor in površine zunaj mest. To pa še pomeni, da takšna uvrstitev stanovanj v to območje po zadnjem stavku četrtega odstavka ni v skladu z merili iz prvega odstavka te uredbe. Ne samo, da se potem takšno lokalno urejanje občinskih prostorskih zadev kaže v nasprotju z uredbo in zakonom, takšna ureditev tudi dopušča motenje prebivalcev s hrupom in jim povzroča morebitno škodo, premoženjsko in nepremoženjsko. Občina bi morala zaradi tega čim prej poslati pobudo¹⁶⁹ ministru, pristojnemu za okolje, ker je takšnih zadev glede hrupa vedno več in eventualno se še lahko najde kakšen prebivalec, ki ne bo popustil in se bo po izčrpanju vseh domačih pravnih sredstev obrnil še na ESČP, ki je že v podobni zadevi Gomez proti Španiji¹⁷⁰ razsodilo in obsodilo lokalne oblasti, ker niso bile dovolj aktivne oziroma prizadevne (*failure to take action*) pri nudenju pomoči njihovim prebivalcem oziroma zagotovitvi javnega interesa.

Uredba ne vsebuje le zapovedi in prepovedi o višini dovoljenega hrupa v okolje, ampak tudi rešitve oziroma ukrepe za zmanjšanje emisij hrupa v okolje. V ta namen v svojem petem odstavku 10. člena¹⁷¹ določa, da je potrebno pri izbiri ukrepov za zmanjšanje hrupa v okolje primarno poseči po ukrepih za zmanjšanje hrupa pri njegovem izvoru. Ti ukrepi, zajeziti emisijo pri njenem izvoru, imajo torej prednost od ukrepov preprečevanja širjenja hrupa v okolju. V bolj podrobnem opisu iz 11. točke 3. člena ugotovimo, kaj pravzaprav so ti ukrepi. Med te ukrepe spadajo po drugi alineji ukrepi usmerjanja, porazdelitve ali omejevanja pretoka vozil, blaga in ljudi ali zmogljivosti proizvodnih ali drugih oblik dejavnosti, povezanih z virom hrupa.¹⁷² Takšni ukrep omejevanja pretoka vozil se je s postavitvijo pregibne zapore pred garažnimi prostori pri obravnavanem primeru trgovca A uresničil¹⁷³ in tako delno pripomogel k zmanjšanju skupnega hrupa, to je hrupa iz garaže in diskoteke. Toda ta ukrep še vedno ni preprečil glavnega vira hrupa iz diskoteke. Trgovec bi se moral lotiti drugih ukrepov za preprečitev tega hrupa. Te ukrepe najdemo v ostalih alinejah 11. točke 3. člena obravnavane uredbe.¹⁷⁴ Zakaj tega ni storil, ne znam pojasniti, menim pa, da je predvsem povezano z višjimi stroški takšnih ukrepov. Vsak razumen podjetnik pri svojem poslovanju namreč zmeraj stremi k čim nižjim stroškom. Vendar pa analiza ekonomskih vidikov primera že presega obseg mojega diplomskega dela, zato se moram na tem mestu ustaviti.

V tem delu bi se še dotaknil *Uredbe o ocenjevanju in urejanju hrupa v okolju*,¹⁷⁵ ki je druga od dveh uredb, implementiranih v slovenski pravni red in jo za analizo obravnavanega primera le omenjam, saj se njene določbe neposredno ne nanašajo na dotičen primer. Njena vrednost leži v definicijah in razjasnitvi določenih pojmov. Zato v tem pogledu služi kot pomožni vir.

¹⁶⁹ Uradni list RS, št. 34/2008 z dne 7. 4. 2008, peti odstavek, 4. člena.

¹⁷⁰ European Court of Human Rights, Application no. 4143/02.

¹⁷¹ Uradni list RS, št. 105/2005 z dne 23. 11. 2005, peti odstavek 10. člena.

¹⁷² Ibidem, 11. točka prvega odstavka 3. člena

¹⁷³ Dopis trgovca A, Datum: 13.6.2008.

¹⁷⁴ Uradni list RS, št. 105/2005 z dne 23. 11. 2005, alineje 1,3,4,5

¹⁷⁵ Uradni list RS, št. 121/2004 z dne 11. 11. 2004.

8.6 PRAVILNIK O PRVEM OCENJEVANJU IN OBRATOVALNEM MONITORINGU ZA VIRE HRUPA TER O POGOJIH ZA NJEGOVO IZVAJANJE

Ta pravilnik, ki je začel veljati 1.12.2009, ureja vrste kazalcev hrupa, ki so predmet prvega ocenjevanja in obratovalnega monitoringa. Podrobneje predpisuje način merjenja hrupa in izvajanja modelnega izračuna ob uporabi računskih metod, vsebino ter obliko poročila, način in obliko sporočanja podatkov ministrstvu, ki je pristojno za varstvo okolja.¹⁷⁶ Za meritve hrupa je pooblaščen izvajalec ocenjevanja hrupa, ki je pravna oseba (akreditirana družba) in mora v skladu z *ZVO-1* pridobiti pooblastilo od ministrstva za varstvo okolja za izvedbo prvih meritev in obratovalnega monitoringa. Z njegovo pomočjo mora zavezanec, ki je upravljevalec vira hrupa, za zagotovitev prvega ocenjevanja hrupa in obratovalnega monitoringa, ki se vrši občasno, zagotoviti meritve hrupa. Za vire hrupa, ki so naprave, po 6. alineji 9. člena, enkrat v obdobju treh let.¹⁷⁷ Evidenca pooblaščenih izvajalcev meritev se nahaja pri ARSO, ki vodi njihov seznam. Slednji prav tako hrani poročila o ocenjevanju hrupa zaradi emisije hrupa, katero mu mora pooblaščen izvajalec meritev hrupa predložiti v 30 dneh po opravljeni meritvi. ARSO na podlagi dopisa¹⁷⁸ ni razpolagal s takšnim poročilom, ki se nanaša na obratovanje sporne diskoteke.

8.7 PRAVILNIK O ZVOČNI ZAŠČITI STAVB IN PRAVILNIK O ZAŠČITI PRED HRUPOM V STAVBAH

Pravilnik o zvočni zaščiti stavb iz leta 1999, ki ga je razveljavil sprejem *Pravilnika o zaščiti pred hrupom v stavbah*,¹⁷⁹ je določal zahteve za zvočno, torej tudi hrupno, zaščito stavb, namenjenih bivanju in delu ljudi. Določal je prav tako način dokazovanja ustreznosti zvočne zaščite stavb, kadar se je ta gradila ter pogoje, ki jih je treba izpolnjevati s strani izvajalcev meritev zvočne zaščite stavb. Pravilnik se je nanašal na novogradnje, spremembe namembnosti posameznih prostorov novogradenj in rekonstrukcije, namenjene odpravi neskladnosti z zahtevami zvočne zaščite stavb.¹⁸⁰

V 2. členu je zvočna zaščita stavb ter bivalnih in delovnih prostorov zagotavljala zaščito pred viri hrupa, prihajajočimi iz drugih prostorov v isti stavbi ali iz druge stavbe, ki je z njo gradbeno povezana, hišnih naprav in inštalacij v isti stavbi ali v stavbah, ki so z njo gradbeno povezane. Pravilnik je nudil tudi zaščito pred zunanjim hrupom kot je npr. hrup prometa in hrup obrtnih ter industrijskih obratov, ki s stavbo oziroma bivalnimi in delovnimi prostori niso gradbeno povezani.¹⁸¹ Problematika našega primera bi se dala umestiti prav pod zadnji primer iz tretje alineje 2. člena. Čeprav je pravilnik določal mejne vrednosti ravni hrupa za nočni in dnevni čas v njegovi prilogi tako, da je določil deset tabel,¹⁸² ki so vsebovale zahteve zvočne kvalitete za posamezni ločilni element (npr. stena) in pa mejne vrednosti dovoljenosti hrupa za posamezno namembnost prostora (npr. bivalni prostori), pa nikjer ni

¹⁷⁶ Uradni list RS, št. 105/2008 z dne 7. 11. 2008, prvi odstavek 1. člena.

¹⁷⁷ Ibidem, 6. alineja, 10. člena.

¹⁷⁸ Agencija RS za okolje, Šifra: 35400-454/2009-2, Datum: 15.1.2010.

¹⁷⁹ Uradni list RS, št. 10/2012 z dne 10. 2. 2012.

¹⁸⁰ Uradni list RS, št. 14/1999 z dne 12. 3. 1999, prvi in drugi odstavek 1. člena.

¹⁸¹ Ibidem, 2. člen.

¹⁸² Ibidem, glej prilogo k pravilniku.

določal tabele, ki bi vsebovala tabele zunanjega zvoka iz gradbeno nepovezanih prostorov, temveč le mejne vrednosti za stenske in medetažne ločilne elemente, torej gradbeno povezanih prostorov. Iz tega vidika menim, da je šlo tukaj za pravno praznino, ki je tudi ni zapolnil novi pravilnik, čeravno ni izrecno določal več gradbeno nepovezanih prostorov.

Pravilnik o zaščiti pred hrupom v stavbah je prinesel par novosti tako na nomotehnični kot vsebinski ravni. Dobrino zdravja, dela in počitka je iz tretjega premaknil v prvi odstavek prvega člena tako, da je v okviru omejevanja hrupa izpostavil preprečevanje njihovega kratenja. Pri opredelitvi izrazov je glede hrupa nekoliko spremenil definicijo, in sicer je tega okarakteriziral kot vsak zvok, ki vzbuja nemir, moti človek pri delu, drugih dejavnostih in počitku ter lahko škoduje njegovemu zdravju in počutju.¹⁸³ V bistvu je zaradi praktičnega učinka hrupa, ki ga ima ta vse bolj na novodobno življenje, razširil njegovo definicijo. Tako je poleg dela, ki je lahko moteno zaradi hrupa, dodal še »*druge dejavnosti*«. Pri škodi, ki jo povzroči hrup na zdravju in počutju, je napram prejšnjemu pravilniku določil že samo možnost, ki lahko privede do takšne posledice in ne zgolj nastale škode na zdravju in počutju. Iz te določbe lahko ugotovimo, kako zakonodajalec hrupu, zaradi njegovih učinkov na človeka, pripisuje čedalje bolj negativno konotacijo in ga želi zajezi še preden povzroči škodo, torej preventivno. Novost tega pravilnika še je verjetno v novem poimenovanju poročila in ocene o ustreznosti zvočne zaščite, pridobljene na podlagi izvedenih meritev, v elaborat in izkaz zaščite pred hrupom.¹⁸⁴ Gre za instituta gradbeno-okoljske zakonodaje, ki veljata v sklopu projektne dokumentacije kot pogoja¹⁸⁵ pridobitve gradbenega dovoljenja. Njuna vrednost se kaže v analizi izračunov za zunanje in notranje ločilne elemente, na katere učinkuje hrup ter v izčrpnih ukrepih vrst zvočne zaščite, ki jih najdemo v tehničnih smernicah k pravilniku. Trgovec A bi lahko skladno z zahtevo tega poročila oziroma elaborata opravil ustrezne meritve za rešitve zvočne zaščite stavb notranjih elementov in tako preprečil širjenje hrupa iz diskoteke v okolje.

9 KAZNOVALNOPRAVNO VARSTVO PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM

9.1 KAZENSKI ZAKONIK

Kazensko varstvo pred hrupom je zaobseženo v 317. členu in v prvem odstavku prepoveduje vsakomur povzročanje čezmerne hrupa ali premočne osvetlitve, s katero se lahko povzročijo hujše okvare zdravja ljudi. Kazen za takšno ravnanje je denarna ali zapor do dveh let.¹⁸⁶ Prejšnji kazenski zakonik te določbe ni vseboval in je kar se tiče kazenskega varstva pred hrupom novota v slovenskem kazenskem materialnem pravu. KZ pa je zato imel drugo določbo, pod katero se je lahko zajela problematika hrupa, ki se je prenesla tudi v novega KZ-1. V dvaintridesetem poglavju kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine je v prvem odstavku 333. člena (sedaj v 332. členu KZ-1)

¹⁸³ Uradni list RS, št. 10/2012 z dne 10. 2. 2012, 3. člen.

¹⁸⁴ Ibidem, 10. člen.

¹⁸⁵ Uradni list RS, št. 55/2008 z dne 4. 6. 2008, člen 5. in 17.

¹⁸⁶ KZ-1, Uradni list RS, št. 55/2008 z dne 4. 6. 2008.

predpisal kazen zapora do dveh let za primer čezmernega onesnaženja okolja, ki lahko spravi v nevarnost življenje ali zdravje večjega števila ljudi.¹⁸⁷ V tretjem odstavku je zagrožena kazen do treh let zapora, če ima dejanje iz prvega odstavka za posledico poslabšanje zdravja večjega števila ljudi.¹⁸⁸ Zakon sicer ne opredeljuje čezmernega onesnaženja okolja in nevarnost življenja ali zdravja večjega števila ljudi, vendar zaradi narave blanketne norme, ta določba napotuje na razlago pojmov k ustrezni drugi zakonodaji, to je ZVO-1.^{189, 190} Zatorej gre za čezmerno povzročanje obremenitve okolja kot nedopustnega posega v okolje, kadar ta poseg preseže predpisane mejne vrednosti, te vrednosti pa najdemo v drugih ustreznih predpisih, za naš primer v *Uredbi o mejnih vrednostih kazalnih hrupa v okolju*. Konkretno nevarnost za življenje ali zdravje večjega števila ljudi lahko presodimo že na številu vsaj petih ljudi.

Po tretjem odstavku se poslabšanje zdravja večjega števila ljudi smatra kot hujša oblika kaznivega dejanja in se kaže po nastanku hudih posledic, katere povzroči storilec, ki je lahko tudi pravna oseba, iz malomarnosti po 19. členu KZ (sedaj 28. člen KZ-1).¹⁹¹ Hude posledice poslabšanja zdravja pa so lahko v primeru hrupa poslabšanje oziroma okvara sluha, ki je nad določeno starostjo lahko trajna oziroma nepovratna ali pa celo njegova izguba. Na tem mestu še je treba poudariti, da zakon, ko določa v prej navedeni besedni zvezi »nevarnost za življenje in zdravje večjega števila ljudi«, s tem izključi možnost posameznika do kazenskega varstva. Po navadi so pa ravno posamezniki tisti, ki sprožijo uvodne aktivnosti v zvezi z ozaveščanjem te problematike in uveljavljanjem ustavno zagotovljene pravice do zdravega življenjskega okolja. Ljudje namreč različno občutijo hrup in večina jih ne ve, da lahko kljub temu, da ga ne občutijo za motečega, zaradi njegovega neproporcionalnega naraščanja zvočne moči, še vedno škodljivo vpliva na njih. Potemtakem je posameznik ali pa peščica posameznikov gonilna moč združevanja ljudi v iniciative in tako uveljavljanja ustavne pravice do zdravega življenjskega okolja.

9.2 ZAKON O VARSTVU JAVNEGA REDA IN MIRU

V slovenskem *Zakonu o prekrških* ni vsebovane problematike hrupa, je pa zato le-ta zajeta v *Zakonu o varstvu javnega reda in miru*, katerega materija je prav tako prekrškovne oziroma kaznovalne narave. V 8. členu pod naslovom »povzročanje hrupa« se je zakonodajalec opredelil do problematike hrupa v četrtem odstavku z nalaganjem visokih kazni za kršitelje javnega reda in miru, še posebej za gospodarske subjekte.¹⁹² Prekršek po prvem odstavku razmeji čas, v katerem je prepovedano povzročanje hrupa, in sicer med 22h in 6h naslednjega dne, medtem ko drugi člen tega časovnega razpona ne določa. V prvem odstavku pogoji za hrup niso podani, v kolikor gre za nujna vzdrževalna dela. Med slednje spadajo sanacije okvare na plinski, vodovodni, električni ali drugi instalaciji, ali pa če je hrupu vzrok dovoljena dejavnost, kot je to npr. javni shod ali javna prireditel, ki je bila

¹⁸⁷ KZ, Uradni list RS, št. 95/2004 z dne 27. 8. 2004.

¹⁸⁸ Ibidem, tretji odstavek 333. člena.

¹⁸⁹ Glej Deisinger Mitja, Kazenski zakonik s komentarjem, Posebni del, GV Založba, Ljubljana, 2002, str. 862.

¹⁹⁰ Glej Odl US, U-I-335/02-20, o razlagi blanketnih kazenskopravnih norm

¹⁹¹ Povzeto po Deisinger, n.d., str. 863.

¹⁹² ZJRM-1, Uradni list RS, št. 70/2006 z dne 6. 7. 2006.

dovoljena na podlagi ustreznega dovoljenja za čezmerno obremenitev okolja z imisijo hrupa.¹⁹³ Če organizator prireditve uporablja zvočno napravo, mora za to pridobiti dovoljenje za časovno prekoračeno obremenitev okolja z imisijo hrupa po drugem odstavku 94. člena ZVO-1.¹⁹⁴ Takšno dovoljenje izda občinski organ, pristojen za področje, kjer se kraj prireditve odvija. V okviru tega zakona je po mnenju zakonodajalca varstvo pred hrupom namenjeno bolj vzdrževanju javnega reda in mira kot zagotavljanju varstva okolja.¹⁹⁵

10 UPRAVNO VARSTVO PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM

10.1 OBČINSKO UPRAVNO VARSTVO

Ker naselje, kjer bivajo stanovalci, ki so bili moteni in oškodovani s hrupom s strani diskoteke, obsega območje, kjer izvaja svoje pristojnosti tudi občina, obravnavam v tem delu občinski predpis, ki je prav tako relevanten za obravnavani primer. Problematiko hrupa iz gostinskih obratov in diskotek zajema v okviru občinskih predpisov *Odredba o merilih za določanje podaljšanega obratovalnega časa gostinskih obratov in kmetij, na katerih se opravlja gostinska dejavnost*. Ta odredba, ki temelji na pravilniku z istim imenom, določa merila in pogoje na podlagi katerih občinski upravni organ izda gostinskim obratom in kmetijam, na katerih se opravlja gostinska dejavnost, soglasje za obratovanje v podaljšanem obratovalnem času. Odredba sicer hrupa neposredno ne ureja, je pa zato njegov pojav posledica predmeta te odredbe, to je podaljšanega obratovalnega časa. Gradivo za odredbo je pripravil Urad za gospodarske dejavnosti, ki tudi vrši občinsko inšpekcijsko nadzorstvo^{196, 197} nad pravilnim izvajanjem te odredbe.¹⁹⁸

Drugi odstavek 4. člena obravnavane odredbe, na podlagi druge alineje, dovoli gostinskim obratom z mehansko ali živo glasbo za ples, kar diskoteka nedvomno je,¹⁹⁹ podaljšan obratovalni čas do 5h zjutraj, pri čemer to velja za pretežno nestanovanjska območja (površine za promet, komunalo, energetiko, centralne dejavnosti, kulturo, izobraževanje, socialo, zdravstvo, šport in zelene površine).²⁰⁰ Pod šifro površin centralnih dejavnosti (C), ki so značilne tudi za režim III. stopnje varstva pred hrupom po *Uredbi*,²⁰¹ vključuje *Odlok*²⁰² stavbe splošnega družbenega pomena. Dejavnost

¹⁹³ Povzeto po Jarc Srečko, Nunič Mile, Zakon o varstvu javnega reda in miru s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2007, str 52.

¹⁹⁴ Uradni list RS, št. 39/2006 z dne 13. 4. 2006, drugi odstavek 94. člena.

¹⁹⁵ Glej Jarc et al., n.d., str. 53

¹⁹⁶ ZLS, Uradni list RS, št. 94/2007 z dne 16. 10. 2007, 14. alineja 21. člena.

¹⁹⁷ ZIN, Uradni list RS, št. 43/2007 z dne 18. 5. 2007, tretji odstavek 3. člena.

¹⁹⁸ Odredba o merilih za določanje podaljšanega obratovalnega časa gostinskih obratov in kmetij, na katerih se opravlja gostinska dejavnost, MUV, št. 26/08.

¹⁹⁹ Več o tem v spodnjem delu odredbe v obrazložitvi, MUV, št. 26/08.

²⁰⁰ Ibidem, 2. točka, 3. člena.

²⁰¹ Uradni list RS, št. 62/2010 z dne 30. 7. 2010, c) točka prvega odstavka 4. člena.

²⁰² Odloka o prostorskih ureditvenih pogojih za območje urbanistične zasnove mesta Maribor, MUV, št. 19/06, C – površine za centralne dejavnosti 13. člen.

objekta trgovca A se umešča v centralne dejavnosti,²⁰³ na kar je opozorila predstavnica Urada za gospodarske dejavnosti na 2. seji varnostnega kolegija mestne občine in mestne četrti, zaradi česar je trgovec dobil dovoljenje oziroma soglasje.²⁰⁴ Še večjo težo temu pa je dala izjava glavne inšpektorice RS za okolje in prostor v njenem dopisu odboru iniciative. Trdila je namreč, da se objekt trgovca po klasifikaciji (CC-SI) stavb po *Uredbi*²⁰⁵ uvršča med stavbe splošnega družbenega pomena, kamor se prištevajo tudi plesne dvorane in diskoteke.²⁰⁶

Razen taksativnega načina opisa nestanovanjskega območja, kot nam ga ponuja obravnavana odredba v 2. točki 3. člena, še zasledimo definicijo, sicer nestanovanjske stavbe, v *Uredbi o uvedbi in uporabi enotne klasifikacije vrst objektov in o določitvi objektov državnega pomena* (zdaj *Uredba o klasifikaciji vrst objektov in objektih državnega pomena*).²⁰⁷ V njenem 2. členu opredeli pojem nestanovanjske stavbe kot tiste stavbe, pri kateri se več kot polovica uporabne površine uporablja za opravljanje dejavnosti.²⁰⁸ V isti uredbi, ki je pravzaprav krovni predpis za razvrščanje vrst objektov in na kateri temeljita obravnavana občinska odredba in omenjeni odlok, najdemo v njeni prilogi 1, ki podrobneje klasificira (CC-SI) vrste objektov, v oddelku nestanovanjskih stavb, pod skupino stavb splošnega družbenega pomena, v podrazredu številke 12610, stavbe za kulturo in razvedrilo. Objekt trgovca A spada v to skupino in podrazred po zgoraj omenjeni navedbi glavne inšpektorice za okolje in prostor RS v njenem dopisu²⁰⁹ odboru iniciative. Definicijo nestanovanjske stavbe, namenjene javni rabi, pa še prav tako najdemo v *ZGO-1* v 2. členu, kjer v točki 1.5.2 določa, da je to takšna stavba, katere raba je pod enakimi pogoji namenjena vsem in kamor nato pri naštevanju *inter alia* uvršča tudi stavbe za razvedrilo.²¹⁰ Ne nazadnje še nam okoliščino takšne vrste stavbe potrjuje javni vpogled podatkov za nepremičnine (kataster nepremičnin),²¹¹ ki spada pod Geodetsko upravo RS in kjer najdemo klasifikacijo objekta trgovca A. Vpogled opravimo takole, da v iskalni niz vpišemo naslov nepremičnine in v zadetku iskanja preverimo dejansko rabo stavbe, ki pa je za primer objekta trgovca A nestanovanjska.

Večina stavb, v katerih bivajo ogroženi stanovalci, ki so podpisniki peticije iniciative,²¹² pa spada po vpogledu podatkov za nepremičnine, pod stanovanjske stavbe, torej pod stavbe za bivanje. Prav tako potrjuje to dejstvo karta podrobne namenske rabe.²¹³ Iz nje je razvidno, da je območje, kjer bivajo stanovalci, pretežno stanovanjsko (površine za stanovanja). Problem vidim v tem, da gre tukaj po merilu katastra nepremičnin in karte podrobnejše namenske rabe²¹⁴ za *de facto* dve povsem

²⁰³ Karta podrobne namenske rabe, Geodetski podatki (C), Geodetska uprava RS, občinski podatki (C), Mestna občina Maribor, Izdelal: Služba za GIS in obdelavo podatkov, marec 2015, Za interno uporabo.

²⁰⁴ Zapisnik, Številka: 0705-17-109/2009, Datum: 29.5.2009.

²⁰⁵ Uradni list RS, št. 33/03 z dne 4. 4. 2003, Priloga 1.

²⁰⁶ Dopis Številka: 0611-21/2009, Datum: 25.1.2010.

²⁰⁷ Uradni list RS, št. 109/2011.

²⁰⁸ Uradni list RS, št. 33/03 z dne 4. 4. 2003, 2. alineja 2. člena.

²⁰⁹ Inšpektorat RS za okolje in prostor, Številka: 0611-21/2009, Datum: 25.1.2010.

²¹⁰ Uradni list RS, št. 110/2002 z dne 18. 12. 2002, 1.5.2. točka, prvega odstavka, 2. člena.

²¹¹ <http://www.e-prostor.gov.si/>, 20.2.2015.

²¹² Peticija iz 28.3.2009.

²¹³ Geodetski podatki (C), Geodetska uprava RS, občinski podatki (C), Mestna občina Maribor, Izdelal: Služba za GIS in obdelavo podatkov, marec 2015, Za interno uporabo.

²¹⁴ ²¹⁴ Karta podrobne namenske rabe, Geodetski podatki (C), Geodetska uprava RS, občinski podatki (C), Mestna občina Maribor, Izdelal: Služba za GIS in obdelavo podatkov, marec 2015, Za interno uporabo.

namensko različni območji, objekta trgovca A in stanovalcev, a kljub temu spadata obe v isto III. območje stopnje varstva pred hrupom po *Uredbi*,²¹⁵ pri čemer mora stanovanjsko območje zaradi tega prenašati imisije centralnih dejavnosti nestanovanjskega območja. Ugotovimo lahko, da ima podreditev dejansko dveh namensko različnih območij pod isto območje varstva pred hrupom za posledico prikrajšanje enega od teh območij, in sicer stanovanjskega.

Težava nastane tudi, če vzamemo pod drobnogled člena 10 in 11 obravnavane odredbe. Prvi določa izdajo soglasja za podaljšanje obratovalnega časa, v kolikor ni bilo kršitev javnega reda in miru ali kršitev obratovalnega časa, ki sta jih ugotovili policija ali tržna inšpekcija na podlagi prijav stanovalcev ali po uradni dolžnosti. Drugi pa določa preklic soglasja z odločbo, v primeru pisnih pritožb bližnjih stanovalcev ali pisne zahteve sveta mestne četrti oziroma krajevne skupnosti zaradi kršitev javnega reda in miru ali kršitev obratovalnega časa, ki sta jih *ex officio* ugotovili policija ali tržna inšpekcija. Oba člena, ki obravnavata tako izdajo soglasja kot njegov preklic, sicer določata tudi pobudo za ukrepe policije ali tržnega inšpektorata na strani stanovalcev, toda »zadnjo besedo« imata v okviru njune diskrecije še vselej policija in inšpekcija. Policija ne more neposredno preprečiti imisije hrupa v poslovnih prostorih gospodarskega subjekta, če ta izvaja svojo dejavnost v dovoljenem podaljšanem obratovalnem času. Vršiti lahko svojo pristojnost le nad »zunanji« kršilci javnega reda in miru, to je nad vozniki avtomobilov v odprtih garažah spornega objekta, ni pa policija pristojna niti usposobljena v zvezi z ukrepanjem motečih imisij hrupa, ki prihajajo iz objekta.²¹⁶ Tržni inšpektorat dotične območne enote pa ukrepa v okviru te odredbe in na podlagi *Zakona o gostinstvu*²¹⁷ z odločbo, če gostinec ni obratoval v regularnem delu obratovalnega časa ali če ni izpolnjeval minimalnih tehničnih pogojev.²¹⁸ Prekomerni hrup tako ni predmet ukrepov tržne,²¹⁹ marveč ukrepov okoljske inšpekcije, kadar preseže določeno raven. To pa pomeni, da so za ugotovitev takšnega preseganja te ravni še predhodno potrebne meritve, katerih postopek pa nosi s sabo visoke stroške in je navadno, v razmerju do motenj in morebitnega nastanka škode zaradi hrupa, počasen ter zamuden.

Z ozirom na obravnavano odredbo, se je v tem delu treba dotakniti še *Pravilnika*,²²⁰ na katerem odredba temelji. V njegovem 4. člena je predpisano, da mora za gostinstvo pristojni organ lokalne skupnosti pri izdaji soglasja za podaljšani obratovalni čas upoštevati potrebe gostov in značilnosti območja, kjer je gostinski obrat oziroma kmetija.²²¹ V ta namen lahko samoupravna lokalna skupnost oziroma občina sprejme akt, v katerem glede na potrebe gostov in značilnosti ter potrebe kraja v skladu z merili, ki jih predpiše pristojni minister, določi podrobnejša merila za določitev obratovalnega časa.²²² Značilnosti območja oziroma značilnosti ter potrebe kraja, kjer je gostinski obrat, pa očitno niso take, da bi odobravale diskotečno dejavnost v okviru tega gostinskega obrata, zaradi česar bi morala občina, kar se tiče podaljšanega obratovalnega časa, odredbo spremeniti. V

²¹⁵ Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju, Uradni list RS, št. 62/10

²¹⁶ Dopisa Policijske uprave Maribor, Številka: 223-514/2008/1 (3F692-05), Datum: 18.6.2008, Številka: 092-57/2009/4 (3F21-05), Datum: 1.4.2009.

²¹⁷ ZGos-UPB2, Uradni list RS, št. 93/2007 z dne 12. 10. 2007, 12. in 16. člen.

²¹⁸ Tržni inšpektorat območne enote Maribor, Št.: 0610-12786/2009-4-31004, Datum: 10.2.2010.

²¹⁹ Tržni inšpektorat RS, Številka: 0610-2920/2009-5-31018, Datum: 2.6.2009.

²²⁰ Pravilnik o merilih za določitev obratovalnega časa gostinskih obratov in kmetij, na katerih se opravlja gostinska dejavnost, Uradni list RS, št. 78/1999 z dne 24. 9. 1999.

²²¹ Ibidem, tretji odstavek 4. člena.

²²² ZGos-UPB2, Uradni list RS, št. 93/2007 z dne 12. 10. 2007, tretji odstavek 12. člena.

podobni zadevi je že odločilo sodišče in je bilo mnenja, da je v postopku določitve obratovalnega časa gostinskega obrata treba dati tudi možnost sodelovanja sosedov.²²³ Te možnosti seveda v obravnavanem primeru ni bilo.

10.2 DRŽAVNO UPRAVNO VARSTVO

10.2.1 POLICIJSKO VARSTVO

Policija je kot poseben organ državne uprave v sestavi Ministrstva za notranje zadeve pooblaščen zagotavljati varstvo javnega reda in miru, pri čemer ji je v ta namen dovoljena uporaba fizične prisile.²²⁴ Prav zaradi te značilnosti je njeno delo mnogokrat predmet posegov v temeljne človekove pravice in svoboščine.²²⁵ Delo policije oziroma njene naloge in organizacijo ureja *Zakon o policiji* in drugi področni zakoni. *ZPol* tako predpisuje naloge policije v 3. členu in med drugim določa varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi, preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov, odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, drugih iskanih oseb ter njihovo izročanje pristojnim organom in zbiranje dokazov ter raziskovanje okoliščin, ki so pomembne za ugotovitev premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj in prekrškov, vzdrževanje javnega reda, itd.²²⁶ Naloge policije so v skladu s tem zakonom povezane tudi z materijo prej omenjenih zakonov, *Zakona o varstvu javnega reda in miru* ter *Kazenskega zakonika*. Oba zakona določata problematiko hrupa, prvi v 8. členu, drugi pa v 317, pri čemer je drugi v prejšnjem kazenskem zakoniku zajel hrup pod 333. člen (sedaj 332. člen) - obremenjevanje in uničenje okolja in prostora. Oba prav tako predpisujeta kazen za povzročen hrup.

Na podlagi zapisnika policije, je slednja ob preverjanju dodatnih obvestil, preverila ovadbe in navedbe ovadb glede ogrožanja okolja s hrupom po 317. členu in povzročitve splošne nevarnosti po 314. členu *KZ-1* in v tej zvezi ugotovila, da ni bilo elementov kaznivega dejanja. Na podlagi desetega odstavka 148. člena *ZKP* je tako Okrožnemu državnemu tožilstvu od 60 ovadb iniciative in dopisnika posameznika posredovala 4 poročila o tem, da ni podlage za kazensko ovadbo. Državno tožilstvo je sledilo navedbam policije.²²⁷ Pri tem se poraja vprašanje, kako policija sploh ugotovi, če gre ali ne gre za kaznivo dejanje. V 148. členu *ZKP* določa, da mora policija, če so podani razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, ukreniti vse potrebno, da se izsledi storilca kaznivega dejanja, da se storilca ali udeleženca ne skrrije ali ta ne pobegne, da se odkrijejo in zavarujejo sledovi kaznivega dejanja in predmeti, ki utegnejo biti dokaz in da se zberejo vsa obvestila, ki bi utegnili biti koristna za uspešno izvedbo kazenskega postopka.²²⁸ Razlogi za sum predstavljajo najnižji dokazni standard,²²⁹ ki se v predkazenskem postopku zahteva za večino dejanj in ukrepov policije. Kdaj in kako se bodo takšni

²²³ UPRS sodba I U 676/2012.

²²⁴ Več o tem Dežman Zlatko, Erbežnik Anže, *Kazensko procesno pravo Republike Slovenije*, GV Založba, Ljubljana, 2003, str. 393.

²²⁵ Ibidem, str 396.

²²⁶ *Zakon o policiji*, Uradni list RS, št. 110/2003 z dne 12. 11. 2003, 3. člen.

²²⁷ Zapisnik s sestanka v zvezi s problematiko obratovanja trgovca A, Številka: 223-75/2011/5, Datum: 15.4.2011.

²²⁸ *ZKP-UPB8*, Uradni list RS, št. 32/2012 z dne 4. 5. 2012, prvi odstavek 148. člena.

²²⁹ Glej Dežman Zlatko, Erbežnik Anže, n. d., str. 548.

ukrepi in dejanja izvedla, je na podlagi drugega odstavka 148. člena²³⁰ odvisno več ali manj od proste presoje policije.²³¹

Na podlagi prvega odstavka 34. člena ZPol, ima policija možnost, da z opozorilom opozori pravne osebe, med katere se uvrščajo tudi gospodarski subjekti, na okoliščine ali ravnanja, ki ogrožajo življenje, osebno varnost ali premoženje ljudi, kot tudi na splošno nevarnost. Kakšna je narava tega opozorila iz zakona ni razvidno, je pa mogoče poiskati definicijo opozorila v 38. členu ZNPPol.²³² Hrup pa prav zagotovo spada med takšne dejavnike, za katere se sme dati opozorilo, če ogrožajo osebno varnost in premoženje ljudi. Četudi *stricto sensu* ne ogroža življenja kot takega, ga sigurno krati. Takoj v drugem odstavku še lahko policija z ukazom da posameznikom in pravnim osebam navodila in zahteve za ukrepe in dejavnosti, ki jih mora kdo storiti ali opustiti, da bi se zavarovalo življenje ljudi, varovalo premoženje pred uničenjem, poškodovanjem, tatvino in drugimi oblikami škodljivega ravnanj, itd.²³³ V zadnjem odstavku obravnavanega člena pa zakon vendarle določa, da je takšne ukaze dovoljeno dati samo za ukrepe in dejavnosti, od katerih je neposredno odvisno uspešno opravljanje nalog policije ter za toliko časa, kolikor je treba, da se te naloge opravijo.²³⁴ Policija torej v konkretnem primeru vsakokrat oceni ali je izdaja ukaza potrebna, da se zagotovi uspešno opravljanje nalog. Prvi in zadnji odstavek vsebuje zopet možnost diskrecijske pravice ali prostega preudarka policije, ki predstavlja značilno postopanje vseh upravnih organov v primerih, če zakon tako določa. Eksplicitno ta pravica v slovenski zakonodaji ni omenjena,²³⁵ razen v do nedavnega sprejetem *Zakonu o nalogah in pooblastilih policije*,²³⁶ pa še tukaj ne dobesedno. Izslediti jo je mogoče v diktajah predpisov na podlagi besed, ki nakazujejo na naravo prostega preudarka. Takšne besede so npr., da policist »lahko«, »sme«, »presodi«, »oceni«, itd. Ker delo policije mnogokrat poseže v temeljne človekove pravice in svoboščine, menim da takšni posegi niso zgolj rezultat aktivnega ravnanja policije, temveč so lahko tudi posledica pasivnega ravnanja oziroma opustitve policije in zato omejevanja teh pravic, v obravnavanem primeru omejevanja pravice do zdravega življenjskega okolja. Temu pa kot že rečeno botruje po mojem mnenju predvsem pravica do prostega preudarka, ki jo lahko uberejo policisti pri izvajanju svojih nalog. Zanimivo je to, da so po izjavi stanovalca iz dne 2. na 3.4.2011 tudi policisti sami zaznali motenje s hrupom.²³⁷ Prav tako je zaznala policija kršitve, povezane predvsem s povzročanjem hrupa, takoj po pričetku obratovanja trgovca A.²³⁸

10.2.2 INŠPEKCIJSKO VARSTVO

Od upravnega organa policije je treba ločevati inšpekcijski nadzor kot organ večplastne dejavnosti v okviru izvršilno-upravne veje oblasti, ki predstavlja eno izmed bistvenih in specifičnih funkcij današnje

²³⁰ Uradni list RS, št. 32/2012 z dne 4. 5. 2012, drugi odstavek 148. člena.

²³¹ Več o prostem preudarku ali diskrecijski pravici <http://www.fvv.um.si/dv2009/zbornik/clanki/Gradisnik.pdf>, 21.2.2015

²³² Uradni list RS, št. 15/2013 z dne 18. 2. 2013, 38. člen.

²³³ ZPol-UPB1, Uradni list RS, št. 110/2003 z dne 12. 11. 2003, drugi odstavek 34. člena.

²³⁴ Ibidem, tretji odstavek 34. člena.

²³⁵ Več o tem <http://www.fvv.um.si/dv2014/zbornik/Zaberl.pdf>, 20.2.2015.

²³⁶ Glej taktični preudarek v 7. členu, Uradni list RS, št. 15/2013 z dne 18. 2. 2013.

²³⁷ Sestanek v zvezi problematike obratovanja trgovca A, Policijska postaja Maribor, Številka: 223-75/2001/5, Datum: 15.4.2011.

²³⁸ Ministrstvo za notranje zadeve, Številka: 092-659/2009/4 (2111-4), Datum: 17.7.2009.

države. V ožjem pomenu gre pri inšpekcijskem nadzoru za opravljanje strokovne dejavnosti na določenem delovnem področju ministrstva, medtem ko v širšem pomenu gre za zagotavljanje pravne varnosti kot takšne.²³⁹ Pri svojem nadzoru inšpekcija skrbi, da se predpisi in ukrepi na podlagi predpisov izvajajo korektno. Slednji morajo torej biti v skladu z zakonom, kar pa je temelj pravne varnosti. Prav tako pa je inšpekcija dolžna zagotavljati javni interes, izražen v zakonih.²⁴⁰

Prvič se je inšpekcijsko nadzorstvo pojavilo v času Bachovega absolutizma na sredi 19. stoletja in se je odražalo več ali manj v okrepljeni kontroli oblasti takratne policijske države. V veliki meri je k temu pripomogla tudi pozitivistična pravna šola, ki je, kot antipod racionalističnemu naravnemu zagovarjala izključno postavljeno pravo brez interpretacijskih odmikov. Razvoj inšpekcijskega nadzorstva, ki je sicer bilo najprej sodno, je tako tekel vzporedno z razvojem upravnega aparata moderne države in je imel v slednjem svojo predhodno stopnjo.²⁴¹ V Sloveniji se je prvič pojavilo s sprejetjem *Zakona o inšpekcijah* leta 1974. V razdobju po letu 1970, ki pomeni nekako drugo obdobje od treh v razvoju zakonskega urejanja inšpekcije, so bili sprejeti zakoni, ki so se nanašali na preventivna ravnanja glede odpadkov, nevarnih in radioaktivnih snovi, sevanj ter imisij in hrupa.²⁴²

Splošna načela inšpekcijskega nadzorstva, organizacijo inšpekcij, položaj, pravice in dolžnosti inšpektorjev, pooblastila inšpektorjev, postopek inšpekcijskega nadzora, inšpekcijske ukrepe in druga vprašanja, povezana z inšpekcijskim nadzorom v slovenskem pravnem redu sedaj ureja splošni *Zakon o inšpekcijskem nadzoru*.²⁴³ Poleg tega se še za inšpekcijsko službo kot upravni organ uporabljajo določbe *ZUP*. Za inšpekcijsko varstvo pred hrupom je pristojna okoljska inšpekcija, ki se imenuje Inšpekcija RS za okolje in prostor in tvori organ v sestavi Ministrstva za okolje in prostor. Za razliko od npr. zdravstvene in delovne, okoljska inšpekcija nima svojega specialnega zakona, ki bi urejal njeno nadzorstvo. Temeljni zakon za delo okoljskih inšpektorjev je zato *ZVO-1*. Nad njegovim spoštovanjem bdijo in izvajajo nadzor, ki obsega po 1. točki tretjega odstavka 156. člena *ZVO-1* posege v okolje, obremenjevanje okolja in povzročitelje obremenitev vključno z nadzorom nad skladnostjo delovanja naprave ali obrata z okoljevarstvenim dovoljenjem.²⁴⁴ Ker slednjega za zvočne naprave iz diskoteke, kot druge naprave po 82. členu *ZVO-1*, katere opredelitev zapolni *Uredba*,²⁴⁵ trgovec A nima, inšpekcija ne more v smislu tega člena opravljati nadzorstva. To pa ne pomeni, da nima nikakršnih možnosti ukrepati v takšnih primerih. Že v naslednjem 157. členu pri tako imenovanih »*drugih ukrepih*« ima na podlagi 6. točke pravico in dolžnost prepovedati izvajanje dejavnosti ali obratovanja naprave ali obrata, če deluje subjekt brez okoljevarstvenega dovoljenja. Iz 7. točke ima pa pravico in dolžnost odrediti prepoved izvajanja posega v okolje, za katerega ni bilo pridobljeno okoljevarstveno dovoljenje.²⁴⁶ Toda teorija opozarja na pomanjkljivost 7. točke. Inšpektor načeloma ne more prepovedati izvajanja dejavnosti, s katero se posega v okolje, če je bilo zanj izdano upravno dovoljenje, kljub odsotnosti obveznega okoljevarstvenega soglasja.²⁴⁷

²³⁹ Več o tem Strojini Tone, *Inšpekcijsko nadzorstvo*, Visoka šola za zdravstvo, Ljubljana, 1996, str.30.

²⁴⁰ Glej Pichler et al., n. d., str. 780.

²⁴¹ Več o tem Tone Strojini, *Inšpekcijsko nadzorstvo*, Visoka šola za zdravstvo, Ljubljana, 1996, str. 13.

²⁴² Glej Tone Strojini, *Inšpekcija in okolje*, Univerza v Ljubljani, Visoke šole za zdravstvo, Ljubljana, 1998, str. 3.

²⁴³ ZIN, Uradni list RS, št. 43/2007 z dne 18. 5. 2007, 1. člen.

²⁴⁴ Uradni list RS, št. 39/2006 z dne 13. 4. 2006, 1. točka tretjega odstavka 156. člena.

²⁴⁵ Uradni list RS, št. 62/2010, 6. alineja, 6. točke prvega odstavka, 3. člena.

²⁴⁶ Uradni list RS, št. 39/2006 z dne 13. 4. 2006, 6. in 7. točka prvega odstavka. 157. člena.

²⁴⁷ Glej Pichler et al., n. d., str. 788.

Na osnovi odgovora²⁴⁸ Inšpektorata RS za okolje in prostor prijavitelju motenj diskoteke je razvidno, da po njegovi oceni ni bila podana kršitev predpisov, nad katerimi izvaja nadzor. Enakega mnenja je bil v njegovem odgovoru²⁴⁹ prijavitelju glede zavezančevih (trgovčevih) meritev hrupa v okolju, ki jih ta izvaja vsake tri leta. V ugotovitvenem postopku je ugotovil, da zavezanec ne obremenjuje okolja s hrupom čezmerno, zaradi česar niso podane kršitve predpisov. Kakor hitro je moral v sklopu rednega občasnega ocenjevanja hrupa (obratovalni monitoring) na podlagi 9. člena *Pravilnika*²⁵⁰ opraviti v začetku decembra 2009 meritve, ki so izkazale preseganje dovoljene ravni hrupa, je Inšpektorat RS za okolje in prostor takoj uvedel zoper njega inšpekcijski postopek. O tem je moral na podlagi 24. člena *ZIN* obvestiti civilno iniciativo.^{251, 252} Trgovec A je medtem že opravil ponovne meritve 5.3. in 6.3.2010, s katerimi je izkazal²⁵³ imisijo hrupa pod mejo nedopustnega in tako odpravil čezmerno obremenjevanje okolja s hrupom. Zaradi tega je Inšpektorat v svojem dopisu na 36. prijavo iniciative ugotovil, da ni več podane kršitve predpisov, nad katerimi izvaja nadzor. Vseeno pa je treba opozoriti, da so se prijave vrstile tudi za temi meritvami, zaradi česar je inšpektorat opravil na lastno pobudo prvič nenapovedane meritve (kontrolni monitoring) pri trgovcu iz 18. na 19.6.2010.²⁵⁴ Te so izkazale enako stanje kot prejšnje, to je, da hrup ni presegel mejne vrednosti.

Iz zgoraj opisanega lahko ugotovimo, da inšpekcijo preveva stroga interpretacija načela zakonitosti, kar pomeni, da morajo inšpektorji pri njihovih ukrepih nujno upoštevati materialne določbe predpisov, zaradi česar lahko reagirajo in naložijo zavezancu obveznost zgolj takrat, ko je kršena določba materialnega prava.²⁵⁵ To je bil tudi razlog ukrepa inšpektorja nad dejavnostjo trgovca, saj je ta kršil *Uredbo o mejnih vrednostnih kazalcev hrupa v okolju*. Med pomembnimi načeli je načelo sorazmernosti, ki nalaga inšpekcijam, da posegajo v delovanje pravnih in fizičnih oseb le v obsegu, ki je nujen za zagotovitev učinkovitega inšpekcijskega nadzora in da izberejo vselej ukrep, ki bo zanj ugodnejši, če bo dosežen s tem namen zakona.²⁵⁶ Sledi oportunitetno načelo kot prav tako pomembno načelo inšpekcijskega dela, ki se odraža v tem, da se postopek začne v kolikor je izražena javna korist za širšo skupnost, v kar pa je vključeno tudi okolje. Uresničenje tega načela je običajno v domeni procesa proste presoje ali diskrecije inšpektorja, hkrati pa pomeni funkcijo orodja, s katerim si inšpekcija pomaga za morebitno sproženje postopka. To pomeni, da inšpektor zmeraj tehta ali je konkreten primer lahko predmet uvedbe inšpekcijskega postopka. Zaradi samostojne narave odločanja na podlagi 4. člena *ZIN* prosti preudarek toliko bolj prihaja do izraza pri delu inšpekcije.²⁵⁷

²⁴⁸ Številka: 06111-121/2009-5104/13, Datum: 23.3.2009, Datoteka: 04_odg.

²⁴⁹ Številka: 06118-32/2009-5104/38, Datum: 1.12.2009, Datoteka: 07_odg.

²⁵⁰ Uradni list RS, št. 105/2008 z dne 7. 11. 2008, 6. alineja 9. člena.

²⁵¹ Dopis št.: 06118-32/2009-5104/68, Datum: 23.2.2010, Datoteka: 17_odg.

²⁵² Dopis št.:06118-32/2009-5104/58, Datum: 3.3.2010, Datoteka: 12_odg.

²⁵³ Dopis Inšpektorata RS za okolje in prostor, št.:06118-32/2009-5104/79, Datum: 18.3.2010, Datoteka: 21_odg.

²⁵⁴ Dopis na 62. prijavo civilne iniciative št.:06118-127/2010/15, Datum: 30.3.2011, Datoteka: 06_odg.

²⁵⁵ Glej Pichler et al., n. d., str. 786.

²⁵⁶ Uradni list RS, št. 43/2007 z dne 18. 5. 2007.

²⁵⁷ Povzeto po Knez Rajko, Vpliv pravil o varovanju okolja na poslovanje podjetij, Gospodarski subjekti na trgu - novosti in aktualna vprašanja gospodarskega prava : (pravo gospodarskih družb, pogodbeno pravo, evropsko pravo, delovno pravo, davčno pravo) / Devetnajsto Posvetovanje o aktualni problematiki s področja gospodarskega prava, Portorož, Pravna fakulteta : Inštitut za gospodarsko pravo, Maribor, 2011, str. 161.

»Prosti preudarek ni blanketno pooblastilo iz zakona, ki ga ta preudarek dovoljuje, temveč se lahko uporabi tam in takrat, ko je predpisan pod določenimi pogoji. Inšpektor lahko izreče celo strožji ukrep kot je glede na standarde in normative predpisan, če meni, da je potreben in da bi bilo s strožjim ukrepom mogoče zavarovati pomembne vrednote, recimo zdravje ljudi, naravne znamenitosti, okolje, ipd.«.²⁵⁸ Diskrecijska pravica predstavlja tudi izjemo od inšpekcijskega prvobitnega načela zakonitosti,²⁵⁹ pri čemer uporaba te izjeme ni vedno dana izrecno, ampak jo je treba razbrati iz vsakokratnega zakonskega besedila. Zato se delikatnost instituta nadzorstva kaže predvsem v tem, da po eni strani predstavlja najbolj grobe posege v posameznikove pravice in svobodo v imenu temeljne zahteve ustave po pravni državi, po drugi strani pa dopušča izjemo v obliki omeščanja rigidnega načela zakonitosti s prostim preudarkom. Ta kontrast je moč opaziti pri inšpekcijski zakonodaji^{260, 261} v besedni zvezi »pravica in dolžnost«, in sicer, da ima inšpekcijski organ pri izvajanju svojih nalog pravico in dolžnost.

Kontrolni monitoring je kot eden izmed drugih ukrepov, ki ga izdajo okoljski inšpektorji, bil do sprejema ZVO-1F predviden v 4. točki prvega odstavka 157. člena. Podrobneje je opredeljen v tretjem odstavku slednjega člena. Izvršitev tega ukrepa je odvisna od zavezančevega preteklega nespoštovanja predpisa in je izraz zmanjšane zaupanja države do njegovih aktivnosti. Država mu namreč ne zaupa več dovolj, da bi mu omogočila »nemoteno« obratovanje v obdobju treh let. Zaradi tega mu, ob dolžnem rednem obratovalnem monitoringu, nalaga še dodatne meritve oziroma kontrolni monitoring.²⁶² V obravnavanem primeru se je prav to zgodilo, ko je okoljska inšpekcija nekaj mesecev po obratovalnem monitoringom trgovca A, ki je izkazal čezmerno onesnaževanje okolja s hrupom (ki ga je nato odpravil z naslednjimi meritvami), naročila še dodatne nenapovedane meritve. Pred tem tega ni storila, ker ni bilo kršitve predpisa oziroma omenjene uredbe. Čeprav je bil omajan javni interes, saj ni šlo le za par posameznikov^{263, 264} (varovanje slednjega pa je namen nadzora inšpekcije²⁶⁵), je kršitev za okoljski inšpekcijski organ brezpredmetna, v kolikor ni posredovana od akreditirane družbe za izvajanje meritev. Zato je okoljska inšpekcija vezana strogo zakonsko v okviru hrupne problematike le na tiste kršitve materialnih določb, katerih kršitev izhaja iz izdelanega poročila na podlagi meritev akreditiranega subjekta (načelo materialne resnice v upravnem postopku iz 8. člena v povezavi s prvim in drugim odstavkom 164. členom ZUP), to je pooblaščenca za izvajanje meritev hrupa v okolju.

Sigurno njihovim manj pogostim sprožitvam postopkov na tem področju botrujejo težave v razmejevanju pristojnosti posameznih inšpekcij ter velike kadrovske in finančne težave, ki že dalj časa omejujejo njihovo učinkovitost nadzora.²⁶⁶ Zaradi tega je tudi izvedba kontrolnega monitoringa velikokrat predmet presoje stroškovnih vidikov, ki jih mora trpeti inšpekcijski organ,²⁶⁷ če se v

²⁵⁸ Strojnik Tone, Inšpekcijsko nadzorstvo, Visoka šola za zdravstvo, Ljubljana, 1996, str. 22.

²⁵⁹ Več o tem Tone Strojnik, Inšpekcija in okolje, Univerza v Ljubljani, Visoka zdravstvena šola, Ljubljana, 1998, str. 45.

²⁶⁰ Uradni list RS, št. 43/2007 z dne 18. 5. 2007, 32. člen.

²⁶¹ Uradni list RS, št. 39/2006 z dne 13. 4. 2006, 157. člen.

²⁶² Glej Pichler et al., n. d., str. 788.

²⁶³ Več o tem Knez, n. d., str. 161.

²⁶⁴ Petición iz 28.3.2009 je vključevala podpise okoli 80 stanovalcev.

²⁶⁵ Glej Pichler et al., n. d., str. 780.

²⁶⁶ Glej Pichler et al., n. d., str. 781.

²⁶⁷ Uradni list RS, št. 43/2007 z dne 18. 5. 2007, 31. člen.

postopku izkaže, da zavezanec ni kršil predpisa.²⁶⁸ Predmet prostega preudarka pa je izvedba kontrolnega monitoringa postala še toliko bolj, odkar je bila njena določba v okviru pravice in dolžnosti inšpektorja, črtana.²⁶⁹ Ne glede na to teorija poudarja, da inšpekcija nima samo možnosti, da se ravna zmeraj po izvidu obratovalnega monitoringa, temveč se lahko za razjasnitev dejanskega stanja obrne tudi na izvedenca.²⁷⁰ Ob tem velja dodati, da inšpekcijo pri takšnih odločitvah nenehno usmerja načelo oportunitete, to je ocene, če je angažiranje izvedenca v konkretnem primeru smotno in primerno. Smotno in primerno pa je, če je v javno korist,²⁷¹ ta pa obsega prav tako varstvo okolja.

10.2.2.1 SANITARNA INŠPEKCIJA

Iz obdobja klasičnega nadzorstva je, še pred sprejemom prvega splošnega zakona o inšpekcijah za slovensko ozemlje leta 1974, bil sprejet prvi *Zakon o sanitarni inšpekciji* daljnega leta 1948 za ozemlje celotne Jugoslavije. Ker zakonsko varstvo okolja še takrat ni bilo tako razvito, da bi bilo lahko samostojna pravna panoga kot je danes, je njegovo materijo ob zdravstvenem nadzorstvu in še nekaterih drugih področjih (komunalno in živilsko področje, posamezne vrste industrije in stanovanjske izgradnje, itd.), pokrivala sanitarna inšpekcija. Danes se je sanitarna dejavnost nekako prvenstveno prelila v zdravstveno, četudi je imela v preteklosti širši obseg poučevanja in aplikacije. Zajemala je namreč še varstvo okolja.

Pojem sanirati pomeni ozdraviti, izboljšati, urediti, popraviti in se uporablja, ko se zdravje (lat. *sanitas*) človeka mora zavarovati z ureditvijo okolja, v katerem ta živi, to je zdravega življenjskega okolja. Strojini trdi, da je sanitarna stroka danes izgubila na pomenu in da ji je treba poiskati vidnejšo mesto.²⁷² Osebnostno se strinjam z njim, kajti pri onesnaževanju okolja s hrupom, nad katerim bdi okoljski nadzor, evidentno lahko - in tudi - prihaja do nepremoženjske škode oziroma okvar zdravja ljudi, kar pa je v domeni nadzora zdravstvene inšpekcije. Za ti dve kategoriji, prej združeni pod enotni nadzor, bi bilo treba poiskati spet skupni imenovalac, to je sanitarno inšpekcijo, bodisi uvesti specialne ali pa začasne inšpekcije za temu podobne primere, kjer pristojnosti posameznih inšpekcij prodirajo na več področij varstva drugih inšpekcij. To bi znala biti delna rešitev kompleksne narave pristojnosti ne samo okoljske, ampak tudi drugih inšpekcij (delovne, zdravstvene, tržne itd.), katerih nadzor se nemalokrat prekriva, zaradi česar prihaja do kompetenčnih sporov ali odstopanja reševanja problematike nadzora na druge inšpekcijske organe.²⁷³ Takšno nerazumevanje lastnega področja urejanja navadno vpliva tudi na učinkovitost inšpekcijskega nadzora.²⁷⁴ Je pa vsekakor treba opozoriti na stroškovni aspekt takšnih rešitev, ki je vseskozi spremljevalec sprememb ali oblikovanj novih državnih organov, za analiziranje njegovih parametrov pa v tem diplomskem delu ni prostora.

²⁶⁸ Uradni list RS, št. 43/2007 z dne 18. 5. 2007, 28. člen.

²⁶⁹ Uradni list RS, št. 92/2013 z dne 8. 11. 2013, 78. člen.

²⁷⁰ Glej Pichler et al., n. d., str. 789.

²⁷¹ Glej javna korist str. 21.

²⁷² Glej Strojini Tone, Inšpekcija in okolje, Univerza v Ljubljani, Visoka zdravstvena šola, Ljubljana, 1998, str. 6.

²⁷³ Inšpektorat RS za okolje in prostor, Št.: 06118-32/2009-5104/38, Datum: 1.12.2009, Datoteka: 07_odg

²⁷⁴ Glej Pichler et al., n. d., str. 783.

Zdravstvena inšpekcija, katere nadzorstvo ureja *Zakon o zdravstveni inšpekciji*, mora sicer po prvem členu zaradi varovanja javnega zdravja svoje nadzorstvo opravljati nad zakonom in predpisi,²⁷⁵ ki pa ne urejajo področja onesnaževanja hrupa. Postavlja pa se vendarle vprašanje, ali ima zdravstveni inšpektor v smislu varovanja javnega zdravja, katerega pojem zajema po naravi stvari tudi varovanje zdravja pred onesnaževanjem s hrupom, pristojnosti zgolj v okviru prvega člena in morebiti še prejšnje sanitarne inšpekcije, ali pa gre pri tem inšpektoratu za bistveno širše področje urejanja nadzorstva z več pristojnostmi.²⁷⁶ Menim, da inšpekcijski organi nasploh zaradi stroge vezanosti na načelo zakonitosti ne morejo ukrepati izven okov zakona, kar pa ne pomeni, da ni mogoče sprejeti zakona in ustanoviti sanitarne inšpekcije, saj strokovni kader po konceptu iz ZDA pri nam že obstaja.^{277, 278} Dejstvo je, da so pristojnosti sedanjega zdravstvenega inšpektorata ožje od pristojnosti bivše sanitarne inšpekcije. Ta je namreč nekdanj obsegala »nadzorstvo nad objekti, napravami, dejavnostmi in osebami, ki so na kakršenkoli način škodljivo vplivali na zdravje ljudi in zdravo življenjsko okolje«.²⁷⁹

11 UPRAVNA DOVOLJENJA V OKVIRU GRADBENIH PREDPISOV NA PODROČJU VARSTVA PRED ONESNAŽEVANJEM S HRUPOM

11.1 GRADBENO DOVOLJENJE

Gradbeno dovoljenje je odločba, ki jo je treba pridobiti pred vsako gradnjo objekta od pristojnega upravnega organa za gradbene zadeve. Objekt je po definiciji *ZGO-1* tista s tlemi povezana stavba ali gradbeni inženirski objekt, ki je narejen iz gradbenih proizvodov in naravnih materialov, skupaj z vgrajenimi inštalacijami in tehnološkimi napravami. Čeprav vgrajene inštalacije in tehnološke naprave niso objekt kot celota, tvorijo njegov sestavni del in so zato del objekta. *ZGO-1D* je v svojo materijo dodal definicijo tehnoloških naprav kot tistih naprav, ki so namenjene delovanju samega objekta oziroma vzdrževanju ustreznega stanja objekta.²⁸⁰ Za del objekta bi se lahko razumelo tudi diskoteko, ki je tehnološka naprava, namenjena delovanju samega objekta ponoči.

V upravni odločbi gradbenega dovoljenja so določeni konkretni pogoji, ki jih je treba upoštevati pri gradnji. En izmed takšnih pogojev je projektna dokumentacija, ki je sistematično urejen sestav načrtov oziroma tehničnih opisov in poročil, izračunov, risb in drugih prilog, s katerimi se določijo lokacijske, funkcionalne, oblikovne in tehnične značilnosti nameravane in izvedene gradnje ter obsega idejno zasnovo, idejni projekt, projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja, projekt za izvedbo in projekt izvedenih del.²⁸¹ V izreku odločbe je treba navesti, da je določen projekt sestavni

²⁷⁵ Uradni list RS, št. 59/2006 z dne 8. 6. 2006, 1. člen.

²⁷⁶ Povzeto po Tone Strojini, Inšpekcija in okolje, Univerza v Ljubljani, Visoka zdravstvena šola, Ljubljana, 1998, str. 16.

²⁷⁷ Glej <http://www.nasa-lekarna.si/clanki/clanek/kaj-dela-sanitarni-inzenir/>, dne 20.2.2015.

²⁷⁸ Glej http://sl.wikipedia.org/wiki/Sanitarno_in%C5%BEenirstvo, dne 20.2.2015.

²⁷⁹ Strojini Tone, Inšpekcija in okolje, Univerza v Ljubljani, Visoka zdravstvena šola, Ljubljana, 1998, str. 17.

²⁸⁰ ZGO-1D, Uradni list RS, št. 57/2012 z dne 27. 7. 2012, 1.1.6. točka prvega odstavka 2. člena.

²⁸¹ ZGO-1E, Uradni list RS, št. 110/13 z dne 27. 12. 2013, 2. člen, 5.2. točka.

del gradbenega dovoljenja, pri čemer je lahko njegov sestavni del tudi druga listina, če tako določa poseben zakon.²⁸² Med projektno dokumentacijo torej spadajo tudi poročila in druge listine, slednje na podlagi posebnega zakona. Takšno poročilo ali listina je lahko, po ustrezni interpretaciji 82. člena ZVO-1, okoljevarstveno dovoljenje.

Kadar je za obratovanje ali večjo spremembo v obratovanju naprave iz drugega odstavka 82. člena ZVO-1 predpisana pridobitev gradbenega dovoljenja po predpisih o graditvi objektov, se to dovoljenje lahko izda po pravnomočnosti okoljevarstvenega dovoljenja ali pravnomočnosti odločbe o spremembi okoljevarstvenega dovoljenja.²⁸³ Izvajanje diskotečne dejavnosti kot naprave pa vsekakor predstavlja razlog za naknadno spremembo gradbenega dovoljenja po drugem odstavku 73. člena ZGO-1,²⁸⁴ ki pomeni novo pridobitev spremenjenega gradbenega dovoljenja, in zatorej podlago za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja. Že res, da v času pridobitve gradbenega dovoljenja trgovca A okoljevarstvena zakonodaja ni izrecno določala, da je za pridobitev gradbenega dovoljenja potrebno pridobiti še okoljevarstveno dovoljenje, vendar pa to ne pomeni, da trgovec ne bi mogel vložiti zahteve za spremembo gradbenega dovoljenja kasneje.²⁸⁵ Ravno nasprotno, moral bi jo vložiti, saj je prišlo do spremembe projekta za izvedbo, ki pomeni za gradnjo objekta oziroma njegovo rekonstrukcijo spremembo pogojev, določenih v gradbenem dovoljenju in elementov, ki lahko vplivajo med drugim na zdravstvene pogoje in okolje,²⁸⁶ hrup pa, kot smo že docela ugotovili, vpliva na zdravje ljudi oziroma okolje kot tako.

Investitor oziroma trgovec A je sicer vložil zahtevo za spremembo gradbenega dovoljenja,²⁸⁷ ko se je odločil, da bo spremenil namembnost delu objekta v stavbo za kulturo in razvedrilo, kamor na podlagi Uredbe²⁸⁸ in metodoloških pojasnil in navodil²⁸⁹ spadajo tudi plesne dvorane in diskoteke. Kljub njegovemu korektnemu ravnanju v tem primeru, to ne spremeni dejstva opustitve označitve diskoteke v samem gradbenem in nato še uporabnem dovoljenju. Takšna opustitev označitve je imela za posledico odvrnitev pozornosti od novega, v primerjavi z dnevnim bowlingom, mnogo močnejšega vira hrupa ponoči, ki se je pojavil po izdaji gradbenega in uporabnega dovoljenja in za katerega niti niso bile opravljene prve meritve hrupa v okolju.²⁹⁰

11.2 UPORABNO DOVOLJENJE

Z odločbo uporabnega dovoljenja, izda upravni organ, ki je predhodno izdal gradbeno dovoljenje za gradnjo objekta, dovoljenje za začetek njegove uporabe. Poprej še je potrebna oprava tehničnega pregleda, s katerim se ugotavlja ali je objekt zgrajen oziroma rekonstruiran skladno z gradbenim

²⁸² Koselj Nina et al., Gradbeno in uporabno dovoljenje, Uradni list RS, Ljubljana, 2012, str. 266.

²⁸³ ZVO-1B, Uradni list RS, št. 70/2008 z dne 11. 7. 2008, 35. člen.

²⁸⁴ ZGO-1E, Uradni list RS, št. 110/13 z dne 27. 12. 2013, drugi odstavek 73. člena.

²⁸⁵ Ibidem, prvi odstavek, 73. člena.

²⁸⁶ Ibidem, drugi odstavek, 73. člena.

²⁸⁷ Sprememba gradbenega dovoljenja z dne 13.7.2006, Številka: 351-563/2006-8 (7105)

²⁸⁸ Uredba o uvedbi in uporabi enotne klasifikacije vrst objektov in o določitvi objektov državnega pomena, Uradni list RS, št. 33/03.

²⁸⁹ <http://www.e-prostor.gov.si/fileadmin/GJI/elaborati/cc-si.pdf>, z dne 10.2.2015.

²⁹⁰ Agencija RS za okolje, Šifra: 35400-454/2009-2, Datum: 15.1.2010.

dovoljenjem in ali bo izpolnjeval predpisane bistvene zahteve. Namen uporabnega dovoljenja je preveritev skladnosti zgrajenega objekta z gradbenim dovoljenjem in ureditev statusa objekta, da se zagotovi njegova varna uporaba. Urejeno je v določbah od 89. do 105. člena ZGO-1.²⁹¹ Za uporabo objekta je moral trgovec A predhodno pridobiti uporabno dovoljenje.²⁹² V prvi točki odločbe je zapisano, da se izdaja uporabno dovoljenje za poslovno-trgovski objekt, v katerega dejavnosti med drugim spadajo dnevni in nočni bar, bowling in biljard. Dejavnost diskoteke izrecno ni omenjena, a se dejansko izvaja v prostorih bowlinga. Na to nakazuje dejstvo, da so prostori bowlinga skoraj enkrat večji od dnevnega in nočnega bara, primernejši za plesno dvorano in se nahajajo tudi v zvočno bolj izoliranem predelu objekta, ki pa je za zunanje okolje še vseeno premalo zvočno zaščiten. Zanimivo je tudi, da v spremembi gradbenega dovoljenja ni bilo omenjenega dnevnega in nočnega bara, temveč gostinske dejavnosti, pri čemer pa lahko gre za veliko razliko, če se te izvajajo podnevi ali ponoči.

V postopku izdaje uporabnega dovoljenja pristojni organ lahko odredi poskusno obratovanje ter izvedbo prvih meritev obratovalnega monitoringa po predpisih o varstvu okolja ali drugih predpisih, ki določajo takšne meritve.²⁹³ Pri poskusnem obratovanju gre po 11.3. točki 2. člena ZGO-1 za preizkušanje, ali objekt z vgrajenimi inštalacijami oziroma tehnološkimi napravami izpolnjuje z okoljevarstvenimi in drugimi predpisi določene parametre. Investitor oziroma v našem primeru trgovec A mora po tretjem odstavku 98. člena ZGO-1 pred potekom obdobja poskusnega obratovanja pristojnemu upravnemu organu za gradbene zadeve predložiti poročila o prvih meritvah obratovalnega monitoringa, iz katerih nesporno izhaja, da emisije pri obratovanju objekta ne presegajo predpisanih mejnih vrednosti ter da objekt izpolnjuje s predpisi o varstvu okolja in drugimi predpisi določene parametre glede vplivov na okolje. Trgovec A je izkazal poročilo o meritvah in vrednostih kazalcev hrupa v okolju, katero je izdelala akreditirana družba, dne 12.1.2007 pod številko: 0090-11-06-HRUP. V sklepni oceni se je ugotovilo, da so izmerjene vrednosti pod mejo vključujoč merilno negotovost. Ker v uporabnem dovoljenju ni bilo omenjene diskoteke, utemeljeno domnevam, da se je njena dejavnost začela izvajati šele po odprtju ostalih zabaviščnih dejavnosti *ex post*. Na začetku, ko se je objekt odprl, še je dejansko ni bilo, zaradi česar tudi ni mogel biti opravljen zanj tehnični pregled. Takšno stanje izkazuje prvi povratni dopis²⁹⁴ trgovca, poslan nekaj časa za odprtjem zabaviščnih dejavnosti na podlagi uporabnega dovoljenja. Ob tem pa še to okoliščino potrjuje dopis ARSO, iz čigar vsebine izhaja, da slednji ni razpolagal s poročilom meritev diskotečnega hrupa.²⁹⁵

²⁹¹ Več o tem Koselj Nina et al., Gradbeno in uporabno dovoljenje, Uradni list RS, Ljubljana, 2012, str. 295.

²⁹² Uporabno dovoljenje z dne 21.3.2007, Številka: 351-199/2007-6 (7122)

²⁹³ Glej Koselj Nina t al., Gradbeno in uporabno dovoljenje, Uradni list RS, Ljubljana, 2012, str. 305.

²⁹⁴ Dopis trgovca A, Datum: 13.6.2008

²⁹⁵ Agencija RS za okolje, Šifra: 35400-454/2009-2, Datum: 15.1.2010.

12 SKLEP

Hrup je bil, je in bo dejavnik, ki pesti mnoge ljudi tekom njihovega življenja. Razmeroma pozen je diskotečni hrup novodobne mehanske glasbe in z njo povezanimi vibracijami oziroma tresljaji, ki je zaradi vse večjega in hitrejšega razvoja tehnologije začel opozarjati nase preko neodobravanja ogroženih prebivalcev, na katere je naslovljen. Kot je dokazano gre pri tej vrsti hrupa prav tako za življenje nevarni pojav, kar pa lahko vse povzroči na zdravju človeka, je prikazano v uvodnem delu diplomskega dela. Verjetno ni napak trditi, da bo njegova problematika sorazmerno s porastom prebivalstva in tehnološkim napredkom še naraščala.

Če na kratko orišemo opažanja v zvezi z obravnavanim primerom, lahko ugotovimo, da je ravnanje trgovca bilo v nasprotju z obligacijskim členom, saj ni odstranil vira škodne nevarnosti, od katerega je nedoločenemu številu oseb grozila večja škoda, prav tako se ni vzdržal od dejavnosti diskoteke, iz katere je izviralo vznemirjanje in škodna nevarnost. Kršil je tudi pravila *Stvarnopravnega zakonika* tako, da je oddajal v okolje hrup čez mero, ki je glede na naravo in namen nepremičnine ter glede na krajevne razmere še običajna (*bistvena imisija*) ter povzročil tudi znatnejšo škodo. Vendar pa te kršitve, tako stvarnopravnih kot obligacijsko-pravnih pravil, nimajo načeloma nobene teže, če se ne uveljavljajo v civilnem postopku, za to pa je potrebna pobuda, večji vložki energije, finančno kritje in dober odvetnik. Ker je izid postopka po navadi negotov mnoge odbija, da bi se sploh spustili v pravljanje. Tako se raje predajo nevednemu uničevanju lastnega zdravja, ustavna pravica do zdravega življenjskega okolja pa na tej ravni ostaja nerealizirana. Civilno pravo nam tako, razen razlage določenih pojmov, ne nudi rešitve, kako pomagati ogroženim stanovalcem, če ti sami ne vzamejo vajeti v roke za sprožitev civilnega postopka. Ker pa takšne skupine ljudi v svojem ravnanju niso čisto neaktivne, saj evidentno participirajo v okviru civilnih iniciativ ter naprošajo državne in lokalne organe za prenehanje krivic, ki se jim godijo, je treba rešitev za njihov nevzdržni položaj iskati v drugih predpisih.

Ustava Republike Slovenije deklarira pravico do zdravega življenjskega okolja, pri čemer je ta pravica še ostajala na deklaratorni ravni do nedavnega. Novejša stališča teoretikov, vpliv tuje literature in drugačno interpretiranje v sodni praksi, je pravici do zdravega življenjskega okolja podelilo večji pomen, tako da gre pri trendu njenega zagotavljanja opazno na boljše. Očitno je veliko povezano z aktivno vlogo Evropske unije pri sprejemanju predpisov varstva okolja. Slovenija je namreč na tej podlagi že implementirala v svoj pravni red veliko direktiv, pri čemer je ena še posebej pomembna za varstvo pred hrupom. Njene določbe skupaj z določbami *Zakona o varstvu okolja* nudijo rešitev proti hrupu iz diskotek. Z zapolnitvijo nedoločenega pojma drugih naprav iz 82. člena *ZVO-1*, po določbah *Uredbe o mejnih vrednostnih kazalcev hrupa v okolju*, sprejete na podlagi evropske direktive, je mogoče diskoteko razumeti predvsem kot zabavišni objekt. Za takšno vrsto vira onesnaževanja s hrupom pa je zato potrebno okoljevarstveno dovoljenje.

Pri raziskovanju okoljevarstvenih predpisov, za uresničevanje katerih je praviloma zadolžena javna uprava prihaja do težav. Četudi je pravo varstva okolja javno-upravne narave in tako v prvi vrsti predmet realizacije države in občine, v praksi zaradi različnih razlogov temu ni tako. Če malce drzno posplošim opažanja pri svojem raziskovanju, lahko utemeljeno trdim, da je največja prepreka varstvu

pred onesnaževanjem s hrupom oziroma pravici do zdravega življenjskega okolja svobodna gospodarska pobuda. Prva je danes precej ovirana zaradi kolizije, v katero prihaja z drugo. Državni organi kot so policija in inšpekcija ter občinski uradi pa vselej nimajo ustreznega mehanizma za preprečitve imisije hrupa. Trgovec morda plača kazen za prekršek prekoračitve hrupa v svojem gostinskem lokalu, bodisi v primeru inšpekcijskega postopka, uvedenega zoper njega, s ponovnimi meritvami dokaže hrup v mejah normale, še to ne odpravi njegovega nadaljnjega onesnaževanja okolja s hrupom. Z ekonomskega stališča bi lahko bil razlog za takšno stanje v prenizkih kaznih za kršitelja ali pa v predragih meritvah hrupa za občinski inšpekcijski organ.

Zaradi stroge vezanosti na prvobitno načelo zakonitosti inšpektorji pri svojem ravnanju običajno ne prestopajo zakonskega okvira. Vendar pa poskrbi za omehčanje te togosti predvsem diskrecijska pravica, ki jim je na voljo. Slednja namreč omogoča bolj liberalno postopanje inšpekcije in policije v njihovih postopkih. Inšpekcijsko nadzorstvo še poleg tega pestijo ekonomske in kadrovske težave, ob tem pa se njihove pristojnosti mnogokrat tudi prekrivajo, tako da jasno začrtanih meja njihovega nadzorovanja ni. Rešitev, ki je ponujena, omenja predvsem ustanovitev medresorne začasne ali na novo obujene spremenjene sanitarne inšpekcije. Ne glede na vse to pa je vendarle potrebno opozoriti, da so država in lokalne oblasti dolžne tako ali drugače zagotoviti pravico do zdravega življenjskega okolja, katere se vse bolj oprijema značaj človekove pravice, tudi v naši sodni praksi. Ne dovolj aktivno oziroma prizadevno varovanje pred onesnaževanjem s hrupom lahko rezultira v kršitvi, sicer človekove pravice do zasebnosti in družinskega življenja, ki pa ima v našem pravnem redu tudi ustrezen vsebinski korelat v pravici do zdravega življenjskega okolja. Do takšnega sklepa je prišlo Evropsko sodišče za človekove pravice v podobnem primeru, ko je v svoji sodbi razložilo, da lokalne oblasti niso ubrale dovolj aktivne vloge varstva pred onesnaževanjem s hrupom (*failure to take action*). Prav tako je treba poudariti, da imajo lokalne oblasti dotičnega območja nekaj težav z učinkovitim varstvom pred onesnaževanjem s hrupom, tako s prostorskega vidika ustrezne kategorizacije posameznih območij v za to predpisana območja varstva pred hrupom, kot s stroškovnega vidika izvedbe lokalnih meritev za vire hrupa. Na tem področju še bo zato treba marsikaj postoriti.

Ugotavljam tudi, da gradbeno-prostorska zakonodaja nekako dopušča imisijo hrupa iz diskoteke, medtem ko jo okoljevarstvena z ustrežno razlago njenih določb lahko sanira preventivno in kurativno. Mišljena so uvrščanja pojma diskoteke v stavbe za kulturo in razvedrilo in tako toleriranja njenega hrupa, čeprav je slednja kot vrsta vira hrupa zaradi relevantnosti svojega vpliva na okolje primarno okoljevarstveni pojem in bi se zatorej morala obravnavati prednostno v okviru okoljskih predpisov. Problematična so nadalje upravna dovoljenja, ki se nekorektno in pomanjkljivo izvajajo. Zamolčanje označitve diskoteke v gradbenem in uporabnem dovoljenju, glede na to kakšno nevarnost predstavlja diskotečni hrup za zdravje bližnjim stanovalcem, bi moral biti dovolj tehten razlog za posebno obravnavanje te vrste gostinskega lokala oziroma obrata in zato njegove navedbe v ustrezno spremenjenih dovoljenjih. V *Pravilniku o zaščiti pred hrupom v stavbah* je določen institut elaborata zaščite pred hrupom v stavbah kot obveznega dela k projektu za pridobitev gradbenega dovoljenja. Vprašanje pa ostaja, koliko se lahko s tem elaboratom kurativno opravi izračune notranjih ločilnih elementov zvočne zaščite po gradnji objekta za diskoteko kot tehnološko napravo, namenjeno delovanju samega objekta oziroma koliko se lahko njegova uporaba sploh nanaša na sosedsko varstvo pred hrupom. Poraja se tudi vprašanje smotrnosti naknadno izdanega okoljevarstvenega

dovoljenja zaradi katerega bi se moralo spremeniti gradbeno in uporabno dovoljenje, odkar se je ugotovil hrup v okolju. Potem pa še je tu upravno dovoljenje za podaljšanje obratovalnega časa gostinskih lokalov, ki omogoča motenje z imisijo hrupa v pozne jutranje ure in pri katerem se nemalokrat zgodi, da v postopku njegove pridobitve ne sodelujejo sosedje. Zaradi teh razlogov sem še vedno mnenja, da na tem mestu javna dobrina zdravja ljudi vendarle prevlada nad zahtevo po ekonomičnosti upravnih postopkov in tržnimi pričakovanji trgovca.

13 BIBLIOGRAFIJA

Literatura:

Accetto M., Cerar M., Dolenc M., Igličar A., Novak A., Novak B., Pavčnik M., Polajnar Pavčnik A., Strban G., Škrk M., Štajnpihler T., Wedom Lukić D., Zobec J., (Ustavno)sodno odločanje, GV Založba, Ljubljana, 2013.

Arhar France, Blaha Miran, Bučar France, Čebulj Janez, Deisinger Mitja, Dular Janez, Friedl Jože, Graselli Andrej, Jadek Pensa Dunja, Jaklič Klemen, Jambrek Peter, Jerovšek Anton, Klemenčič Goran, Končina Peternel Mateja, Kresal Barbara, Marjan Mavčič Arne, Mozetič Miroslav, Novak Marko, Orehar Ivanc Metoda, Pernuš Grošelj Barbara, Pirnat Rajko, Plauštajner Konrad, Ribarič Miha, Rijavec Vesna, Sladič Jorg, Sovdat Jadranka, Steinman Tatjana, Šorli Marko, Šturm Lovro, Testen Franc, Toplak Ludvik, Trampuž Miha, Trpin Gorazd, Virant Gregor, Vlaj Stane, Zakrajšek Frančiška, Zalar Boštjan, M. Zupančič Boštjan, Komentar Ustave Republike Slovenije, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana, 2002.

Cindro Nikola, Fizika 1: mehanika-valovi-toplina, tretja revidirana izdaja, Školska Knjiga – Zagreb, 1985.

Deisinger Mitja, Kazenski zakonik s komentarjem, Posebni del, GV Založba, Ljubljana, 2002.

Dežman Zlatko, Erbežnik Anže, Kazensko procesno pravo Republike Slovenije, GV Založba, Ljubljana, 2003.

Jarc Srečko, Nunič Mile, Zakon o varstvu javnega reda in miru s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2007.

J. Peters Robert, The Noise & Acoustics Monitoring Handbook, First edition, Coxmoor Publishing Company, Hipping Norton, 2002.

Juhrat Miha, Tratnik Matjaž, Vrenčur Renato, Berden Andrej, Keresteš Tomaž, Rijavec Vesna, Vlahek Ana, Stvarnopravni zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2002.

Kaučič Igor, Grad Franc, Ustavna ureditev Slovenije, tretja, spremenjena in dopolnjena izdaja, GV Založba, Ljubljana, 2003.

Korošec Viktor, Rimsko pravo, 1. del, osebno, stvarno in obligacijsko pravo, 2. izpopolnjena izdaja, 5. ponatis, Uradni list RS, 2000, Ljubljana.

Koselj Nina, Ristanović Sonja, Jereb Sabina, Galonja Saša, Ivanič Luka, Lovšin Peter, Štravs Luka, Gradbeno in uporabno dovoljenje, Uradni list RS, Ljubljana, 2012.

Kladnik Rudolf, Energija, toplota, zvok, svetloba, DZS, Ljubljana, 2013.

Počivalšek Dunja, Problemi učinkovitega varstva pred hrupom kot elementa pravice do zdravega življenjskega okolja, magistrsko delo, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Kranj, 2006.

Maekawa Z., Rindel Jens Holder, Lord Peter, Environmental and architectural acoustics second edition, Spon Press, Abingdon, 2011.

Neyen Susane, Dobro, da imam ušesa! Dobro, da slišim!, Nacionalni inštitut za javno zdravje, Ljubljana, 2014.

Pichler Dušan, Pucelj Vidović Tanja, Pličanič Sendko, Pirnat Rajko, Kelšin Sonja, Komentar Zakona o varstvu okolja, Inštitut za javno upravo, Ljubljana, 2010.

Plavšak Nina, Juhart Miha, Jadek Pensa Dunja, Kranjc Vesna, Grilc Peter, Polajnar Pavčnik Ada, Dolenc Mile, Pavčnik Mirijan, Obligacijski zakonik s komentarjem (splošni del), 1. knjiga, 1. do 189. Člen, GV Založba, Ljubljana, 2003.

Praviček Maja, Sosedsko pravo, Pojasnila in napotki za uspešno reševanje sosedsko-pravnih zadev, Založba Forum Media d.o.o, s. l., marec 2010.

Spehar Herbert, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, 13. Izdaja, Wilhelm Goldmann Verlag, München, 1989.

Strojin Tone, Inšpekcija in okolje, Univerza v Ljubljani, Visoka šola za zdravstvo, Ljubljana, 1998.

Strojin Tone, Inšpekcijsko nadzorstvo, Visoka šola za zdravstvo, Ljubljana, 1996.

Strojin Tone, Osnove prava okolja, ČZ Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1994.

Šinkovec Janez, Pravo okolja - načela in mednarodnopravni prikaz, ČZ Uradni list RS, Ljubljana, 1994.

Šinkovec Janez, Pravo okolja - načela in mednarodnopravni prikaz, ČZ Uradni list RS, Ljubljana, 2002.

Tomuschat Christian, Human Rights – Between Idealism and Realism, Second edition, Oxford University Press, Oxford, 2008.

Tratnik Etbin, »Prenehajte s tem hrupom!«, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ljubljana, 2005.

Tratnik Matjaž, Vrenčur Renato, Omejitev lastninske pravice in posebni pravni režimi na nepremičninah, GV Založba, Ljubljana, 2009.

Ustava Socialistične Federativne Republike Jugoslavije, Časopisni zavod, Beograd, 1974.

Ustava Socialistične Republike Slovenije, Dopisna delavska univerza, s. l., s. a.

Viler Kovačič Adrijana, Okoljevarstvena zakonodaja, Založba: Fit media d.o.o., Celje, 2010.

Pravni viri:

Bürgerliches Gesetzbuch, BGB, BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738.

Gesetz über Ordnungswidrigkeiten, OWiG, Bl. I S. 602.

Gewerbeordnung, GewO, BGBl. Nr. 194/1994.

Kazenski zakonik (KZ), Uradni list RS, št. 95/2004 z dne 27. 8. 2004.

Kazenski zakonik (KZ-1), Uradni list RS, št. 55/2008 z dne 4. 6. 2008.

Obligacijski zakonik (OZ), Uradni list RS, št. 97/2007 z dne 24. 10. 2007.

Odlok o prostorskih ureditvenih pogojih za območje urbanistične zasnove mesta Maribor, MUV, št. 19/06.

Odredba o merilih za določanje podaljšanega obratovalnega časa gostinskih obratov in kmetij, na katerih se opravlja gostinska dejavnost, MUV, št. 26/08.

Stvarnopravni zakonik (SPZ), Uradni list RS, št. 87/2002 z dne 17. 10. 2002.

Pravilnik o merilih za določitev obratovalnega časa gostinskih obratov in kmetij, na katerih se opravlja gostinska dejavnost, Uradni list RS, št. 78/1999 z dne 24. 9. 1999.

Pravilnik o projektni dokumentaciji, Uradni list RS, št. 55/2008 z dne 4. 6. 2008.

Pravilnik o prvem ocenjevanju in obratovalnem monitoringu za vire hrupa ter o pogojih za njegovo izvajanje, Uradni list RS, št. 105/2008 z dne 7. 11. 2008.

Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij, Uradni list RS, št. 99/2007 z dne 30. 10. 2007.

Pravilnik o zaščiti pred hrupom, Uradni list RS, št. 10/2012 z dne 10. 2. 2012.

Pravilnik o zvočni zaščiti stavb, Uradni list RS, št. 14/1999 z dne 12. 3. 1999.

Resolucija o nacionalnega programa varstva okolja (ReNPVO), Uradni list RS, št. 2/2006 z dne 6. 1. 2006.

Uredba o hrupu v naravnem in življenjskem okolju, Uradni list RS, št. 45/1995 z dne 4. 8. 1995.

Uredba o klasifikacije vrst objektov in objektov državnega pomena, Uradni list RS, št. 109/2011.

Uredba o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju, Uradni list RS, št. 105/2005 z dne 23. 11. 2005.

Uredba o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju, Uradni list RS, št. 34/2008 z dne 7. 4. 2008.

Uredba o mejnih vrednostnih kazalcev hrupa v okolju, Uradni list RS, št. 62/10 z dne 30. 7. 2010.

Uredba o ocenjevanju in urejanju hrupa v okolju, Uradni list RS, št. 121/2004 z dne 11. 11. 2004.

Uredba o uvedbi in uporabi enotne klasifikacije vrst objektov in o določitvi objektov državnega pomena, Uradni list RS, št. 33/03 z dne 4. 4. 2003.

Uredba o vrstah posegov v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, Uradni list RS, št. 78/2006 z dne 25. 7. 2006.

Uredba o vrsti dejavnosti in naprav, ki lahko povzročajo onesnaževanje okolja večjega obsega, Uradni list RS, št. 122/2007 z dne 28. 12. 2007.

Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 33/91-I z dne 28. 12. 1991.

Zakon o gostinstvu (ZGos-UPB2), Uradni list RS, št. 93/2007 z dne 12. 10. 2007.

Zakon o graditvi objektov (ZGO-1), Uradni list RS, št. 110/2002 z dne 18. 12. 2002.

Zakon o graditvi objektov (ZGO-1D), Uradni list RS, št. 57/2012 z dne 27. 7. 2012.

Zakon o graditvi objektov (ZGO-1E), Uradni list RS, št. 110/13 z dne 27. 12. 2013.

Zakon o inšpekcijskem nadzoru (ZIN), Uradni list RS, št. 43/2007 z dne 18. 5. 2007.

Zakon o kazenskem postopku (ZKP-UPB8), Uradni list RS, št. 32/2012 z dne 4. 5. 2012.

Zakon o lokalni samoupravi (ZLS), Uradni list RS, št. 94/2007 z dne 16. 10. 2007.

Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol), Uradni list RS, št. 15/2013 z dne 18. 2. 2013.

Zakon o policiji (ZPol-UPB1), Uradni list RS, št. 110/2003 z dne 12. 11. 2003.

Zakon o pravnem postopku (ZPP), Uradni list RS, št. 73/2007 z dne 13. 8. 2007.

Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1), Uradni list RS, št. 70/2006 z dne 6. 7. 2006.

Zakon o varstvu okolja (ZVO), Uradni list RS, št. 32/1993 z dne 17. 6. 1993.

Zakon o varstvu okolja (ZVO-1), Uradni list RS, št. 41/2004 z dne 22. 4. 2004.

Zakon o varstvu okolja (ZVO-1-UPB1), Uradni list RS, št. 39/2006 z dne 13. 4. 2006.

Zakon o varstvu okolja (ZVO-1B), Uradni list RS, št. 70/2008 z dne 11. 7. 2008.

Zakon o varstvu okolja (ZVO-1F), Uradni list RS, št. 92/13 z dne 8. 11. 2013.

Zakon o zdravstveni inšpekciji (ZZdrl-UPB2), Uradni list RS, št. 59/2006 z dne 8. 6. 2006.

Članki:

Knez Rajko, Vpliv pravil o varovanju okolja na poslovanje podjetij, Gospodarski subjekti na trgu - novosti in aktualna vprašanja gospodarskega prava : (pravo gospodarskih družb, pogodbeno pravo, evropsko pravo, delovno pravo, davčno pravo) / Devetnajsto Posvetovanje o aktualni problematiki s področja gospodarskega prava, Portorož, Pravna fakulteta : Inštitut za gospodarsko pravo, Maribor, 2011.

Vrenčur Renato, Varstvo pred imisijami po SPZ, Pravna praksa, Priloga, št. 7/2004, GV Založba, februar 2004.

Dopisi:

Agencija Republike Slovenije za okolje, Šifra: 35400-454/2009-2, Datum: 15.1.2010.

Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor, Številka: 06111-121/2009-5104/13, Datum: 23.3.2009, Datoteka: 04_odg.

Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor, Številka: 06118-32/2009-5104/38, Datum: 1.12.2009, Datoteka: 07_odg.

Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor, Št.: 0611-21/2009, 25.1.2010.

Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor, Št.: 06118-32/2009-5104/68, Datum: 23.2.2010.

Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor, Št.: 06118-32/2009-5104/68, Datum: 23.2.2010, Datoteka: 17_odg.

Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor, Št.: 06118-32/2009-5104/58, Datum: 3.3.2010, Datoteka: 12_odg.

Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor, Št.: 06118-32/2009-5104/79, Datum: 18.3.2010, Datoteka: 21_odg.

Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor, Št.: 06118-127/2010/15, Datum: 30.3.2011, Datoteka: 06_odg.

Dopis trgovca A, Datum: 13.6.2008.

Ministrstvo za notranje zadeve, Številka: 092-659/2009/4 (2111-4), Datum: 17.7.2009.

Mestna občina Maribor, Mestna četrt Studenci, Zapisnik, Številka: 0705-17-109/2009, Datum: 29.5.2009.

Nacionalni inštitut za javno zdravje, Sonja Jarem, elektronski dopis z dne 4.3.2015.

Policijska postaja Maribor, Sestanek v zvezi problematike obratovanja trgovca A, Številka: 223-75/2001/5, Datum: 15.4.2011.

Policijska uprava Maribor, Številka: 223-514/2008/1 (3F692-05), Datum: 18.6.2008.

Policijska uprava Maribor, Številka: 092-57/2009/4 (3F21-05), Datum: 1.4.2009.

Policijska uprava Maribor, Številka: 223-75/2011/5 (3F692-06), Datum: 15.4.2011.

Tržni inšpektorat Republike Slovenije, Številka: 0610-2920/2009-5-31018, Datum: 2.6.2009.

Tržni inšpektorat območne enote Maribor, Št.: 0610-12786/2009-4-31004, Datum: 10.2.2010.

Upravna enota v Mariboru, Gradbeno dovoljenje, Šifra: 351-273/2005-7100, Datum: 26.4.2005.

Upravna enota v Mariboru, Sprememba gradbenega dovoljenja, Šifra: 351-563/2006-8 (7105), Datum: 13.7.2006.

Upravna enota v Mariboru, Uporabno dovoljenje z dne 21.3.2007, Številka: 351-199/2007-6 (7122).

Urad za komunalno, promet, okolje in prostor v Mariboru, Številka: 35411-9/2009 0302020, Datum: 14.9.2009.

Internetni viri:

http://www.arso.gov.si/varstvo%20okolja/hrup/okoljski%20hrup/Seznam_OVD_Hrup.pdf.

<http://www.medobcinski.si/>.

<http://www.psmag.com/books-and-culture/silences-loud-goodbye-43063>.

SLOVAR slovenskega knjižnega jezika [Elektronski vir] / izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti [in] Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU ; avtorji in sodelavci Anton Bajec ... [et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana : Založba ZRC, 2000, <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.

Juvenal, SatIII:232-267 And Then There's the Traffic,
http://web.ics.purdue.edu/~rauhn/Hist_416/hist420/JuvenalSatirespdf.pdf.

Pesnik Marcial, EPIGRAMI 12, 57, http://www.tertullian.org/fathers/martial_epigrams_book12.htm, LVII. TO SPARSUS.

<http://www.umweltbundesamt.at/umweltsituation/laerm/laermschutz/>.

<http://de.wikipedia.org/wiki/Bundes-Immissionsschutzgesetz#Regelungsansatz>.

<https://www.osce.org/mc/39501?download=true>.

http://sl.wikipedia.org/wiki/Varstvo_okolja.

http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/consolidated_versions_of_the_treaty_on_european_union_2012/consolidated_versions_of_the_treaty_on_european_union_2012_en.pdf.

[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{%22fulltext%22:%5B%22moreno%20spain%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201-67478%22%5D%7D}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{%22fulltext%22:%5B%22moreno%20spain%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201-67478%22%5D%7D).

http://www.uradni-list.si/files/RS_-2006-002-00003-OB~P001-0000.PDF#!/pdf.

<http://www.arso.gov.si/varstvo%20okolja/hrup/karte/>.

http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/hrup/.

<http://prostor3.gov.si/>.

<http://www.e-prostor.gov.si/>.

<http://www.fvv.um.si/dv2009/zbornik/clanki/Gradisnik.pdf>.

<http://www.fvv.um.si/dv2014/zbornik/Zaberl.pdf>, 20.2.2015.

<http://www.nasa-lekarna.si/clanki/clanek/kaj-dela-sanitarni-inzenir/>.

http://sl.wikipedia.org/wiki/Sanitarno_in%C5%BEenirstvo.

<http://www.e-prostor.gov.si/fileadmin/GJI/elaborati/cc-si.pdf>.

Poročilo:

A-Projekt d.o.o., Številka poročila: 01/2010, Datum: 2010

Sodna praksa:

European Court of Human Rights, Application no. 4143/02.

Odl. US Up-88/94.

Odl. US U-I-76/91.

Odl. US U-I-335/02-20.

VSK Cp 1215/2007.

VSL sodba I Cp 590/2012.

VSL sodba II Cp 3040/2008.

VSRS Sodba in sklep II Ips 507/92.

UPRS sodba I U 676/2012.

Interni viri:

Karta podrobne namenske rabe, Geodetski podatki (C), Geodetska uprava RS, občinski podatki (C), Mestna občina Maribor, Izdelal: Služba za GIS in obdelavo podatkov, marec 2015, Za interno uporabo.

Vir: Geodetski podatki (C), Geodetska uprava RS, občinski podatki (C), Mestna občina Maribor, Izdelal: Služba za GIS in obdelavo podatkov, marec 2015, Za interno uporabo.